

«ΕΒΡΟΣ ΜΕΤΑ» - ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

Πανόραμα Έργων και Δράσεων για τη Ανασυγκρότηση του Έβρου

Συνοδευτικό Σημείωμα

Στις παρακάτω γραμμές παρατίθεται ένας αναλυτικός κατάλογος έργων για τον πρωτογενή τομέα και τον τουρισμό, υπό το πρίσμα του περιεχομένου της Βιώσιμης Ανάπτυξης, τα οποία σε κάθε περίπτωση συνάδουν με την αναπτυξιακή φυσιογνωμία της περιοχής. Οι προτάσεις αυτές έχουν εξαχθεί από διάφορες πηγές, μεταξύ αυτών, το Πόρισμα της Διακομματικής επιτροπής για την ανάπτυξη της Θράκης, τα Επιχειρησιακά Σχέδια του κάθε Δήμου, προτάσεις που έχουν είτε ενταχθεί σε Τεχνικά Προγράμματα τα προηγούμενα χρόνια είτε έχουν κατά καιρούς διεκδικηθεί, προτεινόμενα μέτρα μελετών που εκπονήθηκαν από θεσμικούς Φορείς, καθώς και προτάσεις ιδιωτών ή συλλογικοτήτων που σχετίζονται επαγγελματικά, επιστημονικά ή κοινωνικά με τον υπόψη κλάδο.

Εισαγωγή

Ο πρωτογενής τομέας έχει τεράστια σημασία για τον Έβρο, όπως καταδεικνύεται τόσο από την υψηλή τομεακή απασχόληση και τη συνεισφορά του στο ακαθάριστο εισόδημα (γεωργία, κτηνοτροφία, δασοκομία, αλιεία), όσο και από την διασύνδεσή του με άλλους τομείς της τοπικής οικονομίας όπως η μεταποίηση (γαλακτοκομικά, κρασί, κλπ), το λιαν εμπόριο, οι επιχειρήσεις εισροών (λιπάσματα), ο τουρισμός κτλ.

Ωστόσο, οι καταστροφικές πυρκαγιές του φετινού καλοκαιριού έφεραν στην επιφάνεια τις διαχρονικές παθογένειες του πρωτογενή τομέα στον Έβρο, ο οποίος αγωνίζεται να ξεπεράσει τα χρόνια προβλήματα της ανταγωνιστικότητας, των χαμηλών αποδόσεων και τιμών διάθεσης, παρουσιάζοντας μια σημαντική αναπτυξιακή υστέρηση αδυνατώντας να αξιοποιήσει τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, ήτοι τις τεράστιες γεωργικές εκτάσεις, το ζωικό κεφάλαιο, τον δασικό της πλούτο, τη θάλασσα και την αφθονία υδάτων, την γεωθερμία.

Από την σχετική ανάλυση του κάθε κλάδου αναδύεται μια επιτακτική ανάγκη για τη λήψη μέτρων και παρεμβάσεων ειδικότερα στο κομμάτι των υποδομών αλλά και όσον αφορά στην έμπρακτη στήριξη των τοπικών επιχειρήσεων του πρωτογενούς τομέα προκειμένου να υπερβούν τις δυσκολίες που απορρέουν από την ιδιαίτερη γεωγραφική της θέση καθώς και τις επιπτώσεις που συνδέονται άμεσα με την κλιματική αλλαγή, αλλά και να αξιοποιήσουν όλες τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται μέσα από το νέο μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης που προωθείται σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως αυτό αποκρυσταλλώνεται από την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και την αναθεωρημένη Κοινή Αγροτική και Αλιευτική Πολιτική και τη Στρατηγική «Από το Αγρόκτημα στο Πιάτο».

ΤΜΗΜΑ 'Α – ΓΕΩΡΓΙΑ

1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΗΣ ΕΛΑΙΩΝΑ ΜΑΚΡΗΣ – ΔΙΚΕΛΛΩΝ – ΜΕΣΗΜΒΡΙΑΣ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Επί αιώνες, ο αγροτικός τομέας της ευρύτερης περιοχής Μάκρης – Δικέλλων – Μεσημβρίας ήταν και εξακολουθεί να είναι ταυτόσημος με την ελαιοκαλλιέργεια, σε μια έκταση που καλύπτει άνω των 13 χιλιάδων στρεμμάτων και με περισσότερα των 350.000 ελαιόδεντρων. Εδώ δεσπόζει ο αρχαίος ελαιώνας της Μάκρης, ο οποίος αριθμεί περίπου 220.000 δένδρα (πολλά εκ των οποίων είναι ηλικίας άνω των 2.500 ετών), ένας τόπος μοναδικός που συνδέθηκε με μύθους και ιστορίες στο πέρασμα των αιώνων.

Η ελαιοκαλλιέργεια αποτελεί βασική οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή, απασχολώντας ένα μεγάλο τμήμα του τοπικού πληθυσμού και προσφέροντας ένα προϊόν (εξαιρετικά παρθένο ελαιόλαδο) υψηλής ποιότητας και διατροφικής αξίας. Γύρω από αυτή δημιουργήθηκαν ορισμένα πετυχημένα παραδείγματα επιχειρηματικότητας, ιδιωτικής ή συνεταιριστικής φύσεως, εισάγοντας καινοτομίες στην παραγωγή (νέα προϊόντα και πρακτικές κυκλικής οικονομίας) αναβαθμίζοντας την εμπορική θέση του προϊόντος τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και σε αγορές του εξωτερικού.

Σε αυτό συνετέλεσε μια συστηματική προσπάθεια ανάδειξης της τοπικής ποικιλίας Μάκρης, όπου, πλην της ιστορικής της τεκμηρίωσης απαιτήθηκαν εργαστηριακές αναλύσεις προκειμένου να πιστοποιηθεί η μοναδικότητα της ποικιλίας ως προς τα οργανοληπτικά και παραγωγικά της χαρακτηριστικά. Επιστέγασμα αυτής ήταν η θεσμική της αναγνώριση μέσω της καταχώρησης του Ελαιολάδου Μάκρης ως Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης (Π.Ο.Π.) [Καν. Ε.Ε. 2020/1174 (L 259/5 10.8.2020)], μια εξέλιξη που προμήνυε μια αισιοδοξία ως προς την αύξηση της προστιθέμενης αξίας του προϊόντος καθώς και την ηλικιακή ανανέωση του παραγωγικού δυναμικού μέσω της προσέλκυσης νέων ανθρώπων που θα ασχοληθούν με αυτή την δυναμική καλλιέργεια.

Οι καταστροφικές πυρκαγιές του Αυγούστου του 2023 επέφεραν ένα τεράστιο πλήγμα στον τόσο σημαντικό αυτό κλάδο. Εκτιμάται ότι έχει καταστραφεί ολοσχερώς περίπου το 30% της συνολικής ελαιοκαλλιέργειας (περίπου 90 χιλιάδες ελαιόδεντρα), με τις πιο προσβληθείσες περιοχές να εντοπίζονται κυρίως στο βόρειο τμήμα (πάνω από την Εγνατία Οδό).

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η άμεση ανασύσταση του Ελαιώνα της περιοχής Μάκρης – Δικέλλων – Μεσημβρίας συνδέεται με την ανάγκη αποκατάστασης αλλά και ενίσχυσης ενός κλάδου ο οποίος έχει συνδεθεί ιστορικά με την περιοχή, συμβάλλοντας σε μεγάλο βαθμό στην τοπική ανάπτυξη και τη διατήρηση του παραγωγικού και κοινωνικού της ιστού, με παράλληλα οφέλη σε ό,τι αφορά τη διατήρηση του τοπίου και της πλούσιας βιοποικιλότητας που εκ φύσεως η καλλιέργεια αυτή προσφέρει.

Στο πλαίσιο αυτό, οι προτεινόμενες παρεμβάσεις αποσκοπούν στο να ενισχύσουν αφενός την προσπάθεια των παραγωγών της περιοχής για την ανασύσταση του ελαιώνα και δη στην προμήθεια και εγκατάσταση νέων δενδρυλλίων, αφετέρου στη διασφάλιση της ταυτότητας της ποικιλίας των δενδρυλλίων που πρόκειται να φυτευτούν προκειμένου να διαφυλαχτεί ο θεσμικά κατοχυρωμένος χαρακτήρας Π.Ο.Π. του ελαιολάδου Μάκρης.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το προτεινόμενο Έργο για την Ανασύσταση του Ελαιώνα της περιοχής Μάκρης – Δικέλλων – Μεσημβρίας ξεδιπλώνεται σε τρεις αλληλένδετες δράσεις που περιλαμβάνουν τα παρακάτω:

1.1 Επιδότηση Αγοράς Δενδρυλλίων Ποικιλίας Μάκρης.

Δεδομένου του εκδηλωμένου ενδιαφέροντος από μια μεγάλη μερίδα ελαιοπαραγωγών για την άμεση αντικατάσταση των καμένων δέντρων (ήδη έχουν πραγματοποιηθεί αγορές δενδρυλλίων από φυτώρια της επικράτειας), η παρούσα δράση αποσκοπεί στο να πριμοδοτήσει τους παραγωγούς στην αγορά από υφιστάμενα Φυτώρια, με την προϋπόθεση ότι αυτή θα αφορά αποκλειστικά σε δενδρύλλια της ποικιλίας Μάκρης. Ο μηχανισμός επιδότησης του κόστους αγοράς θα συνοδεύεται από έναν μηχανισμό ελέγχου των τιμών αγοράς προκειμένου να αντιμετωπιστούν φαινόμενα αισχροκέρδειας.

1.2 Δημιουργία Φυτωρίου Πολλαπλασιαστικού Υλικού Ποικιλίας Μάκρης.

Η δημιουργία του φυτωρίου αποσκοπεί στην παραγωγή πιστοποιημένων δενδρυλλίων της τοπικής ποικιλίας και τη διάθεσή τους στους τοπικούς ελαιοπαραγωγούς, έναντι χαμηλού αντιτίμου, προκειμένου σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα να καλυφθεί το σύνολο των αναγκών σε δενδρύλλια για την αντικατάσταση των κατεστραμμένων ελαιώνων (υπολογίζονται σε 100 χιλιάδες περίπου), ανάγκες οι οποίες αδυνατούν να καλυφθούν ή να εξυπηρετηθούν από τα υφιστάμενα φυτώρια της χώρας.

1.3 Πρόγραμμα Ταυτοποίησης Γονιδιώματος της Ποικιλίας Μάκρης.

Το πρόγραμμα αυτό, το οποίο έχει ξεκινήσει να υλοποιείται και στην περίπτωση της αποκατάστασης του ελαιώνα του Ρεθύμνου (ο οποίος καταστράφηκε σχεδόν ολοσχερώς από τις πυρκαγιές του 2022), αποσκοπεί στην ανάλυση και ταυτοποίηση του DNA της ποικιλίας της Μάκρης. Η ταυτοποίηση αυτή θα πραγματοποιηθεί μέσα από τη συλλογή γενετικού υλικού των υπαρχόντων δέντρων (φύλλα, καρποί) και θα συμβάλλει στο να διαφυλαχτεί η τοπική ελαιοπαραγωγική ταυτότητα (κατ' επέκταση και ο χαρακτήρας ΠΟΠ). Με τη μέθοδο αυτή θα διασφαλίζεται ότι τα παραγόμενα ή αγοραζόμενα (προερχόμενου από τις δύο ανωτέρω κατηγορίες) προς φύτευση δενδρύλλια δεν θα έχουν υποστεί αλλοιώσεις ή να προέρχονται από άλλες ποικιλίες.

2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Η ανάπτυξη της γεωργίας στον Έβρο οφείλεται εν πολλοίς στις εκτεταμένες πεδιάδες (καταλαμβάνουν το 62,4% της έκτασης του Νομού), εκ των οποίων το μεγαλύτερο μέρος είναι καλλιεργήσιμο.

Ωστόσο, η γεωργική δραστηριότητα στηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά στις εκτατικές ετήσιες καλλιέργειες, καταλαμβάνοντας περίπου το 60% της καλλιεργήσιμης έκτασης (περίπου 1.600.000 στρέμματα), με κυριότερες τις καλλιέργειες σιτηρών (18-22%), βιομηχανικών (βαμβάκι, 15-17%) και ενεργειακών φυτών (ηλίανθος, 16-18%), για τις οποίες υπάρχει είτε εξασφαλισμένη διάθεση των προϊόντων από τοπικές ή εγχώριες επιχειρήσεις (τοπικά εκκοκκιστήρια για το βαμβάκι, αλευροβιομηχανίες ή ζυθοποιίες για τα σιτηρά, ηλίανθος για παραγωγή βιοντίζελ) είτε λόγω του κινήτρου της συνδεδεμένης ενίσχυσης (λ.χ. σιτάρι). Σημαντικό μερίδιο (γύρω στο 17%) καταλαμβάνουν και οι καλλιέργειες των κτηνοτροφικών φυτών (κυρίως μηδική), με σκοπό την παραγωγή ζωοτροφών κυρίως για την κτηνοτροφία της περιοχής (η για τον εφοδιασμό των νησιών του Β. Αιγαίου).

Στον αντίποδα, η περιοχή στο σύνολό της υπολείπεται σημαντικά ως προς την καλλιέργεια δυναμικών καλλιεργειών, όπως οι δενδρώδεις, το επιτραπέζιο σταφύλι, τα κηπευτικά και τα αρωματικά φυτά ή άλλες δυναμικές καλλιέργειες, οι οποίες αθροιστικά καταλαμβάνουν μόλις το 4% επί το συνολικών εκτάσεων (συγκεκριμένα 30 χιλιάδες στρ. δενδρώδεις, εκ των οποίων οι 21 χιλιάδες αφορούν στην ελαιοκαλλιέργεια, 2 χιλιάδες στρ. αρωματικά, σχεδόν αποκλειστικά λεβάντα, και 18 χιλιάδες στρ. κηπευτικά, κυρίως σπαράγγι, αρακάς, σκόρδο και πεπονοειδή).

Αυτή η παραγωγική διάρθρωση της γεωργίας στον Έβρο, με τη διατήρηση του μοντέλου των εκτατικών καλλιεργειών, έχει φέρει αντιμέτωπη την περιοχή με το παράδοξο του να έχει την τρίτη μεγαλύτερη καλλιεργήσιμη έκταση σε επίπεδο νομών (μετά από τους νομούς Λάρισας και Σερρών) και να έχει μία από τις χαμηλότερες στρεμματικές προσόδους (ως τυπική απόδοση αλλά και ως εκτιμώμενη παραγωγή και τιμή πώλησης) και έντασης εργασίας (με όρους Μ.Α.Ε.) ή επενδύσεων, στερώντας από τον αγροτικό πληθυσμό σημαντικές ευκαιρίες απασχόλησης και εισοδήματος.

Η απόκλιση αυτή αναδεικνύεται με πιο φανερό τρόπο όταν η περιοχή συγκριθεί με άλλες περιοχές της Β. Ελλάδας. Ενδεικτικά αναφέρονται οι περιπτώσεις της Π.Ε. Ημαθίας και Καβάλας, όπου οι δυναμικές καλλιέργειες (με έμφαση στα πυρηνόκαρπα στην πρώτη περίπτωση και στα ακτινίδια στην δεύτερη) καταλαμβάνουν το 35% και 20% περίπου (ήτοι 240 χιλιάδες και 100 χιλιάδες στρέμματα αντίστοιχα) των συνολικών καλλιεργούμενων εκτάσεων, με τους παραγωγούς τους να απολαμβάνουν προσόδους της τάξης των 1.000 με 2.000€ το στρέμμα, όταν αυτές για τον Έβρο δεν ξεπερνούν τα 150 ή τα 60€ ανά στρέμμα (για τις πεδινές και ορεινές εκτάσεις αντίστοιχα).

Σκοπιμότητα Πρότασης

Συνεπώς, καθίσταται σαφές ότι η αναδιάρθρωση καλλιεργειών και η στροφή από τις εκτατικές (ειδικότερα σε μη παραγωγικές ζώνες) σε νέες, δυναμικές, υψηλής προσόδου, εντάσεως εργασίας και με εξαγωγικό προσανατολισμό (δενδρώδεις, αμπέλι, κηπευτικά, αρωματικά) αποτελεί ένα στοίχημα που πρέπει να κερδηθεί, ακολουθώντας το παράδειγμα άλλων περιοχών που επέλεξαν να αλλάξουν το παραγωγικό τους μοντέλο και δικαιώθηκαν.

Στην εξίσωση αυτή θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και μια σειρά παραγόντων που συνδέονται με τις μεταβολές του κλίματος, τις αλλαγές στις καταναλωτικές συνήθειες και την εμπορική ζήτηση, τις επιταγές της νέας ΚΑΠ και της Στρατηγικής «Από το Αγρόκτημα στο Πιάτο», καθώς και την γεωμορφολογική φυσιογνωμία της περιοχής, προκειμένου ο γεωργικός τομέας να καταστεί πιο ανταγωνιστικός, πιο βιώσιμος και πιο ανθεκτικός.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το προτεινόμενο Πρόγραμμα αποσκοπεί στη διάχυση της πληροφορίας σχετικά με τον προσανατολισμό της αναδιάρθρωσης των καλλιεργειών, την μεταφορά γνώσης και κατάρτισης των παραγωγών καθώς και στη σύνδεση μεταξύ των διαφόρων κρίκων της αγροδιατροφικής αλυσίδας και περιλαμβάνει τις παρακάτω δράσεις:

- 1) Εκπόνηση Μελέτης Αναδιάρθρωσης Καλλιεργειών (με Αποτύπωση Καλλιεργητικών Ζωνών)**, με έμφαση σε εκείνες τις δυναμικές καλλιέργειες (είδη και ποικιλίες δενδρωδών καλλιεργειών ή άλλων πολυετών δυναμικών καλλιεργειών) που μπορούν να αναπτυχθούν από πλευράς γεωμορφολογικής και κλιματικής καταλληλότητας (λαμβάνοντας υπόψη τις εκτιμήσεις των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην περιοχή) και οικονομικού ενδιαφέροντος (έρευνα σχετικά με τις τάσεις της αγοράς των γεωργικών προϊόντων).
- 2) Ενέργειες Επιμόρφωσης και Κατάρτισης των Παραγωγών**, όπως ημερίδες και επιμορφωτικά ταξίδια σε περιοχές με πετυχημένα παραδείγματα διαχείρισης των υποδεικνυόμενων καλλιεργειών. Η διεθνής πρακτική τονίζει την σημασία τέτοιων επισκέψεων που δίνουν την ευκαιρία στους αγρότες να αποκτήσουν εικόνες και γνώση πάνω στο πως στήνεται και λειτουργεί μια τέτοια εκμετάλλευση (ανάπτυξη καλλιέργειας, καλλιεργητικές πρακτικές κλπ) προκειμένου να λάβουν τις σωστές αποφάσεις.
- 3) Ενέργειες Δικτύωσης και Διοργάνωση Θεματικών Ημερίδων Εργασίας** (τύπου B2B), μεταξύ των διαφόρων φορέων της αλυσίδας αξίας (παραγωγοί, χονδρέμποροι, μεταποιητές κλπ) για την ανάπτυξη συνεργειών μέσω της συμβολαιακής γεωργίας, με στόχο την καθοδήγηση όσον αφορά την παραγωγή των προϊόντων (προκειμένου να επιτυγχάνονται οι επιθυμητές προδιαγραφές ποιότητας) αλλά και την εξασφάλιση της διάθεσης των παραγόμενων προϊόντων σε δίκαιες τιμές παραγωγού.

3. ΕΡΓΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΑΡΔΕΥΤΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΡΓΩΝ ΟΡΕΙΝΗΣ ΥΔΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Η άρδευση αποτελεί εκ των ων ουκ άνευ προϋπόθεση για την παραγωγή γεωργικών προϊόντων σε αποδόσεις που να καθιστούν οικονομικά βιώσιμη μια καλλιέργεια. Ωστόσο, παρά τις σημαντικές υποδομές σε φράγματα και αρδευτικά δίκτυα των προηγούμενων δεκαετιών μέχρι τις αρχές του 2000, τα νέα έργα πλέον είναι ελάχιστα με αποτέλεσμα ο Έβρος, ενώ διαθέτει από τα πιο πλούσια υδάτινα πεδία της χώρας, να έχει το μικρότερο ποσοστό αρδευόμενων εκτάσεων στη Περιφέρεια ενώ σε αρκετές περιπτώσεις το υφιστάμενο δίκτυο άρδευσης είναι ανεπαρκές ή αντιμετωπίζει προβλήματα υποβάθμισης.

Πιο αναλυτικά, σκιαγραφώντας την υφιστάμενη διαθεσιμότητα νερού και την κατάσταση του αρδευτικού δικτύου και των υδάτινων αποθεμάτων για κάθε γεωγραφική ζώνη του Νομού (παραποτάμιες πεδινές, ημιορεινές και παράκτια ζώνη), επισημαίνονται τα κάτωθι.

Όσον αφορά την παραποτάμια ζώνη, δηλαδή την επιμήκη περιοχή δυτικά του ποταμού Έβρου και τις ζώνες πέριξ των παραποτάμων Ερυθροποτάμο και Άρδα, έχουν κατασκευαστεί σημαντικά εγγειοβελτιωτικά και αρδευτικά έργα με αποτέλεσμα την ύπαρξη εκτεταμένου επιφανειακού δικτύου που υδροδοτεί το μεγαλύτερο μέρος των πεδινών γεωργικών εκτάσεων (κυρίως μέσω αντλιοστασίων και καναλιών, ενώ σε ορισμένες περιοχές το δίκτυο είναι υπογειοποιημένο). Σε ορισμένες περιπτώσεις ωστόσο, οι υποδομές αυτές έχουν υποστεί σημαντικές καταστροφές λόγω των πλημμυρών (σε αρκετές περιπτώσεις οι ζημιές δεν έχουν ακόμη αποκατασταθεί). Σε περιοχές με σημαντικές ποσότητες υπόγειων υδάτων (κοιλάδα Ερυθροπόταμου), η άρδευση γίνεται μέσω γεωτρήσεων. Όσον αφορά τις υποδομές ταμίευσης νερού, στην περιοχή του οικισμού Θεράπειο Ορεστιάδας έχει κατασκευαστεί φράγμα χωρητικότητας 3,5 εκατ. κ.μ. για την άρδευση των περιοχών παραπλεύρως της λεκάνης του Άρδα, οι εγκαταστάσεις του ωστόσο παραμένουν ασυντήρητες για χρόνια.

Αντίθετα, η άρδευση των εκτάσεων στο ημιορεινό, κεντρικό τμήμα του Νομού γίνεται μέσω δικτύου γεωτρήσεων, οι οποίες ωστόσο καλύπτουν ένα μικρό ποσοστό των συνολικών αναγκών (κάτω του 20%), ενώ σε ορισμένες περιοχές (Πρωτοκκλήσι, Αγριάνη), το δίκτυο έχει υποστεί καταστροφές με αποτέλεσμα να είναι σχεδόν μη λειτουργικό. Επιπλέον, στον κεντρικό Έβρο υπάρχουν τα φράγματα Λύρας, Προβατώνα και Καβησού, (ολοκληρώθηκαν στις αρχές του 2000) τα οποία παραμένουν αναξιοποίητα ως προς τη σύνδεση μέσω δικτύου των αγροκτημάτων και την κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών άρδευσης.

Τέλος, στην παράκτια ζώνη, στα δυτικά βασική πηγή υδροληψίας αποτελεί ο χείμαρρος Λουτρού, ενώ χρησιμοποιείται και ένα εκτεταμένο δίκτυο γεωτρήσεων. Ωστόσο, η διαχείριση των υδατικών πόρων στην περιοχή δεν είναι ορθολογική με αποτέλεσμα αφενός να παρατηρούνται φαινόμενα υπαλμύρισης εξαιτίας της υπεράντλησης του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα (σε ορισμένες περιπτώσεις οι γεωτρήσεις έχουν εγκαταλειφθεί), αφετέρου μεγάλο μέρος της επιφανειακής απορροής να παραμένει ανεκμετάλλευτο.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις εστιάζουν στο κρίσιμο ζήτημα της διαχείρισης των υδάτινων πόρων στον Έβρο και αποσκοπούν στην αντιμετώπιση τεσσάρων προκλήσεων: α) την επέκταση των αρδευόμενων εκτάσεων με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας της γεωργίας στις περιοχές αυτές, β) τη θωράκιση των περιοχών που πλήττονται κάθε χρόνο από πλημμυρικά φαινόμενα (τα οποία αναμένονται με μεγαλύτερη ένταση απόρροια των καταστροφικών πυρκαγιών) και την κάλυψη των αυξημένων αναγκών άρδευσης κατά το θέρος όπου πλέον παρατηρούνται παρατεταμένες περίοδοι λειψυδρίας, γ) τη προστασία του περιβάλλοντος από πυρκαγιές μέσω της δημιουργίας ζωνών ανάσχεσης (ποτιστικές καλλιέργειες σε ξηρικά εδάφη), και δ) την αποκατάσταση της υποβάθμισης υδάτινων αποθεμάτων σε κρίσιμες οικολογικά περιοχές με σημαντικό καλλιεργητικό ενδιαφέρον.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το προτεινόμενο πακέτο έργων αναπτύσσεται πάνω σε τέσσερις άξονες, αναλυτικά:

3.1 Έργα Ορεινής Υδροοικονομίας, τα οποία περιλαμβάνουν τα εξής στάδια:

- 1) Εκπόνηση μελέτης για τη χαρτογραφική αποτύπωση των σημείων κατασκευής μικρών υδροταμιευτήρων για τη συλλογή και αξιοποίηση του βρόχινου νερού τοπικά.
- 2) Προετοιμασία τεχνικών φακέλων και εξασφάλιση χρηματοδότησης για την υλοποίηση των υπο-έργων.

3.2 Έργα για την Αξιοποίηση των μικρών Φραγμάτων σε Λύρα, Προβατώνα, Καβησό, τα οποία περιλαμβάνουν τα εξής στάδια:

- 1) Εκπόνηση υδραυλικών μελετών για την κατασκευή αρδευτικών δικτύων που θα συνδέουν το νερό των φραγμάτων με τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις.
- 2) Προετοιμασία τεχνικών φακέλων και εξασφάλιση χρηματοδότησης για την υλοποίηση των υπο-έργων.

3.3 Κατασκευή Φραγμάτων σε Μικρό Δέρειο, Ασπρονέρι, Ιτέα και Μελία, τα οποία περιλαμβάνουν τα εξής στάδια:

- 1) Εκπόνηση (ή επικαιροποίηση) των μελετών για την κατασκευή των ανωτέρω φραγμάτων με σκοπό την άρδευση των ορεινών αγροκτημάτων.
- 2) Προετοιμασία τεχνικών φακέλων και εξασφάλιση χρηματοδότησης για την υλοποίηση των έργων.

3.4 Αποκατάσταση Υδάτινων Αποθεμάτων, το οποίο περιλαμβάνει τα εξής στάδια:

- 1) Εκπόνηση μελέτης για την εκτίμηση της κατάστασης των υδάτινων αποθεμάτων σε περιοχές με φαινόμενα υφαλμύρισης κατά την άρδευση (παράκτια ζώνη Δέλτα Έβρου, περιοχή Μάκρης-Δικέλλων) και σχεδιασμός μικρών εγγειοβελτιωτικών έργων.
- 2) Προετοιμασία τεχνικών φακέλων και εξασφάλιση χρηματοδότησης για την υλοποίηση των υπο-έργων.

4. ΕΡΓΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΒΛΥΝΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΥΤΕΜΑΧΙΣΜΕΝΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Εκτός από τη διάρθρωση των καλλιεργειών, η ελληνική γεωργία φέρει δύο σημαντικές διαρθρωτικές αδυναμίες οι οποίες αποτελούν σημαντικά εμπόδια για την ανταγωνιστικότητά της, και αυτό αποτυπώνεται τόσο στην χαμηλή μέση παραγωγικότητα εργασίας (36% χαμηλότερη σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο) όσο και στο χαμηλό (σχεδόν 50% του μέσου όρου) μέσο εισόδημα ανά εκμετάλλευση (περί τις 10.000€ συμπεριλαμβανομένων ενισχύσεων).

Το πρώτο έχει να κάνει με το μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων, το οποίο αν και τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί ως μέσος όρος (περί τα 77 στρέμματα, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat), κυρίως λόγω της απόσυρσης μεγάλων ηλικιακά αγροτών και της μεταβίβασής των αγροτεμαχίων μέσω ενοικίασης στους ενεργούς παραγωγούς, ωστόσο το μέγεθος αυτό θεωρείται εξαιρετικά μικρό για τις σύγχρονες συνθήκες παραγωγής, ειδικότερα για τις εκτατικές καλλιέργειες. Σε αυτό, προστίθεται ακόμη μία παράμετρος που αφορά στο γεγονός ότι η πλειοψηφία των εκμεταλλεύσεων έχουν μέγεθος μικρότερο των 40 στρεμμάτων, παράγοντας που καθιστά τις περισσότερες εκμεταλλεύσεις οικονομικά μη βιώσιμες.

Το δεύτερο στοιχείο αφορά τον πολυτεμαχισμό κλήρο, μια κατάσταση που αυξάνει σημαντικά το μοναδιαίο κόστος παραγωγής και εμποδίζει παράλληλα τη δημιουργία οικονομικών κλίμακας αλλά και την ομαλή διαχείριση των εκμεταλλεύσεων, παράγοντες που επιδρούν σημαντικά στην ανταγωνιστικότητα της κάθε εκμετάλλευσης.

Τα χαρακτηριστικά αυτά εντοπίζονται σε ένα βαθμό και στην περιοχή του Έβρου, αν και σε ελάχιστες περιοχές (κυρίως ορεινές και μειονεκτικές) το μέσο μέγεθος ανά εκμετάλλευση είναι χαμηλό, με το βασικότερο πρόβλημα να αφορά κυρίως τον πολυτεμαχισμό των εκμεταλλεύσεων. Ακόμα και στις πεδινές περιοχές, όπου υπάρχει μία τάση συγκέντρωσης αγροτεμαχίων από μεγάλους παραγωγούς (έχουν παρατηρηθεί περιπτώσεις με άνω των 300 ή 500 στρεμμάτων να αντιστοιχούν σε 40 έως και 80 διαφορετικά τεμάχια) οδηγεί σε αυξημένο κόστος παραγωγής σε βαθμό μη βιώσιμο.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η βελτίωση της σύνθεσης του γεωργικού κλήρου περνάει μέσα από δύο βασικές αλλαγές, ήτοι: α) την αύξηση του μεγέθους των εκμεταλλεύσεων με ιδιόκτητη έκταση μικρότερη των 40 στρεμμάτων, και β) την μείωση του αριθμού των διάσπαρτων αγροτεμαχίων για τις μεγαλύτερες (και πιο εκτατικές) εκμεταλλεύσεις.

Οι αλλαγές αυτές μπορούν να συμβάλλουν αφενός στη καλύτερη διαχείριση της κάθε εκμετάλλευσης και στη σημαντική μείωση του λειτουργικού κόστους (εργατοώρες, καύσιμα, κλπ), αφετέρου στη βελτίωση των συνθηκών για τον περαιτέρω εκσυγχρονισμό τους (αναδιάρθρωση καλλιεργειών, επενδύσεις σε σύγχρονο εξοπλισμό κλπ).

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το προτεινόμενο πακέτο Ενεργειών περιλαμβάνει μία δέσμη δύο διακριτών αλλά αλληλοσυμπληρώμενων Έργων / Δράσεων που στοχεύουν τόσο στην υλοποίηση απαραίτητων δημόσιων υποδομών όσο και στην ενεργοποίηση του αγροτικού δυναμικού:

4.1 Ολοκλήρωση των Έργων Αναδασμών.

Αφορά στην ολοκλήρωση των αναδασμών σε περιοχές που δεν έχουν πραγματοποιηθεί ακόμη με στόχο την αναδιάρθρωση της εγγείου ιδιοκτησίας με μεγαλύτερο μέσο μέγεθος και την κατασκευή βασικών συμπληρωματικών έργων (οδοποιία, αποστραγγιστικά κλπ).

Το πρόγραμμα βασίζεται στη λογική της Δράσης 4.3.2 του νέου Π.Α.Α. και θα στηρίζεται στον υφιστάμενο και μελλοντικό σχεδιασμό όπως έχει / θα αποτυπωθεί στα ετήσια Προγράμματα Αναδασμού της Περιφέρειας, με προτεραιότητα σε έργα που αφορούν είτε την κατασκευή παράλληλων έργων σε περιοχές περατωθέντων αναδασμών είτε σε περιοχές που εμφανίζουν σχετική ωριμότητα (αδειοδοτήσεις Δασικών Υπηρεσιών, Αρχαιολογίας κ.α).

Το πρόγραμμα θα χρηματοδοτεί έργα στο 100% του προϋπολογισμού τους και θα καλύπτει το κόστος των απαραίτητων μελετών (ΜΠΕ, μελέτη αναδασμού κλπ) ή των παράλληλων έργων, όπως δαπάνες κατασκευής των αποστραγγιστικών έργων και του αγροτικού δικτύου, καθώς και συμπληρωματικές δαπάνες απαραίτητες για την περάτωση του έργου (δαπάνες μεταφοράς δικτύων ΟΚΩ, αποζημιώσεις σε εκτάσεις που θίγονται από τα έργα, κλπ).

4.2 Πρόγραμμα Επιδότησης Αγοράς Γης.

Αποτελεί μία αναβαθμισμένη και ελκυστικότερη εκδοχή του υφιστάμενου Προγράμματος Αγοράς Γης, το οποίο δεν έτυχε ανταπόκρισης στην περιοχή. Για το λόγο αυτό το προτεινόμενο Πρόγραμμα στοχεύει επίσης να λειτουργήσει και ως πιλότος προκειμένου να επεκταθεί σε ολόκληρη την επικράτεια όπου επίσης υπάρχει χαμηλή ανταπόκριση, κατ' επέκταση χαμηλή αποτελεσματικότητα ως προς τον τιθέμενο στόχο.

Το Πρόγραμμα θα διατηρεί κάποια βασικά χαρακτηριστικά του υφιστάμενου προγράμματος (επιδότηση επιτοκίου δανείου για αγορά όμορων αγροτεμαχίων κοντά στον τόπο μόνιμης κατοικίας, ανοικτό χωρίς προθεσμία υποβολής αίτησης ενδιαφέροντος, οι δικαιούχοι θα πρέπει να είναι ενεργοί αγρότες και μόνιμοι κάτοικοι αγροτικών περιοχών, 15έτης διάρκεια δανείου, κάλυψη 20% ιδίας συμμετοχής, καθώς και ίδιες 10ετείς δεσμεύσεις για τους δικαιούχους), αλλά θα ενσωματώνει πρόσθετα κίνητρα και συγκεκριμένα τα παρακάτω:

- ✓ Επέκταση του ηλικιακού ορίου από τα 40 στα 50 έτη.
- ✓ Διαμόρφωση του ποσοστού επιδότησης στο 100% και του ύψους ενίσχυσης στις 40.000€ για όλες τις κατηγορίες περιοχών.
- ✓ Πλήρης κάλυψη των συνδεδεμένων με την μεταβίβαση δαπανών (συμβολαιογραφικές πράξεις, εκπόνηση γεωργοοικονομικής μελέτης και τοπογραφικού διαγράμματος).
- ✓ Για εκμεταλλεύσεις μικρότερες των 50 στρεμμάτων θα προστίθεται ενίσχυση 10% της αξίας των αγοραζόμενων αγροτεμαχίων που υπολείπονται μέχρι ο δικαιούχος να φτάσει το κατώφλι των 50 στρεμμάτων (υπό προϋποθέσεις).

5. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΓΕΩΘΕΡΜΙΚΩΝ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΣΤΟ ΓΕΩΘΕΡΜΙΚΟ ΠΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΗΝΟΥ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Οι θερμοκηπιακές καλλιέργειες αποτελούν μια δυναμική έκφραση της αγροτικής παραγωγής. Η δυνατότητα παραγωγής σε 12μηνιαία βάση σε ένα ελεγχόμενο περιβάλλον και εφαρμογής γεωργίας ακριβείας δημιουργούν συνθήκες για την παραγωγή υψηλών αποδόσεων (έως και 10 φορές πάνω) και υψηλής ποιότητας τροφίμων, επιτυγχάνοντας παράλληλα σημαντική εξοικονόμηση πόρων (εισροών, νερού) και καλύτερη διαχείριση της καλλιέργειας (αντιμετώπιση εχθρών, καλλιεργητικές φροντίδες κλπ).

Εντούτοις, σε αντίθεση με άλλες ανταγωνίστριες χώρες, στην Ελλάδα (σύμφωνα με έρευνα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας) μόλις το 3% των συνολικών καλλιεργούμενων εκτάσεων καταλαμβάνονται από θερμοκηπιακές καλλιέργειες (οι οποίες ωστόσο συνεισφέρουν στο 18% της συνολικής αξίας των παραγόμενων προϊόντων). Ενδεικτικά για το 2018 (στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ), οι εκτάσεις θερμοκηπίων ανήλθαν μόλις στα 60 χιλιάδες περίπου στρέμματα (σήμερα αυτές εκτιμούνται σε 65 χιλιάδες), με τις μεγαλύτερες συγκεντρώσεις να παρατηρούνται στα γεωγραφικά διαμερίσματα της Κρήτης και της Πελοποννήσου (18 και 24 χιλιάδες στρέμματα αντίστοιχα), ενώ το μερίδιο της Περιφέρειας ΑΜΘ αντιστοιχεί μόλις στο 2% της συνολικής κάλυψης (λίγο παραπάνω των 1.000 στρεμμάτων), με τον Έβρο να είναι ουραγός καθώς οι θερμοκηπιακές μονάδες (αποκλειστικά πολύ μικρού μεγέθους) αντιστοιχούν μόλις σε 130 στρέμματα.

Γενικά, οι βασικές αιτίες πίσω από αυτή την υστέρηση στον τομέα εντοπίζονται: α) στο μεγάλο κόστος επένδυσης, το οποίο ανάλογα με τον τύπο και τον είδος του εξοπλισμού ξεκινάει από 17.000€/στρ. (για απλή θερμοκηπιακή μονάδα) ενώ μπορεί να υπερβεί και τις 70.000€/στρ (στην περίπτωση σύγχρονης και πλήρως εξοπλισμένης υδροπονικής μονάδας), και β) στο υψηλό κόστος λειτουργίας (κυρίως ενεργειακό). Γι αυτό και, παρά την ύπαρξη κινήτρων (λ.χ. προγράμματα επιδότησης του 40-50% της επένδυσης), οι υψηλές απαιτήσεις σε κεφάλαιο καθιστούν το εγχείρημα απαγορευτικό για μεμονωμένους παραγωγούς (ειδικά για μονάδες άνω των 5 στρ.), ενώ και το επενδυτικό ενδιαφέρον από μεγάλες εταιρίες είναι σχετικά περιορισμένο κυρίως λόγω του υψηλού λειτουργικού (ενεργειακού) κόστους.

Ως απάντηση στο δεύτερο ζήτημα, αυτό του ενεργειακού κόστους, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μία σημαντική τομή στον κλάδο η οποία συνίσταται στη δημιουργία γεωθερμικών θερμοκηπιακών μονάδων όπου, μέσα από τη χρήση γεωθερμίας επιτυγχάνεται σημαντική μείωση του κόστους λειτουργίας έως και 70%. Σήμερα λειτουργούν περισσότερα από 350 στρέμματα θερμοκηπίων, το σύνολο σχεδόν βρίσκεται στη Βόρεια Ελλάδα (με χαρακτηριστικά παραδείγματα μεγάλες υδροπονικές μονάδες σε Ξάνθη και Χρυσούπολη), με τον κύριο όγκο των παραπάνω έργων να έχει υλοποιηθεί την τελευταία επταετία, κάνοντας χρήση της γεωθερμίας μέσα από σύγχρονα και καινοτόμα συστήματα παραγωγής σε μία ευρεία γκάμα προϊόντων (από κηπευτικά μέχρι πολλαπλασιαστικό υλικό).

Όσον αφορά τον Νότιο Έβρο υπάρχουν ευνοϊκές συνθήκες για την εγκατάσταση θερμοκηπιακών μονάδων με τη χρήση γεωθερμίας. Στο Αρίστινο Αλεξανδρούπολης υπάρχει βεβαιωμένο γεωθερμικό πεδίο χαμηλής ενθαλπίας (έως 99οC), έκτασης 20.000 στρεμμάτων, το οποίο ο Δήμος έχει εκμισθώσει από το ελληνικό Δημόσιο για 70 χρόνια (με δικαίωμα διαχείρισης) έναντι χαμηλού ετήσιου μισθώματος.

Η θερμική ισχύς του υπολογίζεται στα 10 MW εκ των οποίων τα 9 MW θα κατευθυνθούν για την τηλεθέρμανση θερμοκηπίων. Ήδη βαίνει προς ολοκλήρωση η υλοποίηση του έργου «Κατασκευή Θερμικού Σταθμού και Δικτύων Τηλεθέρμανσης Αγροτικών Θερμοκηπιακών Εγκαταστάσεων και Κτηρίων», με συνολικό μήκος δικτύου 18 χλμ. Για τις συνδεδεμένες θερμοκηπιακές μονάδες, το κόστος χρέωσης της γεωθερμικής ενέργειας (σύμφωνα και με τις διατάξεις της σύμβασης παραχώρησης) ανέρχεται σε μόλις 1,5 λεπτό / κιλοβατώρα.

Πέρα των ανωτέρω, ο Δήμος έχει εκμισθώσει αγροτικές γεωθερμικές εκτάσεις 350 στρ. από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης σε Λουτρά και Μοναστηράκι, με στόχο αυτές να παραχωρηθούν δωρεάν σε επενδυτικά σχήματα για τη δημιουργία μεγάλων θερμοκηπιακών μονάδων (άνω των 50 στρ.) τιμολογώντας μόνο την χρησιμοποιούμενη ενέργεια.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Σε συνάφεια με τις ενέργειες σε επίπεδο Δήμου, η παρούσα πρόταση έρχεται να δώσει μια σειρά από πρόσθετα κίνητρα για την υλοποίηση επενδύσεων σε θερμοκηπιακές καλλιέργειες, συμβάλλοντας στην αναβάθμιση του αγροτικού τομέα στην περιοχή και προσφέροντας ευκαιρίες εισοδήματος και της απασχόλησης. Για τη σημασία ενός τέτοιου έργου αρκεί να υπολογιστεί ότι μια θερμοκηπιακή μονάδα δυναμικότητας 100 στρ. ισοδυναμεί με κύκλο εργασιών άνω των 3 εκατ. ευρώ και περί τις 60 θέσεις εργασίας, στοιχεία που αντιστοιχούν σε 20.000 στρ. μιας ετήσιας καλλιέργειας.

Συνεπώς, με την ολοκλήρωση του προγράμματος βασική επιδίωξη αποτελεί η εγκατάσταση στην περιοχή βιώσιμων παραγωγικών σχημάτων από πλευράς μεγέθους, κεφαλαίων και εργασίας (κύκλος εργασιών, χρήση νέων τεχνολογιών, ειδικευμένο προσωπικό) που θα παράγουν γεωργικά προϊόντα υψηλής διατροφικής αξίας. Οι στόχοι αυτοί εξάλλου συνάδουν και με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για έναν ανταγωνιστικό και με χαμηλό αποτύπωμα άνθρακα αγροτικό τομέα.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το προτεινόμενο Πρόγραμμα περιλαμβάνει τη σύσταση ενός Φορέα υπό την αιγίδα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης, ο οποίος θα συντονίσει τις παρακάτω ενέργειες:

- 1) Τεχνική Στήριξη στην Προσέλκυση Επενδυτικών Projects**, που θα υλοποιηθούν από υποψήφιους επενδυτές, εταιρίες που δραστηριοποιούνται στο κομμάτι της εγκατάστασης και λειτουργίας των θερμοκηπιακών μονάδων, διαθέτοντας τα απαιτούμενα κεφάλαια (ιδία συμμετοχή) και την απαραίτητη τεχνολογία και τεχνογνωσία προκειμένου να φέρουν εις πέρας μια τέτοιας κλίμακας επένδυση.

- 2) Διαχείριση Ειδικού Τομεακού Προγράμματος**, που θα χρηματοδοτήσει τα αντίστοιχα επενδυτικά έργα. Αυτό θα έχει την τυπική μορφή ενός επενδυτικού προγράμματος (λ.χ. Επενδυτικός Νόμος 4887/2022) για επενδύσεις στον πρωτογενή τομέα, το οποίο ωστόσο θα διαφοροποιείται ως προς δύο σημεία: α) την αυξημένη χρηματοδότηση (ποσοστό επιδότησης στο 70% επί του συνολικού προϋπολογισμού αντί του 50% που ισχύει σήμερα), β) την επέκταση του ορίου του ανώτατου ποσού ενίσχυσης στα 5 εκατ. ευρώ (από τις 600.000€ που ισχύει για επενδυτικά σχέδια στον πρωτογενή τομέα), και γ) την άρση του περιορισμού συμμετοχής για μεγάλες επιχειρήσεις.
- 3) Υλοποίηση Ειδικού Προγράμματος για την Ανάπτυξη του Κλάδου των Θερμοκηπίων**, το οποίο θα υλοποιηθεί στο πλαίσιο μιας διαπανεπιστημιακής συνεργασίας μεταξύ του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και του Υπουργείου και θα περιλαμβάνει: α) τη δημιουργία Θερμοκηπιακού Πάρκου, ενός δηλαδή κέντρου τεχνολογίας θερμοκηπίων για επίδειξη, έρευνα και εκπαίδευση, στα πρότυπα του αντίστοιχου πάρκου που λειτουργεί το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στο πανεπιστημιακό Αγρόκτημα στο Βελεστίνο, και β) την δημιουργία ενός προγράμματος κατάρτισης των παραγωγών της περιοχής προκειμένου να δημιουργηθεί ένα γόνιμο έδαφος και για τοπικά επενδυτικά σχέδια από αγρότες της περιοχής, μόνιμοι ή μέσα από συλλογικά σχήματα.

6. ΕΡΓΟ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΠΤΟΜΕΝΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΤΑΘΜΟ ΣΥΜΠΙΕΣΗΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΣΤΟΝ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Η γεωργία στο κεντρικό και νοτιοανατολικό τμήμα του Έβρου αποτελεί θεμελιώδη πυλώνα της οικονομικής δραστηριότητας στην περιοχή και βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην καλλιέργεια κτηνοτροφικών φυτών, κυρίως μηδικής (90.000 στρ. το 2021, που αντιστοιχούν περίπου στο 20% της συνολικής καλλιεργήσιμης έκτασης, σύμφωνα με στοιχεία του ΟΠΕΚΕΠΕ), προκειμένου για την ικανοποίηση των αναγκών σε ζωοτροφές της εκτεταμένης κτηνοτροφίας. Σε πολύ περιορισμένο βαθμό υπάρχουν άλλες δυναμικές καλλιέργειες, όπως το σπαράγγι (μόλις 620 στρ., από τις 2 χιλιάδες περίπου πριν από μία δεκαετία) και τα κηπευτικά (περί τα 9.000 στρ.), από τα οποία ξεχωρίζει η παραδοσιακή ποικιλία πεπονιού.

Όσον αφορά τη βασική καλλιέργεια, τη μηδική, το κυριότερο πρόβλημα εντοπίζεται στις άστατες καιρικές συνθήκες ιδιαίτερα μετά το στάδιο της κοπής με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται η ποιότητα της μηδικής και να υπονομεύεται η δυνατότητα διάθεσής της η οποία περιορίζεται αποκλειστικά για ίδιες ανάγκες ή στους τοπικούς κτηνοτρόφους ή εμπόρους, αποκλείοντας τις μεγάλες κτηνοτροφικές μονάδες της ευρύτερης περιοχής λόγω αναντιστοιχίας της ποιότητας μεταξύ του παραγόμενου και ζητούμενου προϊόντος.

Από την άλλη, στην περιοχή του Πέπλου, περνάει ο Διαδριατικός Αγωγός Φυσικού Αερίου (T.A.P.) όπου μέσα από τη λειτουργία του Σταθμού Συμπίεσης στους Κήπους απορρίπτονται κατά τη διαδικασία συμπίεσης (μέσω τριών συμπιεστών) σημαντικές ποσότητες νερού υψηλής θερμοκρασίας (με ονομαστική θερμική ισχύς ανάκτησης 35 MW που μεταφράζεται σε δυνατότητα ανάκτησης θερμικής ενέργειας ικανής να θερμάνει 1.000 tn/h νερού στους 120°C). Επισημαίνεται ότι πρόσφατα η διαχειρίστρια εταιρεία, Trans Adriatic Pipeline AG, έλαβε άδεια για επέκταση του Σταθμού, με την εγκατάσταση δύο νέων μονάδων συμπίεσης (η οποία συνεπάγεται αύξηση της ονομαστικής θερμικής ισχύος ανάκτησης στα 72,5 MW).

Αυτός ο πλούτος έχει παραχωρηθεί στον Δήμο Αλεξανδρούπολης μετά από σχετικό αίτημα, ώστε να τον διαχειριστεί (σύμφωνα με σχετική μελέτη σκοπιμότητας-βιωσιμότητας που έχει εκπονήσει ο Δήμος) για την υλοποίηση δύο έργων: α) την τηλεθέρμανση Φερών και των γειτονικών οικισμών (εκτιμώμενης ισχύος 27 MW), και β) την τροφοδότηση με ζεστό νερό για παραγωγικές (αγροτοβιοτεχνικές) δραστηριότητες.

Εξαιρώντας επί του παρόντος το έργο της Τηλεθέρμανσης Φερών, ένα έργο με σημαντικό κοινωνικό αποτύπωμα, η παρούσα πρόταση εστιάζει στο δεύτερο έργο, αυτό της τροφοδότησης με ζεστό νερό αγροτοβιοτεχνικών δραστηριοτήτων.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η ύπαρξη μιας τόσο σημαντικής πηγής ενέργειας μπορεί να δώσει τεράστια ώθηση στον αγροτικό τομέα και στην τοπική απασχόληση, δημιουργώντας ευκαιρίες για τη δημιουργία μονάδων θερμοκηπιακού τύπου, είτε την εγκατάσταση θερμαινόμενων υπαίθριων καλλιεργειών χαμηλής κάλυψης (λ.χ. θερμαινόμενο σπαράγγι) με την οποία επιτυγχάνεται πρωίμηση της παραγωγής και κατ' επέκταση αύξηση της ανταγωνιστικότητας των παραγόμενων προϊόντων. Κυρίως όμως, η αξιοποίηση της θερμότητας μπορεί να οδηγήσει στη υλοποίηση επενδύσεων (ξηραντήρια) αύξησης της προστιθέμενης αξίας σε επιλεγμένα αγροτικά προϊόντα, όπως η μηδική (για τους λόγους που αναφέρθηκαν παραπάνω, ήδη στην περιοχή υπάρχει σχετικό ενδιαφέρον για τη δημιουργία μονάδας ξήρανσης μηδικής).

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το προτεινόμενο έργο αφορά στη χρηματοδότηση της **κατασκευής Μονάδας Παροχής Ζεστού Νερού** (εντός των εγκαταστάσεων του Σταθμού) **και Δικτύου Μεταφοράς Ζεστού Νερού** προκειμένου να υπάρξει η δυνατότητα σύνδεσης και παροχής ζεστού νερού με τις σχεδιαζόμενες επενδύσεις ή καλλιέργειες και περιλαμβάνει τη χρηματοδότηση των εξής:

- 1) Εκπόνηση Οικονομικοτεχνικών Μελετών**, και γενικότερα όλη την προετοιμασία του φακέλου (αδειοδοτήσεις κλπ) για την δημοπράτηση του έργου, και
- 2) Κατασκευή Μονάδας Παροχής και Δικτύου Μεταφοράς Ζεστού Νερού**, με ένταξή του σε χρηματοδοτικό εργαλείο (με κάλυψη του 100% του προϋπολογισμού).

7. ΣΤΗΡΙΞΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΤΟΕΒ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Ένα από τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η ελληνική γεωργία αφορά στο υψηλό κόστος άρδευσης, το οποίο τα τελευταία δύο χρόνια, λόγω του πολέμου στην Ουκρανία και την κατακόρυφη άνοδο των διεθνών τιμών ενέργειας, το κόστος αυτό έχει εκτοξευτεί έως και 50%. Η αύξηση του κόστους άρδευσης δεν αντανακλάται μόνο στους εκάστοτε λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος ανά παραγωγό, αλλά έχει επεκταθεί και στους λογαριασμούς που αφορούν την κατανάλωση των αντλητικών συγκροτημάτων των κατά τόπους Γενικών ή Τοπικών Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων (ΓΟΕΒ / ΤΟΕΒ), οι οποίοι με τη σειρά τους αναγκάζονται να μετακυλήσουν το υπερβάλλον κόστος στους αγρότες – μέλη, μέσα από την αύξηση των τελών άρδευσης (αυτή έχει υπερβεί σε ορισμένες περιοχές το 40% σε σύγκριση με την προηγούμενη χρονιά).

Αυτές οι υπέρογκες χρεώσεις καθιστούν το κόστος παραγωγής πολλών γεωργικών εκμεταλλεύσεων μη διαχειρίσιμο, υπονομεύοντας την οικονομική τους βιωσιμότητα και κατ' επέκταση την εξασφάλιση ενός ελάχιστου επιπέδου εισοδήματος για τους παραγωγούς. Από την άλλη, αναπόφευκτη εξέλιξη είναι η αδυναμία πολλών αγροτών να ανταπεξέλθουν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις απέναντι στους ΓΟΕΒ/ΤΟΕΒ που ανήκουν, οδηγώντας πολλά εξ αυτών σε δύσκολη οικονομική κατάσταση.

Η κατάσταση αυτή έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τους αγρότες αλλά και τα ΓΟΕΒ/ΤΟΕΒ του Έβρου, με ορισμένα εξ αυτών να αντιμετωπίζουν ήδη σημαντικές οικονομικές δυσκολίες. Στον Νομό δραστηριοποιούνται συνολικά ένας ΓΟΕΒ (Ορεστιάδας) και 14 ΤΟΕΒ (Πυθίου-Ορεστιάδας-Βύσσας, Δικαίων, Ριζίων, Νεοχωρίου, Ερυθροποτάμου, Κυπρίνου, Σουφλίου, Λαγυνών, Τυχερού, Φερών, Πέπλου) για την εξυπηρέτηση των αγροτών σε ό,τι αφορά τις ανάγκες άρδευσης, τη διαχείριση των δικτύων άρδευσης και τη συντήρηση και λειτουργία των εγγειοβελτιωτικών έργων (αντλιοστασίων, γεωτρήσεων) της περιοχής ευθύνης τους.

Λύση στο πρόβλημα του ενεργειακού κόστους επιδιώκει να δώσει το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο για τις Ενεργειακές Κοινότητες (Ν. 4513/2018). Ακολουθώντας το παράδειγμα της Θεσσαλίας, οι ΤΟΕΒ του Νομού έχουν ήδη συστήσει 3 Ενεργειακές Κοινότητες μη κερδοσκοπικού σκοπού (2 στον Κεντρικό και μία στον Βόρειο Έβρο), οι οποίες ωστόσο δεν έχουν προχωρήσει ακόμη σε επενδύσεις σε έργα Α.Π.Ε., καθώς βρίσκονται εν αναμονή της σχετικής πρόσκλησης του προγράμματος χρηματοδότησης που έχει ανακοινωθεί μέσα από το Ταμείο Ανάκαμψης, οι όροι και το ύψος της ενίσχυσης του οποίου ακόμη δεν έχουν δημοσιοποιηθεί. Η καθυστέρηση αυτή έχει οδηγήσει σε πρόσθετα έξοδα των μελών ΤΟΕΒ που συμμετέχουν σε αυτές, ως εκ τούτου καθίσταται επιτακτική η ανάγκη επίσπευσης της ανακοίνωσης του προγράμματος προκειμένου να προσχωρήσουν και στις αντίστοιχες προκαταρκτικές ενέργειες (δέσμευση αγροτεμαχίων για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκού πάρκου κλπ).

Σκοπιμότητα Πρότασης

Σε άμεση συνάφεια και με τους στόχους της Εθνικής και Ευρωπαϊκής Στρατηγικής (Πράσινη Συμφωνία) για την πράσινη και δίκαιη (χωρίς αποκλεισμούς) μετάβαση η οποία θα οδηγεί σε ένα πιο βιώσιμο και ανταγωνιστικό οικονομικό μοντέλο, η παρούσα πρόταση αποσκοπεί στην επιτάχυνση των διαδικασιών για την υλοποίηση επενδύσεων σε Α.Π.Ε. από τις 3 Ενεργειακές Κοινότητες, εξέλιξη η οποία θα συμβάλλει:

- ✓ Στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της περιοχής, μέσα από τη σημαντική μείωση του κόστους παραγωγής (μείωση αρδευτικών τελών).
- ✓ Στην επίτευξη της ενεργειακής αυτοτέλειας, στη μείωση του λειτουργικού κόστους και κατ' επέκταση στην οικονομική βιωσιμότητα των ΤΟΕΒ, οργανισμών που έχουν επιδείξει ένα σημαντικό αναπτυξιακό ρόλο με κοινωνικό πρόσημο για τις τοπικές κοινότητες.
- ✓ Στη δυνατότητα κάλυψης των οικονομικών υποχρεώσεων μελών με αποδεδειγμένες οικονομικές δυσκολίες (καταπολέμηση ενεργειακής φτώχειας).
- ✓ Στη στροφή σε ένα πιο βιώσιμο μοντέλο παραγωγής με χαμηλό περιβαλλοντικό αποτύπωμα.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Στο ανωτέρω πλαίσιο, η παρούσα πρόταση περιλαμβάνει μια σειρά ενεργειών προκειμένου με την ολοκλήρωση του χρονοδιαγράμματος να έχουν εγκατασταθεί 3 φωτοβολταϊκά πάρκα (ένα για κάθε Ενεργειακή Κοινότητα) ισχύος 1 MW έκαστο, όπου μέσα από το καθεστώς του ενεργειακού συμψηφισμού (net metering) θα επιτευχθεί σημαντική μείωση (50 έως 70%) του αρδευτικού κόστους για τους αγρότες-μέλη των ΤΟΕΒ.

Αναλυτικά, αυτή περιλαμβάνει τη δέσμευση ενός χρηματοδοτικού εργαλείου το οποίο θα καλύψει τα παρακάτω κόστη:

- 1) Τεχνική Στήριξη για την Προετοιμασία του Φακέλου**, ο οποίος περιλαμβάνει την εκπόνηση των τεχνικών μελετών (τοπογραφικά κλπ) και τις διαδικασίες αδειοδότησης για την εγκατάσταση του πάρκου (Άδεια Παραγωγής από τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, Όροι Σύνδεσης από τον ΑΔΜΗΕ, κλπ).
- 2) Χρηματοδότηση Επένδυσης**, η οποία συνίσταται καταρχήν στην επιδότηση (με ελάχιστο ποσοστό επιδότησης 70%) του κόστους εγκατάστασης του φωτοβολταϊκού πάρκου (αυτό εκτιμάται σε 500.000€ έκαστο), και συμπληρωματικά (εφόσον χρειαστεί) στην οικονομική στήριξη σε ό,τι αφορά την κάλυψη της ιδίας συμμετοχής (επιδότηση επιτοκίου δανείου από χρηματοπιστωτικό ίδρυμα).

8. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΣΕ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ ΣΕ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Το φυσικό περιβάλλον στον Νομό Έβρου παρουσιάζει ιδιαίτερη ποικιλομορφία, απόρροια των διαφορετικών γεωμορφολογικών και υδάτινων παραγόντων (ορεινός όγκος, παρουσία ποταμού Έβρου και παραποτάμων, παράκτια ζώνη). Στην περιοχή απαντώνται πλήθος δασικών εκτάσεων κυρίως στο δυτικό και κεντρικό τμήμα, τεράστιες πεδινές και χορτολιβαδικές εκτάσεις κατά μήκος του Νομού, μια εκτεταμένη παραποτάμια ζώνη που διαμορφώνεται από την παρουσία του ποταμού Έβρου και των παραποτάμων του (Άρδας, Ερυθροπόταμος κλπ), καθώς και ενός αξιόλογου Δέλτα διεθνούς σημασίας που αναπτύσσεται νότια στις εκβολές του Έβρου.

Η εναλλαγή αυτή των τοπίων δημιούργησε μια ενιαία από οικολογική άποψη ενότητα με μεγάλη ποικιλία βιοτόπων με πλούσια πανίδα και χλωρίδα, προσφέροντας φιλοξενία σε ένα μεγάλο αριθμό ειδών θηλαστικών, ερπετών και αμφιβίων και κυρίως ορνιθοπανίδας. Εδώ έχουν παρατηρηθεί 36 από τα 39 είδη αρπακτικών πουλιών της Ευρώπης στο ευρύτερο δασικό σύμπλεγμα Δερείου - Δαδιάς - Λευκίμμης, ενώ στο Δέλτα του Έβρου έχουν καταγραφεί περί τα 307 είδη πτηνών, πολλά εκ των οποίων θεωρούνται είδη σπάνια και απειλούμενα, λειτουργώντας παράλληλα ως τόπος αναπαραγωγής ή διαχείμασης για δεκάδες είδη αποδημητικών και μη πτηνών.

Η ανεκτίμητη οικολογική σημασία της περιοχής έχει αναγνωριστεί και για τον λόγο αυτό στην επικράτεια του Νομού έχουν θεσμοθετηθεί 7 συνολικά προστατευόμενες περιοχές (Παραποτάμιο Δάσος Β. Έβρου και Άρδα, Κοιλάδα Δερείου, Κοιλάδα Ερυθροποτάμου - Ασβαστάδες - Κουφόβουνο - Βρυσικά, Δάσος Λευκίμμης - Δαδιάς, Νότιο Δασικό Σύμπλεγμα Έβρου, Δέλτα του Έβρου και Σαμοθράκη).

Εντός των γεωγραφικών ορίων των περιοχών αυτών ασκείται επίσης και μια σημαντική αγροτική δραστηριότητα, η οποία συνίσταται κυρίως στην καλλιέργεια αροτραίων καλλιεργειών και κτηνοτροφικών φυτών για τις ανάγκες της εκτεταμένης κτηνοτροφίας. Η γεωργική δραστηριότητα γενικά έχει διαδραματίσει έναν αμφίσημο ρόλο στην κατάσταση των οικοσυστημάτων. Από τη μία συνεισφέρει στην προστασία του τοπίου και της βιοποικιλότητας, προσφέροντας τροφή και καταφύγιο για πολλά είδη ζώων, από την άλλη, έχει συμβάλει μέσα από μη ορθές πρακτικές στην υποβάθμιση αυτών με ποικίλους τρόπους (εκχερσώσεις, αλόγιστη χρήση φυτοφαρμάκων και χημικών λιπασμάτων, μη ορθή διαχείριση υδατικών πόρων).

Οι καταστροφικές πυρκαγιές του Αυγούστου επέφεραν σημαντική απώλεια κρίσιμων ενδιαιτημάτων για την χλωρίδα και την πανίδα των πληγισμών περιοχών, σε συνδυασμό με την παρατηρούμενη υποβάθμιση σε άλλες ευαίσθητες οικολογικά περιοχές (λ.χ. Δέλτα Έβρου, Σαμοθράκη), αναδεικνύει εκ νέου την τεράστια σημασία της γεωργίας όσον αφορά τον ρόλο της στην αποκατάσταση της οικολογικής ισορροπίας της περιοχής.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η παρούσα πρόταση αποσκοπεί στη διαμόρφωση ενός γεωργικού μοντέλου που, παράλληλα με την παραγωγή τροφίμων, θα προσφέρει πρόσθετες οικοσυστημικές υπηρεσίες. Στο πλαίσιο αυτό, τα προτεινόμενα μέτρα εναρμονίζονται με τους στόχους της νέας ΚΑΠ και της Στρατηγικής «Από το Αγρόκτημα στο Πιάτο» όπως και της «Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα», ενισχύοντας παράλληλα υφιστάμενα μέτρα για το κλίμα και το περιβάλλον, λεγόμενα «Οικολογικά Σχήματα» του Πυλώνα 1 (περιοχές οικολογικής εστίασης, πρακτικές φυτοκάλυψης, προστασία άγριας ζωής κλπ) και τις γεωργο-περιβαλλοντικές και κλιματικές παρεμβάσεις του Πυλώνα 2 (Βιολογικά, Απονιτροποίηση κλπ).

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το προτεινόμενο Πρόγραμμα στηρίζεται σε σχετική πρόταση της Μελέτης «*Εκπόνηση θεματικών σχεδίων διαχείρισης για τον τομέα της γεωργίας στις προστατευόμενες περιοχές της Περιφέρειας ΑΜΘ - Ομάδα 1 [Έβρος], 2023*» και περιλαμβάνει μια σειρά δράσεων που αποσκοπούν στην ενίσχυση του ρόλου της καλλιεργητικής δραστηριότητας όσον αφορά τη βελτίωση των ενδιαιτημάτων και την προστασία της βιοποικιλότητας (με έμφαση στην άγρια ορνιθοπανίδα), τη διατήρηση της δομής και ποικιλομορφίας του αγροτικού τοπίου.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει την υλοποίηση εκ μέρους των γεωργών, μέσω ειδικής αντισταθμιστικής ενίσχυσης ανά εκτάριο και ανά εφαρμοζόμενο μέτρο (όπως έχει υπολογιστεί κατά περίπτωση στην εν λόγω μελέτη), των παρακάτω ενεργειών:

- 1) Διατήρηση Ακαλλιέργητων Λωρίδων Γης στα Όρια των Αγροτεμαχίων** (στο 3% του αγροτεμαχίου), η οποία επιτρέπει την ανάπτυξη αυτοφύους βλάστησης που σε συνδυασμό με τα καλλιεργούμενα φυτά, αποτελούν σημαντικό καταφύγιο και πηγή τροφοδοσίας για πολλά είδη πανίδας. Παράλληλα, ενισχύει την ανθεκτικότητα της καλλιέργειας από εχθρούς ενώ προστατεύει το έδαφος από φαινόμενα διάβρωσης.
- 2) Συντήρηση / Δημιουργία Φυτοφρακτών**, με σκοπό την παροχή καταφυγίου ή χώρου φωλιάσματος για την πανίδα της περιοχής, μεταξύ αυτών και των πουλιών. Σε αγροτικές ή λιβαδικές εκτάσεις, οι φυτοφράκτες είναι πολύ σημαντικοί καθώς φιλοξενούν και συντηρούν μεγάλο αριθμό ειδών πουλιών. Παράλληλα, προστατεύουν την παραγωγή από καταστροφές λόγω ισχυρών ανέμων.
- 3) Εγκατάσταση Αγροδασικών Συστημάτων**, πρόκειται για συγκαλλιέργεια στο ίδιο χωράφι δέντρων πολλαπλών σκοπών (ξύλεια, φρούτα, καρποί) με άλλες καλλιέργειες (κηπευτικά, σιτηρά), όπου τα δέντρα καλύπτουν ένα μικρό μέρος αυτού (> 15%). Η μέθοδος αυτή βοηθά στην ανθεκτικότητα του αγροτεμαχίου απέναντι σε εχθρούς ή ασθένειες, ενώ παράλληλα συμβάλλει στην προστασία της βιοποικιλότητας.

Η πιστοποίηση των ενεργειών ακολουθεί τη ενδεδειγμένη διαδικασία που ακολουθείται και για τη καταβολή των ενισχύσεων μέσω του ΟΠΕΚΕΠΕ.

ΤΜΗΜΑ 'Β – ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

9. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΤΥΠΗΣ ΒΟΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΤΟΝ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΕΒΡΟ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Ο κλάδος της βοοτροφίας αποτελεί τον κλάδο της κτηνοτροφίας με την μεγαλύτερη υστέρηση όσον αφορά τον αριθμό του ζωικού κεφαλαίου και των βασικών παραγόμενων προϊόντων. Ενδεικτικό αυτής της κατάστασης αποτελεί το γεγονός ότι η εγχώρια πρωτογενής παραγωγή βόειου κρέατος και αγελαδινού γάλακτος επαρκεί για να καλύψει μόλις το 20% και 40% των συνολικών αναγκών της χώρας, ζήτηση η οποία καλύπτεται από τις εισαγωγές με αποτέλεσμα την απώλεια εκατοντάδων εκατομμυρίων που ανεβάζουν τον δείκτη του ελλειμματικού εμπορικού ισοζυγίου.

Ανατρέχοντας στην διαχρονική πορεία του κλάδου προκύπτει ότι η χώρα ενώ διαθέτει μεγάλες βιομηχανίες γάλακτος, υστερεί σημαντικά στον πρώτο κρίκο της αλυσίδας αξίας, ήτοι τον κλάδο της βοοτροφίας, η διάρθρωση του οποίου συνίσταται κυρίως σε μικρού οικογενειακού τύπου εκμεταλλεύσεις οι οποίες αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στις σύγχρονες συνθήκες παραγωγής ειδικότερα σε ένα ασταθές περιβάλλον (όπως η κατακόρυφη αύξηση των τιμών των ζωοτροφών τα τελευταία χρόνια).

Η βοοτροφία στην περιοχή του Έβρου παραμένει ένα δυναμικό μέγεθος, με τον αριθμό των εκτρεφόμενων ζώων να αριθμεί περί τα 22 χιλιάδες ζώα (στοιχεία ΟΠΕΚΕΠΕ για το 2021). Η σύνθεση του κλάδου τα τελευταία χρόνια έχει επηρεαστεί σημαντικά από την παρουσία της τοπικής γαλακτοβιομηχανίας Εβροφάρμα στο Διδυμότειχο, η οποία απορροφά το σύνολο σχεδόν του παραγόμενου γάλακτος, καθώς και της πρότυπης, μεγάλου μεγέθους, κτηνοτροφικής μονάδας με την επωνυμία Campus στη Μέστη Αλεξανδρούπολης (η οποία στεγάζει περί τα 2.500 βοοειδή αποκλειστικά γαλακτοπαραγωγικά).

Κατά συνέπεια, οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις παρατηρούνται στο νότιο και κεντρικό τμήμα του Νομού (στο βόρειο τμήμα είναι αρκετά περιορισμένη), με αρκετές αυξομειώσεις (στο Δήμο Σουφλίου ο αριθμός έχει μειωθεί κατά 50% σε σχέση με τα επίπεδα του 2011, ενώ αντίθετα αύξηση παρατηρείται στην περιοχή δυτικά της Αλεξανδρούπολης, ενώ και στις Φέρες υπάρχει αξιόλογο δυναμικό, παρά τις μειώσεις στο αριθμό των ζώων τα προηγούμενα έτη εξαιτίας ασθενειών). Ως προς τον προσανατολισμό, λόγω της παρουσίας της γαλακτοβιομηχανίας, η κατεύθυνση είναι κυρίως γαλακτοπαραγωγική. Ως προς το μέγεθος των εκμεταλλεύσεων παρατηρείται μια τάση συγκέντρωσης σε μεγαλύτερου δυναμικού μονάδες στις περιοχές όπου ο κλάδος παρουσιάζει δυναμική (Αλεξανδρούπολη, Φέρες) ενώ αντίθετα σε περιοχές που ο κλάδος συρρικνώνεται (Σουφλί) ανάλογη πορεία ακολουθούν και οι εκμεταλλεύσεις (μείωση αριθμού εκμεταλλεύσεων και δυναμικότητας). Τέλος, ως προς το σύστημα εκτροφής, στην περιοχή, αυτό γίνεται πιο εντατικό, βασιζόμενο στον σταβλισμό των ζώων ενώ η διατροφή τους στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό (ή αποκλειστικά) σε χονδροειδείς και συμπυκνωμένες ζωοτροφές.

Οι εξελίξεις στον κλάδο συντείνουν στην ανάγκη δημιουργίας βιώσιμων κτηνοτροφικών μονάδων, οι οποίες θα μπορούν να επιτύχουν οικονομίες κλίμακας, να υιοθετούν σύγχρονα συστήματα εκτροφής (με έμφαση στην ποιότητα του σιτηρεσίου και την καλή διαβίωση των ζώων) και να εφαρμόζουν καινοτόμες διαδικασίες, όπως η καθετοποίηση, η κυκλική οικονομία και οι οριζόντιες συνεργασίες (clusters).

Σκοπιμότητα Πρότασης

Δεδομένης της τεράστιας σημασίας που έχει για τη χώρα η περεταίρω ανάπτυξη του κλάδου (αυτάρκεια σε γαλακτοκομικά προϊόντα, δυνατότητες εξαγωγών επιλεγμένων προϊόντων όπως το "Greek yogurt"), ο Έβρος μπορεί να αποτελέσει ένα παράδειγμα εκσυγχρονισμού της ελληνικής αγελαδοτροφίας. Αυτός αφορά κυρίως το κομμάτι της εκτροφής, αξιοποιώντας την εμπειρία της παρουσίας πρότυπης κτηνοτροφικής μονάδας Campus, η οποία έχει εισάγει ένα νέο πετυχημένο μοντέλο παραγωγής («μοντέλο Campus») το οποίο δομείται στη δημιουργία ενός κτηνοτροφικού cluster, όπου στις εγκαταστάσεις της μονάδας συστεγάζονται κοπάδια ανεξάρτητων κτηνοτρόφων, τα οποία η εταιρία έχει αναλάβει την εκτροφή, φροντίδα, εξέταση, άλμεξη και στέγαση, καλύπτοντας τα κόστη αυτά από την πώληση του παραγόμενου γάλακτος στην Εβροφάρμα, με τη διαφορά αυτή (πώλησης και κόστους) να αποδίδεται ως κέρδος στον κτηνοτρόφο.

Το μοντέλο στηρίζεται στην αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης η οποία επιτυγχάνεται μέσα από την επίτευξη οικονομικών κλίμακας, την αξιοποίηση της τεχνογνωσίας σε σύγχρονα συστήματα εκτροφής ή εφαρμογές κυκλικής οικονομίας (αξιοποίηση λυμάτων για παραγωγή βιοαερίου και για την οργανική λίπανση καλλιεργειών), στοιχεία που μεμονωμένοι παραγωγοί αδυνατούν να επιτύχουν σε μικρής δυναμικότητας μονάδες. Παράλληλα, το μοντέλο αποσκοπεί επίσης στη δημιουργία ισχυρών δεσμών μεταξύ αγροτών, κτηνοτρόφων και της γαλακτοβιομηχανίας, εισάγοντας μια νέα φιλοσοφία στο αγροτικό επιχειρείν.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το Πρόγραμμα αφορά στη δημιουργία δύο πρότυπων **Αγελαδοτροφικών Μονάδων** στις περιοχές Σουφλίου και Ορεστιάδας, που θα υλοποιηθούν μέσα από το **Ειδικό Τομεακό Πρόγραμμα** (όπως περιγράφηκε) που θα διαχειριστεί ο νεοσυσταθείς Φορέας. Το προτεινόμενο σχέδιο των δύο μονάδων θα αφορά σε συνεργατικό σχήμα με τη συμμετοχή στρατηγικού επενδυτή (στην ίδια λογική με το μοντέλο Campus) και θα περιλαμβάνει επενδύσεις για τη δημιουργία των εγκαταστάσεων, την αγορά του απαραίτητου εξοπλισμού και επενδύσεις στην κυκλική οικονομία (μονάδα βιοαερίου). Η ανάγκη ένταξης τέτοιων μονάδων στο συγκεκριμένο πρόγραμμα έγκειται στην αδυναμία κάλυψης του κόστους επένδυσης από τα υφιστάμενα εργαλεία (Επενδυτικός Νόμος), καθώς υπερβαίνει κατά πολύ το ανώτατο όριο των 600.000€, ενώ επίσης και το ποσοστό επιδότησης (50%) θεωρείται επίσης χαμηλό για τις ιδιαιτερότητες της περιοχής.

10. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΕΚΤΑΤΙΚΗΣ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΟΤΡΟΦΙΑΣ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Η αιγοπροβατοτροφία στον ηπειρωτικό Έβρο είναι αρκετά περιορισμένη σε σχέση με τις δυνατότητές της, αριθμώντας μόλις περί τα 115 χιλιάδες ζώα (στοιχεία του ΟΠΕΚΕΠΕ για το 2021), εκ των οποίων οι 63 χιλιάδες (55% του συνολικού αριθμού) αφορούν σε πρόβατα, ενώ οι 52 χιλιάδες (45%) σε αίγες. Η δραστηριότητα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την γεωργική παραγωγή (καλλιέργεια για παραγωγή ζωοτροφών), ενώ τα παραγόμενα προϊόντα (γάλα και κρέας) συνεισφέρουν στην τοπική οικονομία τροφοδοτώντας ένα ευρύ φάσμα τομέων όπως η μεταποίηση (βιομηχανία γάλακτος, μικρές τυροκομικές μονάδες), η λιανική (κρεοπωλεία κλπ) και η εστίαση.

Αναπτύσσεται κυρίως με την μορφή της ημιεκτατικής κτηνοτροφίας η οποία απαντάται στις ημιορεινές περιοχές συνήθως σε κοντινή απόσταση από τους οικισμούς ενώ στις πιο ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές είναι αραιή και διάσπαρτη. Εδώ αυτή χαρακτηρίζεται από το μικρό (και σπανιότερα μεσαίο) μέγεθος των εκμεταλλεύσεων (γύρω στα 150-350 ζώα) και ασκείται σε πρόχειρες εγκαταστάσεις σταβλισμού, ενώ η εκτροφή των ζώων βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στους βοσκότοπους ή στα υπολείμματα καλλιεργειών, ενώ όπου η βοσκήσιμη έκταση είναι περιορισμένη, δίνεται συμπληρωματική τροφή. Η δραστηριότητα αυτή έχει διαχρονικά μεγάλη σημασία για τις κοινότητες των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, αποτελώντας βασική πηγή εισοδήματος και απασχόλησης, συμβάλλοντας καθοριστικά στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής. Ο εκτατικός της χαρακτήρας έχει συνδεθεί άρρηκτα με την ταυτότητα και την παράδοση των τοπικών κοινωνιών στις περιοχές αυτές. Αντίθετα, στις πεδινές περιοχές, όπως στη Δ.Ε. Φερών, αυτή εντοπίζεται σε πιο πυκνές συγκεντρώσεις (δυτικά των Φερών υπάρχει μη θεσμοθετημένο «κτηνοτροφικό πάρκο»), όπου σταδιακά εξελίσσεται σε μια πιο επιχειρηματική βάση, με μεγαλύτερης δυναμικότητας εκμεταλλεύσεις (άνω των 500 ζώων). Εδώ τα ζώα διαβιούν σε μόνιμες και πιο σύγχρονες εγκαταστάσεις (με συναφή εξοπλισμό για τη παραγωγή γάλακτος), ενώ το μεγαλύτερο μέρος της διατροφής τους καλύπτεται από χονδροειδείς και συμπυκνωμένες ζωοτροφές.

Την προηγούμενη δεκαετία, ο κλάδος της αιγοπροβατοτροφίας δοκιμάστηκε έντονα, καθώς σημειώθηκε μια μεγάλη μείωση του ζωικού κεφαλαίου (σε ορισμένες περιοχές στον βόρειο και κεντρικό Έβρο άγγιξε το 50%) που προκλήθηκε είτε λόγω της έξαρσης επιδημιών (κυρίως στην Δ.Ε. Φερών), η οποία οδήγησε σε χιλιάδες θανατώσεις (οι αριθμοί ακόμη δεν έχουν ανακάμψει στην πληγείσα περιοχή), είτε γενικότερα, λόγω του αυξανόμενου κόστους εκτροφής (ειδικότερα για τις μη καθετοποιημένες εκμεταλλεύσεις) καθώς και της απόσυρσης πολλών κτηνοτρόφων λόγω ηλικίας χωρίς να υπάρξει διαδοχή, καθώς το επάγγελμα του κτηνοτρόφου δεν θεωρείται πλέον ούτε ελκυστικό ούτε προσοδοφόρο. Γενικά, η πορεία του κλάδου δεν κρίνεται αισιόδοξη, δεδομένων και των άμεσων (απώλεια περισσότερων των 4.000 αιγοπρόβατα και καταστροφή 50 περίπου ποιμνιοστασίων) ή μακροπρόθεσμων συνεπειών από τις καταστροφικές πυρκαγιές.

Η εξέλιξη της πορείας της κτηνοτροφίας στην περιοχή επηρεάσει και την κατάσταση των βοσκοτόπων αλλά και των οικοσυστημάτων γενικότερα. Σε γενικές γραμμές στις πεδινές και ημιορεινές εκτάσεις, η κατάσταση αυτών χαρακτηρίζεται πλέον σχετικά ικανοποιητική έπειτα από μια συστηματική υποβάθμισή τους λόγω της υπερβόσκησης των παρελθόντων ετών όπου ο πληθυσμός των αιγοπροβάτων ήταν μεγαλύτερος. Σε αυτό συνέβαλλε και η εντατικοποίηση της κτηνοτροφίας μέσα από την αύξηση του μεριδίου των ζωοτροφών. Εξαίρεση αποτελούν οι εκτάσεις στο Δέλτα Έβρου, όπου, σύμφωνα με σχετική έκθεση του τότε Φορέα Διαχείρισης, η εντεινόμενη κτηνοτροφική δραστηριότητα, σε συνδυασμό με την έλλειψη μέτρων ορθής διαχείρισης, ασκεί σημαντικές πιέσεις. Η λύση στο πρόβλημα αυτό αναμένεται να δώσει η εκπόνηση των Διαχειριστικών Σχεδίων Βόσκησης της Περιφέρειας, η οποία ωστόσο δεν έχει ακόμα προκηρυχτεί.

Αντίθετα, στους ορεινούς βοσκότοπους, κυρίως στον ορεινό όγκο Δαδιάς - Δερειού - Αισύμης επικρατεί μια αντίστροφη κατάσταση, η οποία συνδέεται με την υποβόσκηση, αποτέλεσμα της εγκατάλειψης της κτηνοτροφικής δραστηριότητας στις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές. Η κατάσταση αυτή έχει οδηγήσει στη γήρανση των δασικών οικοσυστημάτων καθώς και στην υπερβολική συσσώρευση βιομάζας η οποία δημιουργεί συνθήκες εξάπλωσης μεγάλων πυρκαγιών (όπως απέδειξε με δραματικό τρόπο η έκταση της πρόσφατης πυρκαγιάς).

Υπό το πρίσμα της νέας πραγματικότητας που διαμόρφωσε η καταστροφική πυρκαγιά και δεδομένης της πορείας αναγέννησης των οικοσυστημάτων στις καμένες εκτάσεις, αλλά και της σημασίας της παραδοσιακής κτηνοτροφίας στην προστασία των περιοχών που δεν επλήγησαν μέσα από τη διατήρηση της ετερογένειας του τοπίου και την αποφυγή φαινομένων πύκνωσης, γήρανσης και υποβάθμισης των οικοσυστημάτων, στοιχεία απαραίτητα επίσης για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την πρόληψη έναντι του κινδύνου έξαρσης από πιθανά μελλοντικά πυρικά γεγονότα, κρίνεται αναγκαία η εκ νέου εισαγωγή της ελεγχόμενης, εκτατικής βόσκησης.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η προώθηση ενός τέτοιου μείγματος πολιτικής που θα επανεντάξει την ελεγχόμενη, εκτατική βόσκηση στην περιοχή στόχο μπορεί να δημιουργήσει, κάτω από προϋποθέσεις όπως ορίζει η βοσκοϊκανότητα και οι ορθές πρακτικές βόσκησης, ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας στην περιοχή με σημαντικά οφέλη για την τοπική κοινωνία και τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής, η οποία έχει μεγάλη σημασία για τους οικισμούς των απομακρυσμένων περιοχών, παράλληλα με την παροχή κρίσιμων οικοσυστημικών υπηρεσιών.

Με βάση τα παραπάνω, σκοπός της παρούσας πρότασης αποτελεί την υιοθέτηση ενός πακέτου παρεμβάσεων και κινήτρων που θα παρακινήσουν τους κτηνοτρόφους να συνεχίσουν αλλά και να εντείνουν την κτηνοτροφική δραστηριότητα στις περιοχές αυτές.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το προτεινόμενο Πρόγραμμα αποσκοπεί στην χρηματοδότηση δύο σημαντικών προγραμμάτων, την εκπόνηση Διαχειριστικών Σχεδίων Βόσκησης για την Περιφέρεια Α.Μ.Θ. καθώς και στην υλοποίηση σχετικής πρότασης της Μελέτης «*Εκπόνηση θεματικών σχεδίων διαχείρισης για τον τομέα της γεωργίας στις προστατευόμενες περιοχές της Περιφέρειας ΑΜΘ - Ομάδα 1 [Έβρος], 2023*» για την ενίσχυση της ελεγχόμενης εκτατικής κτηνοτροφίας στον ορεινό όγκο Δαδιάς - Δερείου - Αισύμης.

Οι προς χρηματοδότηση δράσεις είναι οι εξής:

10.1 Εκπόνηση Διαχειριστικών Σχεδίων Βόσκησης Περιφέρειας Α.Μ.Θ..

Καλύπτει το σύνολο των βοσκήσιμων γαιών της περιοχής του Έβρου με στόχο την αειφορική αξιοποίηση τους, προς όφελος της βιώσιμης ανάπτυξης της κτηνοτροφίας και της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Με τη μελέτη αυτή θα πραγματοποιηθεί πλήρης και αντικειμενική απογραφή της φυσιογνωμίας, του καθεστώτος χρήσης και του παραγωγικού δυναμικού των βοσκήσιμων γαιών, προκειμένου να προσδιοριστεί η ακριβής επιφάνειά τους, η βοσκοϊκανότητά τους και η λιβαδική κατάσταση και να καταστεί δυνατή η διαίρεσή τους σε λιβαδικές μονάδες οι οποίες θα κατανεμηθούν στους κτηνοτρόφους για την εξατομίκευση της χρήσης τους. Επιπλέον, θα καθοριστούν τα έργα υποδομής και οι βελτιώσεις βλάστησης για την βελτίωση της βοσκοϊκανότητας.

10.2 Ενίσχυση της Βόσκησης σε Περιοχές Natura 2000 με Υποβόσκηση.

Η παρούσα πρόταση προβλέπει ένα σύστημα οικονομικής ενίσχυσης στους δικαιούχους κτηνοτρόφους και περιλαμβάνει τα παρακάτω Μέτρα (αναλυτική περιγραφή στη σχετική πρόταση της υπόψη μελέτης):

- 1) Κατάρτιση 5ετούς Σχεδίου Διαχείρισης Βοσκοτόπου** από πιστοποιημένο σύμβουλο ενώ η πιστοποίηση της διαδικασίας για την καταβολή της ενίσχυσης θα γίνεται με τη χρήση συστήματος γεωεντοπισμού (GPS).
- 2) Πρόγραμμα Στήριξης και Ενίσχυσης των Δικαιούχων Κτηνοτρόφων.** Οι επιλέξιμες δαπάνες θα περιλαμβάνουν: α) ένα ετήσιο ποσό ενίσχυσης 5€ / ζώο, β) δαπάνες κατασκευής δομών ποιμνιοστασίου, πρόσκλησης εποχιακού βοσκού, κατασκευής καταφυγίων για την προστασία από θηρευτές και μεταφοράς των νεκρών ζώων σε Χώρους Τροφοληψίας Αρπακτικών Πουλίων.
- 3) Πρόγραμμα Κατάρτισης** των ωφελούμενων κτηνοτρόφων.
- 4) Κατασκευή Συναφών Υποδομών** σε διάφορα σημεία της περιοχής παρέμβασης, όπως ποτίστρες, ταΐστρες και σκέπαστρα.

11. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ ΣΤΗ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Η κτηνοτροφική δραστηριότητα στη Σαμοθράκη είναι πολύ διαδεδομένη και αφορά σχεδόν αποκλειστικά την εκτροφή αιγοπροβάτων, κυρίως εκτατικής μορφής. Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της αποτέλεσε η μεγάλη της προσαρμοστικότητα στις ιδιαίτερες κλιματολογικές και εδαφικές συνθήκες που χαρακτηρίζουν τον εκτεταμένο ορεινό όγκο του νησιού.

Αυτή απλώνεται σε όλο το γεωγραφικό πλάτος του νησιού, από τις πεδινές ζώνες (όπου βρίσκονται οι περισσότερες κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις), τις μέσου υψομέτρου περιοχές (που περιλαμβάνουν τους βοσκοτόπους και φιλοξενούν το μεγαλύτερο αριθμό ζώων) μέχρι τις ορεινές στις οποίες παρατηρείται η παρουσία αιγών (και η οποία ευθύνεται για την αδυναμία φυσικής αναγέννησης των φρυγανικών και δασικών ειδών).

Στο νησί δραστηριοποιούνται περί τις 250 κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, μικτού τύπου και μικρού μεγέθους σε ποσοστό περίπου 90%. Το κυρίαρχο σύστημα εκτροφής που εφαρμόζεται εδώ και δεκαετίες (με εξαίρεση ορισμένες μονάδες στην πεδινή ζώνη) είναι η ελεύθερη ανοργάνωτη βόσκηση, όπου τα ζώα κατά τη χειμερινή περίοδο παραμένουν σε πρόχειρες εγκαταστάσεις, ενώ με την έλευση της άνοιξης και για την υπόλοιπη περίοδο, αφήνονται ανεξέλεγκτα για βόσκηση σε όλη την έκταση του ορεινού όγκου. Πρόκειται για πρακτική που έχει αφήσει διαχρονικά ένα σημαντικό αρνητικό αποτύπωμα στο οικοσύστημα του νησιού προκαλώντας μια συστηματική υποβάθμιση των βοσκοτόπων αλλά και του συνόλου των ενδιαιτημάτων με αποτέλεσμα την αδυναμία ανανέωσης της φυτικής βλάστησης, με επιπτώσεις και στο ζωικό κεφάλαιο, με τα περισσότερα ζώα να υποσιτίζονται. Πλέον παρατηρείται μια τάση για την χρονική επέκταση του εγκλεισμού των ζώων (όπου καθίσταται εφικτό) κυρίως λόγω της έλλειψης τροφής στο φυσικό περιβάλλον.

Για το πρόβλημα της υπερβόσκησης στη Σαμοθράκη ευθύνεται ο διαχρονικά υπέρμετρα μεγάλος αριθμός αιγοπροβάτων (πολλαπλάσιος του ορίου που ορίζει η φέρουσα ικανότητα του νησιού), ο οποίος οφείλεται σε μια σειρά κοινωνικών και θεσμικών παραγόντων (ιστορικοί δεσμοί της τοπικής κοινωνίας με την κτηνοτροφία, επιδοτήσεις της Κ.Α.Π. κλπ). Η συνεχιζόμενη αύξηση του ζωικού κεφαλαίου που ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 2000, κορυφώθηκε κατά τη τριετία 2011-13 (όπου άγγιξε τις 62.000), ενώ άρχισε να σταδιακά να μειώνεται και να σταθεροποιείται τα τελευταία πέντε χρόνια. Σήμερα (για το 2021, σύμφωνα με στοιχεία του ΟΠΕΚΕΠΕ) ο αριθμός των αιγοπροβάτων ανέρχεται στις 46.000 (μοιρασμένος μεταξύ των δύο κατηγοριών).

Το πρόβλημα αυτό έχει απασχολήσει πολλούς φορείς, όπως προκύπτει από σχετικά έγγραφα ή μελέτες (ενδεικτικά αναφέρονται το Διαχειριστικό Σχέδιο Δ/νσης Δασών Ν. Έβρου, το 2018 με τίτλο «Αειφορική διαχείριση, ανάδειξη και προστασία δασικού οικοσυστήματος Σαμοθράκης», και η μελέτη που εκπονήθηκε για λογαριασμό της Μονάδας Διαχείρισης Εθνικών Πάρκων Δέλτα Έβρου και Δαδιάς με τίτλο «Πρόγραμμα προστασίας και διαχείρισης

κρίσιμων ενδιατημάτων στις προστατευόμενες περιοχές της Σαμοθράκης από την υπερβόσκηση» το 2021), όπου επισημαίνεται μεταξύ άλλων ο κίνδυνος της μη αναστρέψιμης κατάστασης όσον αφορά την ικανότητα φυσικής αναγέννησης πολλών οικοσυστημάτων.

Από την ανάλυση του κλάδου στο νησί προκύπτει με ξεκάθαρο τρόπο ότι το υφιστάμενο σύστημα εκτροφής έχει υπερβεί τα όριά του, προκαλώντας σημαντική υποβάθμιση στη βοσκήσιμη γη γεγονός που, σε συνδυασμό με τον περιορισμένο όγκο ιδιοπαραγόμενων ζωοτρόφων και το υψηλό κόστος αγοράς από άλλες περιοχές (συμπεριλαμβανομένου του μεταφορικού) έχει εκτινάξει το κόστος εκτροφής σε μη βιώσιμα επίπεδα. Παράλληλα, το μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων και η έλλειψη κατάρτισης των κτηνοτρόφων δεν επιτρέπουν την αξιοποίηση ευκαιριών για την αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων τους. Σε μια πιο γενική εικόνα, αυτή η μη ορθολογική ανάπτυξη του κλάδου με τις επιπτώσεις στο περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα επηρεάζει επίσης αρνητικά και άλλους κρίσιμους κλάδους της τοπικής οικονομίας όπως η μελισσοκομία και ο τουρισμός.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Δεδομένης της τεράστιας σημασίας που διαδραματίζει ένα υγιές περιβάλλον όχι μόνο για την βιωσιμότητα του κτηνοτροφικού κλάδου αλλά για το σύνολο της τοπικής οικονομίας, όπως αυτή ξεδιπλώνεται στους επιμέρους πυλώνες της, η παρούσα πρόταση αποσκοπεί να πετύχει τέσσερις κεντρικούς στόχους:

- ✓ Την σε εθελοντική βάση ηλικιακή ανανέωση του ανθρώπινου δυναμικού που επιθυμούν να ασχοληθούν πιο δυναμικά με την κτηνοτροφία (αυτή αποτελεί εξάλλου και ένα πάγιο αίτημα της πλειοψηφίας των κτηνοτρόφων του νησιού).
- ✓ Τη βελτίωση της οικονομικής βιωσιμότητας ενός παραδοσιακού κλάδου με μεγάλη σημασία για την τοπική κοινωνία, μέσα από μέτρα για τη δημιουργία ευνοϊκότερων συνθηκών άσκησης της κτηνοτροφίας (εκσυγχρονισμός εκμετάλλευσης, υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών διαχείρισης, παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης και διατροφικής αξίας).
- ✓ Τη βελτίωση της κατάστασης των οικοσυστημάτων, δίνοντας ώθηση στην αποκατάσταση του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας μέσα από τη δυνατότητα φυσικής αναγέννησης καθώς και στην αντιμετώπιση της διάβρωσης.
- ✓ Στην αντιμετώπιση της αλλοίωσης του φυσικού τοπίου, του βασικότερου συγκριτικού πλεονεκτήματος του νησιού ως προορισμού εναλλακτικού τουρισμού.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το προτεινόμενο Πρόγραμμα αποσκοπεί στη χρηματοδότηση μιας ολοκληρωμένης δέσμης μέτρων όπως περιγράφονται σε σχετικές προτάσεις των Μελετών «Πρόγραμμα προστασίας και διαχείρισης κρίσιμων ενδιατημάτων στις προστατευόμενες περιοχές της Σαμοθράκης από την υπερβόσκηση, 2021» και «Εκπόνηση θεματικών σχεδίων διαχείρισης για τον τομέα της γεωργίας στις προστατευόμενες περιοχές της Περιφέρειας ΑΜΘ - Ομάδα 1 [Εβρος], 2023».

Αναλυτικά, τα προτεινόμενα προς χρηματοδότηση μέτρα περιλαμβάνουν τα εξής:

- 1) **Πρόγραμμα Απόσυρσης Πλεονάζοντος Ζωικού Κεφαλαίου.** Το πρόγραμμα αφορά στην καταβολή άμεσης ενίσχυσης ανά αποσυρόμενο ζώο σε ετήσια βάση καθ' όλη τη διάρκειά του, με το ύψος της ενίσχυσης ανά ζώο να ορίζεται συνυπολογίζοντας την απώλεια ποσών ενίσχυσης σύμφωνα με το σύστημα ενισχύσεων της νέας Κ.Α.Π. (βασική ενίσχυση, εξισωτική κλπ). Συμπληρωματικά για τις αίγες θα καταβάλλεται ένα πρόσθετο ποσό της τάξης των 5 € / ζώο.
- 2) **Κάλυψη Κόστους Μηχανισμού Ελέγχου,** ο οποίος θα επιφορτιστεί με την ορθή εφαρμογή των υποχρεώσεων όσον αφορά την απόσυρση του ζωικού κεφαλαίου, καθώς επίσης και με την τήρηση των ορθών πρακτικών βόσκησης (μείωση περιόδων ελεύθερης βόσκησης κλπ).
- 3) **Πρόγραμμα Κατάρτισης** των ωφελούμενων κτηνοτρόφων σχετικά με ορθές πρακτικές στην κτηνοτροφική παραγωγή, τη βελτίωση της διαχείρισης της εκμετάλλευσης και την αύξηση της αξίας των προϊόντων τους.
- 4) **Επανάναρξη Προγράμματος Μόνιμων Σπαρμένων Βοσκοτόπων Ενισχυμένης Βιοποικιλότητας.** Το πρόγραμμα αυτό περιελάμβανε τη σπορά με μείγματα σπόρων (20 ειδών / ποικιλιών ψυχανθών και αγροστωδών) που απαντώνται σε ελληνικά νησιά με δυνατότητα να διατηρούνται αυτοσυντηρούμενα για τουλάχιστον 10 χρόνια. Η πρακτική αυτή επιδιώκει την αύξηση της παραγωγικότητας των αγροτεμαχίων που κατευθύνονται για βόσκηση καθώς και τη βελτίωση της ποιότητας του εδάφους, με κύριο χαρακτηριστικό της την ανθεκτικότητα στη βόσκηση. Τα αποτελέσματα της εφαρμογής του προγράμματος ήταν πολύ ενθαρρυντικά, το οποίο ωστόσο εγκαταλείφθηκε λόγω έλλειψης χρηματοδότησης και τεχνικής υποστήριξης.
- 5) **Επιδότηση (εξ ολοκλήρου) του Μεταφορικού Κόστους των Αγοραζόμενων Ζωοτροφών.**

ΤΜΗΜΑ Γ – ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ

12. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑΣ – ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΤΡΩΝΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΝΕΩΝ ΣΕ ΚΙΡΚΗ, ΛΕΥΚΙΜΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΞΑΔΕΣ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Η μελισσοκομία έχει τεράστια συμβολή στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και στην ισορροπία ολόκληρης της τροφικής αλυσίδας, καθώς οι μέλισσες αποτελούν τους κύριους επικονιαστές για το 70% περίπου των βασικών καλλιεργειών που συνδέονται με την παραγωγή τροφίμων παγκοσμίως.

Για τους λόγους αυτούς, η προστασία των μελισσών, και κατ' επέκταση της μελισσοκομίας, βρίσκεται ψηλά στην ατζέντα σε διεθνές (βλ. σχετικό ψήφισμα του ΟΗΕ, 2017) και ευρωπαϊκό επίπεδο (Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα), ειδικότερα σε μια συγκυρία όπου οι πληθυσμοί τους απειλούνται τόσο από την εκτεταμένη χρήση φυτοφαρμάκων όσο και από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Η μελισσοκομία αποτελεί έναν εξαιρετικά δυναμικό κλάδο του πρωτογενούς τομέα και σημαντική πηγή απασχόλησης και εισοδήματος. Ειδικά για τον Έβρο, υπήρχε μια σημαντική αύξηση (άνω του 150%) κατά την τελευταία δεκαετία, αριθμώντας μέχρι πρόσφατα περί τις 35 χιλιάδες κυψέλες (στοιχεία του ΟΠΕΚΕΠΕ για το 2021), με τις μεγαλύτερες συγκεντρώσεις να εντοπίζονται σε περιοχές γύρω από την Αλεξανδρούπολη καθώς και στην ευρύτερη δασική περιοχή που σχηματίζει το τόξο μεταξύ των ορίων των οικισμών Λευκίμης, Σουφλίου, Κυριακής και Μικρού Δερείου.

Οι αυξητικές τάσεις του κλάδου αναμένονταν να ενισχυθούν τα επόμενα έτη, λαμβάνοντας σημαντική ώθηση και από τη δημιουργία του δημοτικού Μελισσοκομικού Πάρκου στην Κοτρωνιά εντός του Εθνικού Πάρκου Δαδιάς, σε μια έκταση 200 στρεμμάτων. Ωστόσο, οι πυρκαγιές του Αυγούστου επέφεραν σημαντικό πλήγμα στη μελισσοκομία της περιοχής. Οι επιπτώσεις, εκτός από την καταστροφή περισσότερων από 1.200 κυψελών (και ανάλογων μελισσοσμηνών), αφορούν και στην απώλεια σημαντικού ζωτικού χώρου για τα εναπομείναντα μελίσσια κυρίως όσον αφορά την αδυναμία της εξασφάλισης τροφής, στερώντας τα πλούσια ενδιαιτήματα που προσέφεραν σημαντική ποσότητα βοσκήσιμης ύλης (γύρη, νέκταρ).

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η πρόταση προβλέπει την ανάπτυξη ενός νέου μοντέλου διαχείρισης της μελισσοκομίας στη βάση οργανωμένων χώρων άσκησης αυτής και αποσκοπεί σε πρώτη φάση την εξασφάλιση των συνθηκών για την επιβίωση των υφιστάμενων (ή των νέων) μελισσοσμηνών (επαρκής ανθοφορία για την ομαλή τροφοδοσία των μελισσών), ενώ μακροπρόθεσμα στοχεύει και στην επίλυση ορισμένων εγγενών αδυναμιών που αντιμετωπίζουν οι μελισσοπαραγωγοί

κατά την άσκηση της δραστηριότητάς τους προκειμένου να καταστεί πιο βιώσιμη και ανταγωνιστική.

Με την υλοποίηση των προτεινόμενων μέτρων επιδιώκονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

- ⇒ Επαναξιοποίηση των υποβαθμισμένων εδαφών μέσα από την εκ νέου μετατροπή τους σε μελισσότοπους με ενεργές παρεμβάσεις (φύτευση μελισσοκομικών φυτών).
- ⇒ Παράταση του χρόνου παραμονής των μελισσών στο χώρο και μείωση του κόστους μετακίνησης.
- ⇒ Εφαρμογή κοινών μελισσοκομικών χειρισμών (αντιμετώπιση ασθενειών, παραγωγή βασιλισσών κλπ).
- ⇒ Ευκολότερη πιστοποίηση των παραγόμενων προϊόντων.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Τα Μελισσοκομικά Πάρκα αποτελούν οριοθετημένες περιοχές εντός της οποίας πραγματοποιείται αειφόρος διαχείριση της αυτοφυούς μελισσοκομικής χλωρίδας με σκοπό την κάλυψη των αναγκών μελισσιών που εγκαθίστανται, παράλληλα με μια σειρά υποδομών για τη διευκόλυνση της μελισσοκομικής δραστηριότητας. Οι συνθήκες αυτές εξασφαλίζουν αφενός την καλή ποιότητα μελιού αφετέρου τη μείωση του λειτουργικού κόστους για τους μελισσοκόμους.

Στο πλαίσιο αυτό, το προτεινόμενο Έργο περιλαμβάνει την αποκατάσταση του κατεστραμμένου Μελισσοκομικού Πάρκου στην Κοτρωνιά και την δημιουργία νέων Πάρκων σε επιλεγμένες περιοχές πλησίον των οικισμών Κίρκης, Λευκίμης και Μεταξάδες. Αναλυτικά, οι δράσεις που προβλέπονται περιλαμβάνουν τα εξής:

12.1 Αποκατάσταση κατεστραμμένου Μελισσοκομικού Πάρκου στην Κοτρωνιά.

Το έργο προβλέπει την άμεση αποκατάσταση των ζημιών στις υποδομές στο μελισσοκομικό πάρκο Κοτρωνιάς Σουφλίου, στην άμεση παράβαση του φυτικού κεφαλαίου με νέες φυτεύσεις μελισσοκομικών θάμνων και δέντρων και στη βελτίωση της βατότητας προς αυτό με αποκατάσταση της οδοποιίας.

12.2 Δημιουργία νέων Μελισσοκομικών Πάρκων σε Κίρκη, Λευκίμη και Μεταξάδες.

Το έργο προβλέπει σε πρώτη φάση την επιλογή των κατάλληλων χώρων για τη δημιουργία των Πάρκων (χωρική καταλληλότητα που να διευκολύνει τους παραγωγούς, εδαφοκλιματικές αναλύσεις, τοπογραφικά δεδομένα, ζώνες βλάστησης).

Σε επόμενη φάση ακολουθεί ο Σχεδιασμός του κάθε Πάρκου, ο οποίος περιλαμβάνει: α) την εγκατάσταση μελισσοκομικών φυτών (επιλογή ειδών, θέσεις φύτευσης, διαχείριση βλάστησης), β) την εγκατάσταση παροχής νερού (δεξαμενές, δίκτυο), και γ) την εγκατάσταση εξοπλισμού μελισσότοπων (κιόσκια κλπ).

Η τρίτη φάση περιλαμβάνει την υλοποίηση και τη δημιουργία του Πάρκου βάσει του ανωτέρω σχεδιασμού.

13. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑΣ ΣΤΗ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Η Σαμοθράκη, ένα νησί σπάνιας βιοποικιλότητας (έχουν καταγραφεί περί τα 440 είδη φυτών) δημιουργεί ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τη μελισσοκομία. Ήδη την τελευταία δεκαετία, οι κυψέλες έχουν σχεδόν τριπλασιαστεί, αγγίζοντας πλέον τις 1.500 (στοιχεία του ΟΠΕΚΕΠΕ για το 2021), ωστόσο ο αριθμός αυτός, όπως και ο αριθμός μελισσοκόμων (δεν ξεπερνά τους 15, ενώ εκείνοι με σημαντική παραγωγή περιορίζονται στους τέσσερις), θεωρείται αρκετά περιορισμένος.

Προς την κατεύθυνση αυτή, τα τελευταία χρόνια, έχει γίνει μια συστηματική προσπάθεια, με την εμπλοκή του Α.Π.Θ., για την ανάδειξη του πικρόμελου, ενός τύπου μελιού εξαιρετικής ποιότητας με υψηλά επίπεδα πολυφαινολικού φορτίου και αξιοσημείωτες αντιμικροβιακές και αντιοξειδωτικές ιδιότητες, το οποίο παράγεται την Άνοιξη κυρίως από τέσσερα είδη φυτών (Αντράκλα, Ερείκη, Άριο και Φράξος). Επιστέγασμα αυτής είναι το πικρόμελο να βρίσκεται, πλέον, σε διαδικασία πιστοποίησης Π.Ο.Π., ενώ πρόσφατα κατάφερε να διακριθεί σε μεγάλο διεθνή διαγωνισμό.

Δεδομένων των συνθηκών που διαμορφώνονται προκύπτει ότι υπάρχουν σημαντικές προοπτικές για την περαιτέρω ανάπτυξη της μελισσοκομίας στο νησί των Καβείρων, δίνοντας διέξοδο απασχόλησης ειδικά για τους νέους του νησιού.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η παρούσα πρόταση αποσκοπεί στη στήριξη της μελισσοκομικής δραστηριότητας, ειδικά στην βορειοανατολική πλευρά του νησιού όπου παράγεται το πικρόμελο, με σκοπό τόσο την αύξηση του αριθμού των μελισσοκόμων όσο και της παραγόμενης ποσότητας (η υφιστάμενη παραγωγή πικρόμελου υπολογίζεται μόλις στα 500 κιλά περίπου).

Προς επίτευξη αυτού, η παρούσα πρόταση στοχεύει σε έναν ολοκληρωμένο σχεδιασμό για την αειφόρο διαχείριση της αυτοφυούς μελισσοκομικής χλωρίδας, η οποία αντιμετωπίζει τις επιπτώσεις της χρόνιας υπερβόσκησης και της μη ανανέωσης των οικοσυστημάτων.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το έργο προβλέπει τη δημιουργία **Μελισσοκομικής Ζώνης** στο βορειοανατολικό τμήμα του νησιού. Ο Σχεδιασμός της Ζώνης περιλαμβάνει: α) τη σύνταξη ενός Σχεδίου Διαχείρισης για τη διαχείριση της τοπικής χλωρίδας με στόχο τη διευκόλυνση της φυσικής ανανέωσης των υποβαθμισμένων ενδιαιτημάτων και β) την υλοποίηση των προτεινόμενων παρεμβάσεων παράλληλα με τη δημιουργία εργαλείων για τον περιορισμό της ανεξέλεγκτης υλοτόμησης και βόσκησης που προκαλεί σημαντικές ζημιές και απώλειες της απαραίτητης μελισσοκομικής χλωρίδας για την βόσκηση των μελισσών.

ΤΜΗΜΑ 'Δ – ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ

14. ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΕΡΓΑ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Οι καταστροφικές πυρκαγιές του καλοκαιριού έπληξαν σε ανεπανόρθωτο βαθμό τον δασικό πλούτο της περιοχής, με τη συνολική έκταση των καμένων δασικών εκτάσεων να ξεπερνά τα 720.000 στρέμματα. Η εξέλιξη της φωτιάς κατέδειξε με τον πλέον τραγικό τρόπο τη σημασία της αειφορικής διαχείρισης των δασών, η οποία μπορεί να συμβάλει τόσο στην προστασία και την υγεία του περιβάλλοντος όσο και στην ευημερία του πληθυσμού των ορεινών κυρίως οικισμών (Κίρκη, Μικρό και Μεγάλο Δέριο κλπ) μέσα από την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και της απασχόλησης.

Στην περιοχή του Έβρου ωστόσο, ήδη τις τελευταίες δύο δεκαετίες, ο κλάδος της δασοκομίας έχει σχεδόν εξαλειφτεί, αριθμώντας πλέον ελάχιστα μέλη στους κατά τόπους δασικούς συνεταιρισμούς (όσοι ακόμα εξακολουθούν να υφίστανται και να λειτουργούν).

Για τα επόμενα χρόνια, το βασικό στοίχημα θα πρέπει να είναι, μαζί με την φυσική και τεχνική (όπου απαιτηθεί) αποκατάσταση των δασικών οικοσυστημάτων, η υιοθέτηση ενός αειφόρου μοντέλου διαχείρισης των δασών το οποίο θα στηρίζεται στις αρχές της κυκλικής οικονομίας.

Για τον σκοπό αυτό, πριν την εκδήλωση της πυρκαγιάς είχε δρομολογηθεί ένας σχεδιασμός σε επίπεδο Δήμου, ο οποίος περιελάμβανε τη δημιουργία Δημοτικής Μονάδας Αξιοποίησης Στερεής Βιομάζας για παραγωγή Pellet με χρήση γεωθερμίας, με την πρώτη ύλη να προέρχεται από τα κλαδέματα του Δήμου, τα υπολείμματα των ελαιώνων και κυρίως δασικά προϊόντα από την υλοτομική δραστηριότητα, με αναφορά σε εκείνα που δεν έχουν εμπορική αξία (ξυλεία). Μέσω των προϊόντων της μονάδας αυτής ο σχεδιασμός προέβλεπε την τροφοδοσία για τη θέρμανση σε Δημοτικά και Σχολικά κτήρια σε αντικατάσταση των λεβήτων πετρελαίου.

Για την υλοποίησή της, ο Δήμος έχει ήδη εκπονήσει σειρά μελετών (προμελέτη και ΜΠΕ) ενώ διαθέτει και ένα αγρόκτημα στην περιοχή του γεωθερμικού πεδίου στην Τραϊανούπολη για την εγκατάσταση της μονάδας.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η παρούσα πρόταση συνάδει με τους στόχους των Εθνικών και Ευρωπαϊκών Στρατηγικών για την Κυκλική Οικονομία και την Πράσινη Ενέργεια και αποσκοπεί αφενός στον καθαρισμό των δασών από την υπερβάλλουσα βιομάζα αφετέρου στη στήριξη της βιώσιμης υλοτομικής δραστηριότητας η οποία σε ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές αποτελεί σημαντικό παράγοντα κοινωνικής συνοχής και απασχόλησης.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Δεδομένου του υψηλού βαθμού ωριμότητας (ύπαρξη προκαταρκτικών μελετών, εξασφάλιση χώρου εγκατάστασης) το παρόν έργο περιλαμβάνει την εξασφάλιση της χρηματοδότησης για τα παρακάτω:

- 1) Ολοκλήρωση των Οριστικών Μελετών του Έργου** (στην περίπτωση που δεν μπορεί να ολοκληρωθούν από την Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου).
- 2) Ένταξη του Έργου σε Χρηματοδοτικό Εργαλείο** (οι ανάγκες χρηματοδότησης της μονάδας ανέρχονται σε 2 εκατ. ευρώ).
- 3) Δημιουργία ενός Προγράμματος Ενίσχυσης της Δασοκομικής Δραστηριότητας**, τα κονδύλια του οποίου θα διαχειρίζεται το Δασαρχείο και θα επιδοτεί τους δασικούς συνεταιρισμούς οι οποίοι, σύμφωνα με τις υποδείξεις του (κατόπιν σύνταξης σχετικού τοπικού σχεδίου διαχείρισης) θα αναλαμβάνουν το καθαρισμό οριοθετημένων περιοχών από την πλεονάζουσα βιομάζα, προκειμένου να καθίσταται οικονομικά βιώσιμη η δραστηριότητα αυτή καθώς αφορά σε προϊόντα με σχεδόν μηδενικό εμπορικό ενδιαφέρον (πλην εκείνων που θα κατευθύνονται στη Μονάδα Pellet, όπου και εδώ υπάρχει η ανάγκη πρόσθετης ενίσχυσης προκειμένου να καλυφθούν τα κόστη συλλογής και μεταφοράς).

ΤΜΗΜΑ Έ - ΑΛΙΕΙΑ

15. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Παρά τα προβλήματα που αντιμετωπίζει, τα οποία εντοπίζονται στο αυξημένο κόστος παραγωγής (κατά 25% λόγω της πρόσφατης ενεργειακής κρίσης) και στη μη ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού αλλά και στις πιέσεις από τον ανταγωνισμό τρίτων χωρών (Τουρκία), σε κάθε περίπτωση, ο κλάδος της υδατοκαλλιέργειας παρουσιάζει μια ισχυρή δυναμική (η Ελλάδα ανήκει μεταξύ των τεσσάρων χωρών της Ε.Ε. με τη μεγαλύτερη παραγωγή) και σημαντικές εξαγωγικές επιδόσεις (πρώτος κλάδος της χώρας σε εξαγωγές ζωικών προϊόντων και δεύτερος σε εξαγωγές γεωργικός κλάδος μετά το ελαιόλαδο).

Ενδεικτικά, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το 2021, η συνολική παραγωγή ανήλθε σε 144 χιλ. τόνους συνολικής αξίας 642 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση κατά 8,1% και 15,1% αντίστοιχα σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ενώ ο αριθμός των άμεσα απασχολούμενων στον κλάδο ανήλθε σε περίπου 4 χιλιάδες.

Σχετικές έρευνες σχετικά με τις προοπτικές της υδατοκαλλιέργειας συντείνουν στο ότι υπάρχει ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την περαιτέρω ανάπτυξή της. Μεταξύ των παραγόντων αναφέρονται η σταθερά ανοδική καταναλωτική ζήτηση (σε ευρωπαϊκό επίπεδο αλλά και εγχωρίως αν και σε μικρότερο βαθμό) για προϊόντα υδατοκαλλιέργειας (κυρίως ψάρια, αλλά και οστρακοειδή και καρκινοειδή), αλλά και τα σημαντικά περιθώρια αύξησης του μεριδίου της ευρωπαϊκής αγοράς, καθότι άνω του 60% του εφοδιασμού της ΕΕ προέρχεται από εισαγωγές. Αντίθετα, ανασταλτικοί παράγοντες αποτελούν τα περιορισμένα εργαλεία χρηματοδότησης (κυρίως για τις μικρές επιχειρήσεις) καθώς και η μη ολοκλήρωση της θεσμοθέτησης Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (ΠΟΑΥ), μια εκκρεμότητα που αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός της επόμενης περιόδου τονώνοντας το ενδιαφέρον για νέες επενδύσεις.

Η παράκτια ζώνη του Έβρου δεν έχει κατορθώσει ακόμη να ενταχθεί στον χάρτη της υδατοκαλλιέργειας, καθώς δεν λειτουργεί καμία μονάδα εντός της επικράτειάς της (υπήρχε σχετική δραστηριότητα στο παρελθόν από τοπική επιχείρηση η οποία εδώ και χρόνια έχει διακόψει τη λειτουργία της). Η κατάσταση αυτή μπορεί να αντιστραφεί δεδομένης της ύπαρξης ορισμένων σημαντικών πλεονεκτημάτων που μπορεί να καταστήσει την περιοχή πόλο έλξης αντίστοιχων επενδυτικών σχεδίων. Τα βασικά της πλεονεκτήματα αφορούν στα ακόλουθα: α) στο γεγονός ότι για την προτεινόμενη ζώνη ανάπτυξης υδατοκαλλιεργειών, παρά το γεγονός ότι βρίσκεται εντός περιοχής Natura, ωστόσο είναι σε ισχύ Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη η οποία επιτρέπει επί της αρχής την εν λόγω επαγγελματική δραστηριότητα, β) στην ύπαρξη διαθέσιμων δημοτικών εκτάσεων (έχει εντοπιστεί ήδη δημοτική έκταση 130 περίπου στρεμμάτων), και γ) η δυνατότητα αξιοποίησης της γεωθερμίας η οποία προσφέρει νέες προοπτικές για την αύξηση της παραγωγικότητας

συμβατικών μονάδων (μέσα από τον έλεγχο της θερμοκρασίας των δεξαμενών στα επιθυμητά επίπεδα), για την ανάπτυξη νέων εκτροφών (όπως εξωτικά είδη ή νέων καλλιεργειών όπως η σπιρουλίνα) και κυρίως για την εγκατάσταση μονάδων κλειστού κυκλώματος βασιζόμενου στη χρήση νέων τεχνολογιών (με χαμηλό αντίκτυπο στο περιβάλλον).

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η παρούσα πρόταση συνάδει με τους στόχους της Εθνικής και της Ενωσιακής πολιτικής για την βιώσιμη ανάπτυξη του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας, και αποσκοπεί στην διευκόλυνση του πλαισίου προσέλκυσης επενδυτικών σχεδίων στην περιοχή, με στόχο αφενός την περαιτέρω ενδυνάμωση του σημαντικού αυτού κλάδου για την εθνική οικονομία και την αγροδιατροφική αλυσίδα, αφετέρου στην προώθηση της γαλάζιας ανάπτυξης που απουσιάζει μέχρι σήμερα στην περιοχή προσφέροντας νέες ευκαιρίες επιχειρηματικότητας και απασχόλησης.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το προτεινόμενο Πρόγραμμα εντάσσεται στο ίδιο πλαίσιο της σύστασης ενός Φορέα υπό την αιγίδα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης που θα συντονίζει τα παρακάτω:

- 1) Ενέργειες για την Άμεση Θεσμοθέτηση της Περιοχής ως ΠΟΑΥ**, η οποία θα λύσει σημαντικά θεσμικά εμπόδια και θα τονώσει σημαντικά το επενδυτικό ενδιαφέρον για την περιοχή στον κλάδο αυτό.
- 2) Τεχνική Στήριξη στην Προσέλκυση Επενδυτικών Projects**, που θα υλοποιηθούν από υποψήφιους επενδυτές, εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην υδατοκαλλιέργεια, διαθέτοντας τα απαραίτητα κεφάλαια, τεχνολογία και τεχνογνωσία προκειμένου να φέρουν εις πέρας μια τέτοιας κλίμακας επένδυση.
- 3) Διαχείριση Ειδικού Τομεακού Προγράμματος**, που θα χρηματοδοτήσει τα αντίστοιχα επενδυτικά έργα με τους ευνοϊκούς όρους που περιγράφηκαν σε προηγούμενη ενότητα (χρηματοδότηση τουλάχιστον στο 70% του συνολικού προϋπολογισμού, επέκταση του ορίου του ανώτατου ποσού ενίσχυσης στα 5 εκατ. ευρώ, άρση του περιορισμού συμμετοχής μεγάλων επιχειρήσεων), καθώς, όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις επενδύσεων στον πρωτογενή τομέα, το ισχύον επενδυτικό πλαίσιο δεν καθίσταται καθόλου ελκυστικό για μεγάλης κλίμακας επενδυτικά σχέδια.

16. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΤΗ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Η αλιεία αποτελεί μια σημαντική οικονομική δραστηριότητα για την ευρύτερη περιοχή, που απασχολεί περί τις 250 οικογένειες σε Αλεξανδρούπολη, Μάκρη και Σαμοθράκη. Στο τμήμα αυτό του Θρακικού πελάγους δραστηριοποιούνται δεκάδες σκάφη παράκτιας αλιείας καθώς και περί τα 10 σκάφη μέσης αλιείας (από τα 20 πριν από μια δεκαετία), με τα αλιεύματά τους να τροφοδοτούν την τοπική αγορά με φρέσκα, υψηλής ποιότητας και διατροφικής αξίας, ψάρια και λοιπά θαλασσινά είδη (κουτσομούρα, μπακαλιάρος, γαύρος, σαρδέλα, γαρίδες, χταπόδι, κλπ), τα οποία αποτελούν συστατικό στοιχείο της τοπικής γαστρονομίας.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια η βιωσιμότητα του κλάδου υπονομεύεται σε μεγάλο βαθμό (ενδεικτική είναι η μείωση των αλιευτικών σκαφών που καταγράφεται τα τελευταία χρόνια). Αυτή προκαλείται τόσο από τα αυξημένα λειτουργικά έξοδα (αύξηση των τιμών πετρελαίου) όσο κυρίως από την εκθετική μείωση των ιχθυαποθεμάτων (σύμφωνα με έρευνες του ΕΛΚΕΘΕ). Σε αυτό συνετέλεσε κυρίως η εντεινόμενη, και συχνά παράνομη, αλιεία μεγάλου αριθμού τουρκικών αλιευτικών με συνέπεια τον αποδεκατισμό των ιχθυαποθεμάτων και την καταστροφή των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Στα ανωτέρω προστίθεται και ο αντίκτυπος που θα έχει για τον κλάδο η μελλοντική λειτουργία του Πλωτού Σταθμού Υγροποιημένου Αερίου (FSRU), η οποία θα συνεπάγεται απώλεια ζωτικού χώρου για την αλιεία (τόσο περιμετρικά της εγκατάστασης όσο και κατά την πορεία των πλοίων που θα προσεγγίζουν τον σταθμό) καθώς και σημαντικό βαθμό ρύπανσης του θαλασσινού νερού απειλώντας άμεσα τα πεδία αναπαραγωγής των θαλάσσιων πληθυσμών.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η παρούσα πρόταση αποσκοπεί στην αποκατάσταση των ιχθυαποθεμάτων της περιοχής, διασφαλίζοντας παράλληλα την προστασία τους μέσα από την ενίσχυση της φύλαξης των αλιευτικών ζωνών. Η αύξηση των ιχθυαποθεμάτων αποτελεί κεντρικό στόχο της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής όσον αφορά την βιώσιμη αλιεία και συμβάλλει, εκτός από την σημαντική τόνωση της τοπικής αλιευτικής δραστηριότητας, στην ενίσχυση άλλων κλάδων της οικονομίας, όπως ο καταδυτικός τουρισμός που αρχίζει να αναπτύσσεται στο νησί.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το προτεινόμενο Πρόγραμμα έρχεται να στηρίξει μια συντονισμένη προσπάθεια που γίνεται από δύο σημαντικού φορείς, το Ελληνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ) και το Ινστιτούτο Αλιευτική Έρευνας (ΙΝΑΛΕ) για τη **δημιουργία Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής** στη Σαμοθράκη. Στο πλαίσιο αυτό έχουν ήδη ξεκινήσει αναγνωριστικές έρευνες για τον εντοπισμό των κατάλληλων ζωνών για την οριοθέτηση της περιοχής. Η δημιουργία της (η οποία απολαμβάνει επίσης και τη στήριξη των τοπικών αλιέων) τεκμηριωμένα μπορεί

να συμβάλλει στην σημαντική αύξηση της ποικιλότητας, της πληθυσμιακής πυκνότητας, του μεγέθους και της βιομάζας των θαλάσσιων ειδών.

Για τη δημιουργία της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής θα απαιτηθούν μια σειρά ενεργειών που συνδέονται με το καθεστώς της αδειοδότησης (ενέργειες που θα αναλάβουν οι δύο συνεργαζόμενοι φορείς) όσο και με την εμπλοκή των τοπικών φορέων τόσο κατά το στάδιο του σχεδιασμού όσο και κατά το στάδιο της λειτουργίας (Σύσταση άτυπου Φορέα Διαχείρισης).

Σε ότι αφορά το στάδιο της υλοποίησης, η Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή θα περιλαμβάνει μία ζώνη πλήρους απαγόρευσης της αλιείας («no fishing zone») μαζί με ένα σχέδιο διαχείρισης (με τη σύσταση ελεγκτικού οργάνου) για τις επιτρεπόμενες περιοχές καταδύσεων, τη διέλευση και αγκυροβόληση σκαφών κλπ, ενώ στο πλαίσιο αυτό προβλέπονται και έργα όπως η δημιουργία τεχνητών υφάλων και άλλων παρεμβάσεων για την βελτίωση των πεδίων αναπαραγωγής των πληθυσμών, η χρηματοδότηση των οποίων (η ακριβής περιγραφή και το αναλυτικό κόστος θα οριστούν στην τεχνική μελέτη) θα καλυφθούν από το παρόν πρόγραμμα.

17. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ ΤΟΥ ΑΓ. ΑΝΤΡΕΑ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Η λιμνοθάλασσα Αγίου Αντρέα βρίσκεται νοτιοδυτικά της Καμαριώτισσας Σαμοθράκης και αποτελεί ένα φυσικό υδροβιότοπο συνολικής έκτασης 155 στρεμμάτων (με μέγιστο βάθος 5 μέτρων) ιδιαίτερης σημασίας για πολλά είδη αποδημητικών πουλιών. Δημιουργήθηκε με την ανάπτυξη αναχώματος από βότσαλα περιμετρικά της φυσικής κοιλότητας, το οποίο αργότερα ενισχύθηκε. Η επικοινωνία με τη θάλασσα γινόταν από ένα μικρό άνοιγμα στα βόρεια, το οποίο πλέον έχει μπλοκαριστεί από όγκους αδρανών υλικών που συσσωρεύονταν από τον ισχυρό κυματισμό λόγω βοριάδων.

Κατά το παρελθόν αποτέλεσε σημαντικό ιχθυογεννητικό τόπο, με σημαντικό αλιευτικό ενδιαφέρον, οπότε και εκμισθώθηκε από την τότε Νομαρχία στο Συνεταιρισμό Αλιέων προκειμένου να αξιοποιηθεί ως φυσικός ιχθυογεννητικός σταθμός για την αύξηση των αλιευμάτων στην θαλάσσια περιοχή αλλά και για την αλίευση ενός μέρους εντός της λιμνοθάλασσας. Η εγκατάλειψη και η έλλειψη συντήρησης των υποδομών, σε συνδυασμό με φυσικές διεργασίες είχε ως αποτέλεσμα την υποβάθμισή της και τη μετατροπή της σταδιακά σε ένα κλειστό και βιολογικώς μη λειτουργικό κύκλωμα, καθώς οι μεγάλες συγκεντρώσεις νεκρής οργανικής ύλης και η αδυναμία ανανέωσης των υδάτων δημιούργησαν αντίξοες συνθήκες για τους θαλάσσιους πληθυσμούς που έβρισκαν καταφύγιο εκεί.

Σε σχετική μελέτη που εκπονήθηκε το 2011 από το ΙΝ.ΑΛ.Ε. επισημαίνεται η δυνατότητα ανάκαμψης του οικοσυστήματος αλλά και της ορθής αξιοποίησής της. Σε πρόσφατη επίσκεψη κλιμακίου του Ε.Λ.ΚΕ.Θ.Ε. και του ΙΝ.ΑΛ.Ε. εκφράστηκε η πρόθεση να προσχωρήσουν άμεσα σε επικαιροποίηση της μελέτης.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η παρούσα πρόταση αποσκοπεί στην χρηματοδότηση των απαραίτητων ενεργειών ώστε το οικοσύστημα αυτό να ξαναζωντανέψει και να επανενταχτεί στην οικονομική ζωή του νησιού, μέσα από την άσκηση βιώσιμων πρακτικών.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το παρόν έργο περιλαμβάνει την εξασφάλιση της χρηματοδότησης για τα παρακάτω:

- 1) Επικαιροποίηση της Μελέτης για την Αποκατάσταση της Λιμνοθάλασσας** (ανάληψη κόστους έρευνας και σύνταξης τεχνικής μελέτης αποκατάστασης).
- 2) Υλοποίηση των Προτεινόμενων Παρεμβάσεων** (οι ανάγκες χρηματοδότησης της μονάδας εκτιμώνται περίπου σε 1,2 εκατ. ευρώ).

ΤΜΗΜΑ ΄ΣΤ – ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΗ

18. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΗΣ ΣΥΜΠΡΑΞΗΣ Π.Α.Μ.Θ.

Υφιστάμενη Κατάσταση

Η εβρίτικη ύπαιθρος παράγει μια ευρεία γκάμα μοναδικών προϊόντων που περιλαμβάνει τόσο τα αμιγώς αγροτικά προϊόντα όσο και τα μεταποιημένα (συμπεριλαμβανομένων των προϊόντων οικοτεχνίας). Η μοναδικότητα των προϊόντων της συνδέεται άρρηκτα με τις ιδιαίτερες πρακτικές παραγωγής που απορρέουν από την ξεχωριστή φυσιογνωμία της περιοχής, η οποία αποτέλεσε ιστορικά ένα σταυροδρόμι ανθρώπων και πολιτισμών.

Στην σημερινή εποχή ωστόσο, η αγροδιατροφική παράδοση της περιοχής έρχεται αντιμέτωπη με το φάσμα της λήθης, αν και υπάρχουν ακόμη άνθρωποι και συλλογικότητες που αντιστέκονται, συνεχίζοντας να παράγουν προϊόντα ταυτότητας τα οποία ωστόσο δεν τυγχάνουν της αναγνώρισης που αντιστοιχεί στην ποιότητα και την υψηλή διατροφική τους αξία. Το πρόβλημα εδώ εντοπίζεται στις μικρές ευκαιρίες διείσδυσης των επιχειρήσεων σε δυναμικές αγορές μέσω αποτελεσματικών καναλιών διανομής καθώς και στην ελλιπή σύνδεση των αγροδιατροφικών προϊόντων με άλλους κλάδους της τοπικής οικονομίας όπως ο τουρισμός.

Σε απάντηση των προβλημάτων αυτών, τα οποία διαπερνούν όλες τις γεωγραφικές ενότητες της Περιφέρειας, ακολουθώντας ανάλογες πρωτοβουλίες σε άλλες περιοχές, η Περιφέρεια Α.Μ.Θ. σύστησε την «Αγροδιατροφική Σύμπραξη Π.Α.Μ.Θ», με σκοπό να αποτελέσει ένα εργαλείο για την ανάπτυξη του αγροδιατροφικού τομέα μέσα από τις παρακάτω ενέργειες:

- ⇒ Την τεκμηρίωση και υποστήριξη των προϊόντων του “καλαθιού” της Περιφέρειας,
- ⇒ Την ανάδειξη, προβολή και προώθηση των προϊόντων που παράγονται στα όριά της,
- ⇒ Τη διασύνδεση του κλάδου με τη μεταποίηση και τον τουρισμό (μέσω συνεργειών μεταξύ παραγωγών, επιχειρήσεων και επαγγελματιών) σε τοπικό επίπεδο αλλά και την διείσδυσή του σε νέες, εξειδικευμένες αγορές της Ελλάδας και του εξωτερικού.
- ⇒ Την σύνδεση του κλάδου με την έρευνα και την καινοτομία μέσα από τη συνεργασία της επιχειρηματικής κοινότητας με Φορείς, Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα.

Στα δύο χρόνια λειτουργίας της, η Αγροδιατροφική Σύμπραξη (η οποία έχει τη μορφή Α.Μ.Κ.Ε., με 11 μέλές Δ.Σ. και περίπου 50 μέλη - τοπικές επιχειρήσεις) έχει υλοποιήσει μια σειρά ενεργειών που αφορούν κυρίως την επικαιροποίηση του καταλόγου των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή και τυποποίηση των προϊόντων που ανήκουν στο "Καλάθι της Περιφέρειας", ενώ έχει συμμετάσχει σε διεθνείς Εκθέσεις Τροφίμων & Ποτών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (όπως η Detrop στη Θεσσαλονίκη, η FoodExpo στην Αθήνα, η Alimentaria στη Βαρκελώνη και η FruitLogistica στο Βερολίνο), όπου φιλοξενήθηκαν τοπικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις όπου είχαν την δυνατότητα να προβάλουν τα προϊόντα τους και να συνάψουν εμπορικές συμφωνίες με εταιρείες της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Αξιοποιώντας την πλατφόρμα της Αγροδιατροφικής Σύμπραξης, ο αγροδιατροφικός τομέας του Έβρου μπορεί να εισέλθει σε μία νέα φάση εξωστρέφειας μέσα από στοχευμένες δράσεις οι οποίες βρίσκονται στον πυρήνα της Σύμπραξης και οι οποίες μπορούν στο μέλλον να αποτελέσουν έναν πυλώτο για ανάλογες ενέργειες και για τους τομείς της αγροδιατροφής των υπολοίπων Περιφερειακών Ενοτήτων.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Το προτεινόμενο πλέγμα δράσεων βασίζεται στην τεκμηρίωση της αξίας των εβρίτικων προϊόντων όσο και της εβρίτικης διατροφής και αποσκοπεί στη διάσωση, ανάδειξη και διάδοσή τους μέσα σε ένα πλαίσιο που θα ενδυναμώνει την εξωστρέφεια του κλάδου στις αγορές του εσωτερικού και εξωτερικού, μέσα από την αύξηση της ζήτησης για τα τοπικά, εβρίτικα προϊόντα.

Παράλληλα, επιδιώκει την ενίσχυση της σύνδεσης του πρωτογενούς τομέα με τον τουρισμό η οποία συνεπάγεται την αύξηση της χρήσης τοπικώς παραγόμενων προϊόντων αλλά και την ανάδειξη της τοπικής γαστρονομίας.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το παρόν έργο περιλαμβάνει δύο δέσμες δράσεων:

1) Πρόγραμμα Προβολής και Προώθησης με τίτλο «Έβρος – Ανοικτό Ράφι».

Το πρόγραμμα επιδιώκει την γνωριμία του καταναλωτικού κοινού με τα εβρίτικα προϊόντα και τη διασύνδεσή τους με τα ράφια πώλησης σε Ελλάδα και εξωτερικό. Στο πλαίσιο αυτού θα υλοποιηθούν οι παρακάτω δράσεις:

- α) Εξειδικευμένο πρόγραμμα διασύνδεσης των προϊόντων του Έβρου με τα ράφια επιλεγμένων αλυσίδων εστίασης σε Ελλάδα και εξωτερικό.
- β) Τοποθέτηση επιλεγμένων προϊόντων σε ενιαία Stand σε όλα τα τοπικά ξενοδοχεία, καταλύματα ή επισκέψιμους χώρους με γεωγραφική αναφορά.
- γ) Δημιουργία Εκθετηρίου Τοπικών Προϊόντων στο Διδυμότειχο, κατ' αντιστοιχία με το Εκθετήριο που πρόκειται να δημιουργηθεί στην Αλεξανδρούπολη.

2) Δημιουργία Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας.

Η κεντρική ιδέα πίσω από τη δημιουργία του Συμφώνου βρίσκεται στη διασύνδεση των διαφόρων κρίκων της αγροδιατροφικής αλυσίδας αξίας αλλά και μεταξύ αυτής και άλλων τομέων όπως ο τουρισμός και ο πολιτισμός, προς όφελος της τοπικής κοινωνίας ως ένα ενιαίο οργανικό σύνολο.

Πρόκειται για μια κοινή συμφωνία μεταξύ τοπικών επιχειρήσεων διαφόρων κλάδων (αγροτική παραγωγή, μεταποίηση, λιανικό εμπόριο, ξενοδοχεία και εστίαση) με στόχο την εξασφάλιση ορισμένων προδιαγραφών που συμφωνούνται από κοινού με τις οποίες τα μέλη του θα πρέπει να συμμορφώνονται. Οι προδιαγραφές αυτές για την περίπτωση του Έβρου αναπτύσσονται στους εξής άξονες:

- i. *“Τοπικά Προϊόντα”* (Αφορά σε: Ξενοδοχεία, Εστίαση, Λιανική), με στόχο την προώθηση από τα τοπικά κανάλια εμπορίας των τοπικά παραγόμενων, προϊόντων, τυποποιημένων και μη, (λαχανικά, φρούτα, λάδι, κρασί, μέλι, τυριά, ζυμαρικά κλπ).
- ii. *“Ελληνικό Πρωινό Θράκης”* (Αφορά σε: Ξενοδοχεία/Καταλύματα). Στοχεύει στην ανάδειξη του τοπικού παραδοσιακού πρωινού και τη σύνδεσή του με τον τουρισμό. Περιλαμβάνει πάνω από 30 συνολικά τοπικά προϊόντα όπως αρτοσκευάσματα, μαρμελάδες και μέλι, γαλακτοκομικά, παραδοσιακές πίτες, αλλαντικά, γλυκά.
- iii. *“Τοπική Γαστρονομία”* (Αφορά σε: Εστίαση), με στόχο την χρήση τοπικών υλικών κατά την παρασκευή των πιάτων αλλά και την ένταξη στο μενού τους των τοπικών παραδοσιακών συνταγών.

Η υλοποίηση αυτής της πρωτοβουλίας περιλαμβάνει την κάλυψη της τεχνικής στήριξης για τη σύσταση του Συμφώνου (οργάνωση συσκέψεων φορέων και ενημερωτικές συναντήσεις, δημιουργία μητρώου και κανονισμός λειτουργίας, δημιουργία ιστοσελίδας) καθώς και των απαραίτητων ερευνών (καταγραφή των τοπικών προϊόντων, αποτύπωση των παραδοσιακών πιάτων) και ενημερωτικών προγραμμάτων (προγράμματα επιμόρφωσης).

19. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Ένα βασικό χαρακτηριστικό του αγροτικού τομέα στον Έβρο αποτελεί η αδυναμία των αγροτικών επιχειρήσεων να εφαρμόσουν νέα και καινοτόμα συστήματα παραγωγής και εκτροφής αξιοποιώντας τις νέες τεχνολογίες (ευφυής γεωργία κλπ) που θα έδιναν τη δυνατότητα για την αύξηση της παραγωγικότητας, τη βελτίωση της οργάνωσης και λειτουργίας των μονάδων τους και την παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Το πρόβλημα έγκειται στο ότι η παραγόμενη έρευνα δεν συνδέεται επαρκώς με την τοπική επιχειρηματικότητα της περιοχής στον γεωργικό, κτηνοτροφικό και μεταποιητικό τομέα. Επείγει συνεπώς η αλλαγή του προσανατολισμού και η εστίαση στις παραγωγικές δυνατότητες και ανάγκες της περιοχής, μέσα από ερευνητικά προγράμματα και δομές (όπως οι θερμοκοιτίδες) με την εμπλοκή των παραγωγικών φορέων με στόχο την αναβάθμιση του πρωτογενούς τομέα και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

Για την γεφύρωση αυτού του χάσματος, έχει συσταθεί ένας Κόμβος Ψηφιακής Καινοτομίας, το #DigiAgriFood, το εταιρικό σχήμα του οποίου συμμετέχουν η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, το Ινστιτούτο Βιο-οικονομίας και Αγρο-τεχνολογίας, η Αμερικανική Γεωργική Σχολή, και μια συμβουλευτική εταιρεία που συντονίζει ένα cluster καινοτομίας και

τεχνολογίας (ΕΝΑ Σύμβουλοι Ανάπτυξης). Στόχος του Κόμβου αποτελεί η ενδυνάμωση του ψηφιακού και πράσινου μετασχηματισμού σε ολόκληρο το φάσμα της αλυσίδας αξίας της Αγροδιατροφής, μέσα από την διάχυση της εφαρμοσμένης γνώσης και την ανάπτυξη ικανοτήτων στις τοπικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη γεωργία, την κτηνοτροφία κλπ, μέσα από ένα δομημένο πλαίσιο συνεργασίας.

Τα πεδία ανάπτυξης του Κόμβου περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την εφαρμογή συστημάτων ευφυούς γεωργίας (τηλεσκοπική παρακολούθηση καλλιεργειών, έξυπνα συστήματα άρδευσης, λίπανσης και φυτοπροστασίας, συλλογή μετεωρολογικών δεδομένων, αναλύσεις εδάφους κλπ), ευφυούς κτηνοτροφίας (συστήματα ελέγχου αποδόσεων και διαχείρισης ζωικού κεφαλαίου), μεθόδων κυκλικής οικονομίας, καθώς και την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων πάνω σε θέματα στήριξης νεοφυούς επιχειρηματικότητας, ανάπτυξης ψηφιακών δεξιοτήτων, ευκαιριών χρηματοδότησης, κλπ.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η παρούσα πρόταση αποσκοπεί στη διάχυση της εφαρμοσμένης έρευνας σε αγροτικές επιχειρήσεις του Έβρου με σκοπό να φέρει τον κλάδο πιο κοντά στον ψηφιακό και πράσινο μετασχηματισμό του, ένας στόχος που βρίσκεται εξάλλου σε όλες τις εθνικές και ενωσιακές στρατηγικές.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το παρόν έργο περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός Τομεακού Προγράμματος για τον πράσινο και ψηφιακό μετασχηματισμό του αγροτικού τομέα στον Έβρο, το οποίο θα αναλάβει να σχεδιάσει αλλά και να υλοποιήσει ο παραπάνω Κόμβος Ψηφιακής Καινοτομίας σε ορίζοντα τριετίας.

Για τον αποτελεσματικότερο σχεδιασμό και την υλοποίηση αυτού θα προηγηθεί μία βάση δεδομένων όσον αφορά την επιλογή των καλλιεργειών / εκτροφών που θα ενταχθούν, οι οποίες παρουσιάζουν το σημαντικότερο ενδιαφέρον. Στην ίδια λογική θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα μητρώο ωφελούμενων προκειμένου να διασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή απόδοση του προγράμματος (με όρους μέτρησης του βαθμού ανάπτυξης δεξιοτήτων και υιοθετούμενων πρακτικών από τους ωφελούμενους παραγωγούς / κτηνοτρόφους).

Εισαγωγή

Ο τουρισμός αποτελεί όχι μόνο απλώς την «βαριά» βιομηχανία της χώρας, αλλά τον κλάδο της εθνικής οικονομίας που άντεξε εν καιρώ κρίσεων και αναπτύχθηκε με εντυπωσιακό ρυθμό, σημειώνοντας σημαντικά αποτελέσματα σε επισκέψεις (31,4 εκατομμύρια) και εισπράξεις (23,9 δισ. €) και δημιουργώντας ευκαιρίες απασχόλησης και εισοδήματος, ένας κλάδος δυναμικός με ακόμη ευνοϊκότερες τάσεις περεταίρω ανάπτυξης στο μέλλον.

Ωστόσο, η Περιφέρεια Α.Μ.Θ. (με εξαίρεση τη Θάσο) δεν έχει κατορθώσει να αξιοποιήσει αυτή την δυναμική και να καρπωθεί τα οφέλη που απορρέουν από αυτή. Με βάση τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία (μελέτες ΙΝΣΕΤΕ για το 2022), συγκεντρώνει μόλις το 3% των συνολικών αφίξεων (1,1 εκατ.), το 3% των συνολικών διανυκτερεύσεων (5,9 εκατ.) και το 2% των συνολικών εισπράξεων (367 εκατ. €). Ανάλογες χαμηλές επιδόσεις παρουσιάζει και στους βασικούς τουριστικούς δείκτες, ήτοι α) τη Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη (334€, η οποία την κατατάσσει στην 10^η θέση των 13 Περιφερειών), β) τη Μέση Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση (62€, 8^η θέση), και γ) τη Μέση Διάρκεια Παραμονής (5,4 διανυκτερεύσεις, 11^η θέση). Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η Αν. Μακεδονία & Θράκη δεν αποτελεί ανεπτυγμένο τουριστικά προορισμό, με εξαίρεση το ανατολικό τμήμα, όπου βρίσκεται το δημοφιλές νησί της Θάσου.

Από την άλλη, ο Έβρος ενώ δυνητικά θα μπορούσε να αποτελέσει έναν ισοδύναμο τουριστικό πυλώνα στην Περιφέρεια, δεν έχει κατορθώσει ακόμη να επιβιβαστεί στο τρένο της τουριστικής ανάπτυξης. Αυτό αποτυπώνεται τόσο στις χαμηλές επιδόσεις όσον αφορά το μερίδιο της τουριστικής κίνησης (24% των συνολικών αφίξεων της Α.Μ.Θ. σε ξενοδοχειακά καταλύματα, έναντι 50% στη ζώνη Καβάλα - Θάσος) ή σε άλλους τουριστικούς δείκτες (λ.χ. μέση διάρκεια παραμονής 2,6 ημέρες έναντι 9,1 για τους αλλοδαπούς επισκέπτες) όσο και την έλλειψη σε βασικές υποδομές φιλοξενίας, όπου η Ενότητα Έβρου διαθέτει μόλις το 18% του (ήδη χαμηλού σε σύγκριση με άλλες περιοχές της χώρας) ξενοδοχειακού δυναμικού της Περιφέρειας με 63 μονάδες και 3.848 κλίνες (έναντι του 65% σε Καβάλα - Θάσο), το 8% του δυναμικού ενοικιαζόμενων δωματίων με 91 μονάδες και 1.255 κλίνες (90% σε Καβάλα - Θάσο), το 8% των τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών με 23 μονάδες και 280 κλίνες (76% σε Καβάλα - Θάσο) και το 10% του δυναμικού καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης με 825 μονάδες και 3.253 κλίνες (84% σε Καβάλα - Θάσο).

Η υστέρηση αυτή καταρχήν οφείλεται σε ορισμένα δομικά προβλήματα που συνδέονται με την ανάπτυξη και τη λειτουργία υποστηρικτικών υποδομών όσον αφορά την πρόσβαση των δυνητικών επισκεπτών. Συγκεκριμένα αυτά αφορούν:

- Στις υποβαθμισμένες εγκαταστάσεις στο Τελωνείο των Κήπων όπως και την κακή κατάσταση του οδικού άξονα Αλεξανδρούπολη - Ορμένιο που δυσχεραίνουν την

μετακίνηση Τούρκων, Βούλγαρων και Ρουμάνων επισκεπτών (σημειώνεται ότι ο Έβρος βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά στον οδικό τουρισμό). Στο κομμάτι αυτό έχουν δρομολογηθεί δύο βασικά έργα, η αναβάθμιση του Σταθμού των Κήπων (εντάχθηκε προς χρηματοδότηση στο ΠΔΕ) και η βελτίωση ορισμένων τμημάτων του οδικού άξονα.

- Στον μη διεθνή χαρακτήρα του Αερολιμένα Αλεξανδρούπολης, ο οποίος υποδέχεται σχεδόν αποκλειστικά πτήσεις εσωτερικού (ενδεικτικά το 2022 οι διεθνείς αεροπορικές αφίξεις στην Αλεξανδρούπολη ανήλθαν μόλις σε 864, ενώ οι αντίστοιχες στην Καβάλα ήταν 100.689). Σημαντική εξέλιξη αποτελεί η πρόσφατη εγκατάσταση και λειτουργία νέων δεξαμενών καυσίμων για τον ανεφοδιασμό των αεροπλάνων, η οποία αναμένεται να τονώσει το ενδιαφέρον για πτήσεις από το εξωτερικό.
- Στη μη αξιοποίηση των λιμενικών εγκαταστάσεων (απουσία μαρίνας τουριστικών σκαφών στην Αλεξανδρούπολη) όπως επίσης στην περιορισμένη θαλάσσια σύνδεση με άλλους νησιωτικούς προορισμούς (εκτελείται μόνο το δρομολόγιο Αλεξανδρούπολη - Σαμοθράκη, το οποίο επεκτείνεται και στη Λήμνο τη θερινή περίοδο), καθώς και στην απουσία Τελωνείου στη Σαμοθράκη.

Κυρίως όμως συνδέεται με ζητήματα που σχετίζονται με την τουριστική προσφορά και δη με την μέχρι σήμερα διαμόρφωση του τουριστικού της προϊόντος. Από μια συνοπτική ακτινογραφία του τουριστικού προφίλ του Έβρου απορρέουν τα παρακάτω συμπεράσματα:

- Ως προς τη χωρική κατανομή, παρατηρείται μια ασυμμετρία, με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση της τουριστικής κίνησης κατευθύνεται στην πόλη της Αλεξανδρούπολης (όπου σταδιακά καθιερώνεται ως City Break προορισμός) και στην παράκτια ζώνη αυτής (έως τη ζώνη Δικέλλων - Μεσημβρίας), όπως και στο νησί της Σαμοθράκης. Στις περιοχές αυτές απαντάται το 80% περίπου του ξενοδοχειακού δυναμικού της περιοχής.
- Ως προς τη διάρκεια, η τουριστική κίνηση εμφανίζει μεγάλο βαθμό εποχικότητας κυρίως στην τουριστική ζώνη του Νομού. Αναλυτικά, η υψηλή τουριστική περίοδος για την Αλεξανδρούπολη αναπτύσσεται καθ' όλη τη διάρκεια του θέρους (για την υπόλοιπη περίοδο περιορίζεται στα σαββατοκύριακα και τις γιορτές) σε αντίθεση με τη Σαμοθράκη περιορίζεται στον ενάμισι μήνα (τέλη Ιουλίου έως αρχές Σεπτεμβρίου). Αντίθετα, στο Κεντρικό και Βόρειο Έβρο αυτή κατανέμεται πιο ομαλά αλλά σε πολύ χαμηλά απόλυτα μεγέθη. Απόρροια αυτού είναι η χαμηλή μέση πληρότητα (μόλις 32%), με την υφιστάμενη προσφορά καταλυμάτων να μην επαρκεί για τις ανάγκες της τουριστικής ζήτησης κατά το θέρος, ενώ από την άλλη η δημιουργία νέων καθίσταται μη βιώσιμη λόγω ακριβώς αυτής της εποχικότητας.
- Ως προς την προέλευση, ο Έβρος εξαρτάται κυρίως από τον εγχώριο τουρισμό (σε ποσοστό 67%), ενώ ο τουρισμός από την αλλοδαπή (αντιστοιχεί στο 33%) περιορίζεται στη «δεξαμενή» επισκεπτών από γειτονικές χώρες (Τουρκία, Βουλγαρία, Ρουμανία), κυρίως λόγω γεωγραφικής εγγύτητας, με όλους τους κινδύνους (αστάθεια των ροών της Τουρκίας λόγω πολιτικής αστάθειας) και τα προβλήματα (χαμηλό μέσο εισόδημα των Βούλγαρων και Ρουμάνων επισκεπτών) που συνοδεύουν αυτή.

- Ως προς το τουριστικό προϊόν αυτό καθεαυτό, ένα θεμελιώδες ζήτημα που επισημαίνεται αφορά στην αδυναμία αξιοποίησης εμβληματικών πόλων έλξης επισκεπτών (όπως τα Ιαματικά Λουτρά Τραϊανούπολης, Δέλτα του Έβρου) με χαρακτηριστικά αυτοτέλειας, δηλαδή πόλους που θα οδηγήσουν τελικά τον επισκέπτη να αποφασίσει να έρθει στην περιοχή αντί της επιλογής άλλων προορισμών. Οι όμορφες παραλίες, η πλούσια τοπική κουζίνα και οι υψηλών προδιαγραφών ξενοδοχειακές υπηρεσίες δεν μπορούν από μόνες τους να προσελκύσουν ικανό όγκο και υψηλής οικονομικής στάθμης τουριστών. Προέκταση αυτού αποτελεί η απουσία συναφών υπηρεσιών θεματικού τουρισμού (ιαματικός, φυσιολατρικός κλπ), παράγοντες που, εκτός των άλλων, επηρεάζουν αρνητικά τους τουριστικούς δείκτες.

Οι πρόσφατες πυρκαγιές στον Έβρο έπληξαν σημαντικούς πόρους με τουριστικό ενδιαφέρον, με κυριότερο αναμφισβήτητο το Δάσος της Δαδιάς, το οποίο αποτελούσε τον ισχυρότερο πυρήνα ανάπτυξης εναλλακτικού τουρισμού στον Νομό. Η εξέλιξη αυτή εκτιμάται ότι θα υπονομεύσει τις τουριστικές προοπτικές της περιοχής στο σύνολο για τουλάχιστον τα επόμενα 5 έτη (με όλες τις επιπτώσεις για τη βιωσιμότητα αρκετών επιχειρήσεων που εξαρτιόνταν από το Δάσος), ενώ θα εντείνει περαιτέρω την τουριστική ασυμμετρία μεταξύ της ανεπτυγμένης νοτιοδυτικής ζώνης και του υπόλοιπου τμήματος του Νομού.

Στη βάση των παραπάνω, το παρόν Σχέδιο Δράσης αναπτύσσεται πάνω σε δύο άξονες. Ο πρώτος αφορά στην άμεση αποκατάσταση των τουριστικών υποδομών που επλήγησαν από τις πυρκαγιές καθώς και στην στήριξη των τοπικών επιχειρήσεων που συνδέονταν άμεσα με αυτές αλλά και με ολόκληρο το δασικό οικοσύστημα εν γένει. Ο δεύτερος αναπτύσσεται πάνω στις επιμέρους στρατηγικές σε επίπεδο Περιφέρειας Α.Μ.Θ. (Στρατηγικό Σχέδιο Τουριστικής Ανάπτυξης, 2015-2019), Ειδικό Πλαίσιο Χωρικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Τουρισμού, 2014-2020) και Δήμων (Επιχειρησιακά Προγράμματα) που αφορούν την ανάπτυξη ενός αειφόρου, πολυθεματικού τουριστικού μοντέλου που θα αναπτύσσεται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, θα ανταποκρίνεται στις σύγχρονες τουριστικές τάσεις και θα προσφέρει ένα υψηλής ποιότητας, διαφοροποιημένο τουριστικό προϊόν που θα βασίζεται στην δημιουργία εμπειριών μέσα από την ανάδειξη όλου του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής (δάση, ιαματικές πηγές, βιοποικιλότητα, ιστορία, πολιτιστική κληρονομιά, γαστρονομία), και που θα επικεντρώνεται στην ισόρροπη και χωρίς αποκλεισμούς τουριστική ανάπτυξη.

Το προωθούμενο σχέδιο τουριστικής ανάπτυξης έρχεται να συμπληρώσει και να ενισχύσει τις προσπάθειες που καταβάλλονται σε ό,τι αφορά την ολοκλήρωση σημαντικών έργων υποδομής (όπως η πολιτιστική διαδρομή «Via Egnatia», η ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου της Πλωτινόπολης και η αποκατάσταση του Τεμένους Βαγιαζήτ, η οδική σύνδεση Μαρώνειας – Δικέλλων κλπ) ή τις ενέργειες επικοινωνίας, προβολής και προώθησης της Περιφέρειας ως τουριστικού προορισμού (διαχείριση προορισμού, ενιαία διαδικτυακή τουριστική πύλη, συμμετοχή σε εκθέσεις κλπ).

ΤΜΗΜΑ 'Α - ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

1. "EVROS-PASS" - ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΒΡΟΥ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Κατά μήκος του Νομού, υπάρχει ένα σύνολο επιχειρήσεων το οποίο προσφέρει ένα ευρύ φάσμα προϊόντων ή υπηρεσιών ιδιαίτερης αξίας και σημασίας για την διατήρηση του κοινωνικού ιστού που ήδη εδώ και πολλές δεκαετίες υπονομεύεται από την δημογραφική ερήμωση. Μικρές ξενοδοχειακές μονάδες που προσφέρουν ζεστή φιλοξενία, τοπικές ταβέρνες με παραδοσιακές συνταγές και διάφορες άλλες επιχειρήσεις παραγωγής τοπικών προϊόντων ή υπηρεσιών που ενσωματώνουν στοιχεία της πλούσιας τοπικής ιστορίας και παράδοσης, η αξία των οποίων δεν μπορεί να αποτυπωθεί μόνο με χρηματικούς όρους.

Οι καταστροφικές πυρκαγιές του Αυγούστου του 2023 επέφεραν συν τοις άλλοις ένα σοβαρό πλήγμα στις τοπικές επιχειρήσεις της περιφέρειας του Νομού, ειδικότερα όσων είχαν μια σύνδεση σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό με την επισκεψιμότητα και τον τουρισμό της περιοχής. Ως εκ τούτου, η έμπρακτη στήριξη προς τις επιχειρήσεις και τους κατοίκους αυτών των περιοχών αποτελεί μια μορφής αλληλεγγύης προς τις τοπικές αυτές κοινωνίες.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η παρούσα πρόταση αποσκοπεί στην στήριξη των τοπικών επιχειρήσεων που επλήγησαν από τις πρόσφατες πυρκαγιές με δράσεις ενίσχυσης της επισκεψιμότητας προς αυτές μέσα από την αύξηση της τουριστικής κίνησης, ώστε να επιτευχθεί τα επόμενα χρόνια ένας ελάχιστος κύκλος εργασιών που να διασφαλίζει την βιωσιμότητά τους έως ότου αυτές επανακάμψουν μαζί με την αναγέννηση του φυσικού περιβάλλοντος.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το προτεινόμενο Μέτρο «Evros Pass» αναπτύσσεται στη λογική και το περιεχόμενο του North Evia - Samos Pass για την οικονομική στήριξη της τουριστικής δραστηριότητας των πληγείσων περιοχών. Το μέτρο περιλαμβάνει τη χορήγηση ενός ποσού σε κάθε δικαιούχο επισκέπτη (εξαιρούνται οι μόνιμοι κάτοικοι) μέσω άυλης ψηφιακής χρεωστικής κάρτας (ύψους 300€ έκαστης) το οποίο θα χρησιμοποιηθεί για συγκεκριμένες κατηγορίες δαπανών (διαμονή σε ξενοδοχεία ή καταλύματα, εστίαση σε ταβέρνες, εστιατόρια, μπαρ ή μαγαζιά fast food, αγορά τοπικών προϊόντων εκτός των καταστημάτων λιανικής πώλησης τροφίμων και μέσα τοπικής μεταφοράς όπως λεωφορεία, ταξί) σε όλη την περιφέρεια του Νομού (πλην της Τ.Κ. Αλεξανδρούπολης)

Ο προϋπολογισμός του προγράμματος θα ανέρχεται σε 1,5 εκατ. ευρώ και θα κατανέμεται σε 3 φάσεις (μία για κάθε έτος αντίστοιχα).

ΤΜΗΜΑ 'Β – ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

2. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΘΕΡΜΑΛΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΤΡΑΪΑΝΟΥΠΟΛΗ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Τα Ιαματικά Λουτρά Τραϊανούπολης βρίσκονται 14 χλμ ανατολικά της Αλεξανδρούπολης, δίπλα στον ομώνυμο οικισμό και αποτελούν τμήμα της αρχαίας πόλης που ιδρύθηκε από τον Ρωμαίο Αυτοκράτορα Τραϊανό πάνω στον άξονα της Αρχαίας Εγνατίας. Πλησίον του χώρου περνάει το ρέμα «Τσάι» το οποίο εκβάλλει στο Δέλτα Έβρου. Από τα διασωζόμενα ερείπια ξεχωρίζει η εμβληματική «Χάνα», ένα από τα παλαιότερα Οθωμανικά μνημεία στα Βαλκάνια (κτίστηκε περίπου το 1380 μ.Χ.), η οποία λειτουργούσε ως ξενώνας, δίπλα στους 4 Οθωμανικούς λουτρώνες (χαμάμ) που χρονολογούνται από τον 16^ο αιώνα.

Εδώ βρίσκονται οι περίφημες ιαματικές πηγές, γνωστές ήδη από την αρχαιότητα. Τα θεραπευτικά τους νερά (51οC θερμοκρασία πηγών) είναι πλούσια σε θερμομεταλλικά, υδροθειοχλωριούχα και ραδιούχα στοιχεία που ενδείκνυνται για λουτροθεραπεία, ποσιθεραπεία και εισπνοθεραπεία, κατάλληλα για τη θεραπεία πολλών νοσημάτων όπως ρευματισμών, δισκοπαθειών, πεπτικών διαταραχών, παθήσεων ήπατος και νεφρών κλπ. Η επίσημη αναγνώριση του φυσικού αυτού πόρου ως ιαματικού έγινε το 2016 με ΦΕΚ.

Η αξιοποίησή τους ξεκίνησε το 1964 με την κατασκευή των νέων λουτρών, ενώ το 1995 πραγματοποιήθηκε ένας εκσυγχρονισμός της λουτρόπολης, η οποία σήμερα περιλαμβάνει ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις, εστιατόριο και υδροθεραπευτήριο με ατομικούς λουτήρες, υδρομασάζ, εισπνοθεραπεία και ποσιθεραπεία. Το όλο συγκρότημα πέρασε στη διαχείριση της Τουριστικής Ιαματικής Επιχείρησης του Δήμου Αλεξανδρούπολης (ΤΙΕΔΑ Α.Ε. - ΝΠΔΔ). Στόχος ήταν να δημιουργηθεί ένα τουριστικό κέντρο που θα φιλοξενεί επισκέπτες που θα έρχονται για λόγους υγείας, είτε για χαλάρωση και αναψυχή. Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου, οι υποδομές και οι συναφείς υπηρεσίες υποβαθμίστηκαν σταδιακά με αποτέλεσμα οι ροές επισκεπτών (και τα ανάλογα έσοδα) να μειωθούν σημαντικά, ως εκ τούτου η λειτουργία των Λουτρών κατέστη ζημιόγona επί πολλά έτη.

Το 2019, αποφασίστηκε η παύση της λειτουργίας των Λουτρών, μέχρι την εξασφάλιση της απαραίτητης αδειοδότησης, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα της Υπουργικής Απόφασης 2704/2018 (για τη νόμιμη λειτουργία των Ιαματικών Λουτρών στην Ελλάδα). Η απόκτηση του Ειδικού Σήματος Λειτουργίας (κατόπιν υποβολής του σχετικού τεχνικού φακέλου από την ΤΙΕΔΑ) δημιουργεί νέες προοπτικές για την αναβάθμιση και την αξιοποίησή τους.

Ως προς το πλαίσιο λειτουργίας τους, έχει αποφασιστεί με απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου να μην παραχωρηθούν στην νεοσύστατη Ανώνυμη Εταιρεία του Υπουργείου Τουρισμού (Ιαματικές Πηγές Ελλάδας Α.Ε.), αλλά να παραμείνει στην κυριότητα του Δήμου και, μετά την αναβάθμιση των εγκαταστάσεών τους, σε δεύτερο χρόνο να αποφασιστεί (σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της οικονομοτεχνικής μελέτης που βρίσκεται σε φάση υλοποίησης) ο τρόπος παραχώρησης (η πρόταση που προκρίνεται είναι αυτή της μακροχρόνιας μίσθωσης).

Επισημαίνεται ότι, βάσει νόμου, η υλοποίηση του master plan πρέπει να ολοκληρωθεί εντός 10 ετών από την υποβολή του, ενώ επιπλέον οποιεσδήποτε παρεμβάσεις εντός του χώρου (από την αξιοποίηση των μνημείων μέχρι την αναβάθμιση των τουριστικών υποδομών του ξενοδοχείου και του υδροθεραπευτηρίου) απαιτείται σχετική άδεια της αρμόδιας Εφορείας Αρχαιοτήτων και η συμμόρφωση, σε κάθε περίπτωση, με τους περιορισμούς που θέτει αυτή.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Αντικείμενο της παρούσης αποτελεί η αξιοποίηση των Ιαματικών Λουτρών με τρόπο που θα συνάδει με την ιστορία, την αρχιτεκτονική και την ποιότητα των νερών του. Αυτή προβλέπει στη μετατροπή τους σε ένα σύγχρονο κέντρο θερμαλισμού που θα λειτουργεί στα πρότυπα μιας λουτρόπολης υψηλών προδιαγραφών (ακολουθώντας ανάλογα παραδείγματα, όπως τα Λουτρά Πόζαρ) προσφέροντας μια ολοκληρωμένη εμπειρία αναψυχής, συνδυάζοντας τις υπηρεσίες ευεξίας με την ιστορική και πολιτιστική διάσταση του χώρου μέσα από την αναβίωση των ιστορικών του μνημείων και την ένταξή τους σε ένα ενιαίο σύνολο.

Η μεταμόρφωση των Λουτρών μπορεί να τα καταστήσει έναν πόλο έλξης διεθνούς εμβέλειας, που θα λειτουργεί καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, εισάγοντας εκ νέου τον ιαματικό τουρισμό ως κεντρικό μοχλό ανάπτυξης για την ευρύτερη περιοχή.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το προτεινόμενο έργο περιλαμβάνει την υλοποίηση ενός ολιστικού σχεδίου ανάπτυξης των Ιαματικών Λουτρών Τραϊανούπολης προκειμένου το κοινό όραμα της μετατροπής τους σε μια σύγχρονη Λουτρόπολη και στη σύνδεσή τους με την ιστορική τους ταυτότητα να λάβει σάρκα και οστά. Το σχέδιο αυτό βασίζεται σε δύο σχετικές μελέτες που εκπονήθηκαν, η πρώτη στο πλαίσιο προγραμματικής σύμβασης μεταξύ Δήμου Αλεξανδρούπολης και Εφορείας Αρχαιοτήτων (2019) και η δεύτερη από το Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου της Πάτρας (2022) και περιλαμβάνει τα εξής επιμέρους στάδια υλοποίησης:

- 1) Εκπόνηση Μελετών Αποκατάστασης και Επαναξιοποίησης των Μνημείων**, για τη μετατροπή των Οθωμανικών κτισμάτων σε λειτουργικούς λουτρώνες και της Χάνας σε επισκέψιμο μουσειακό χώρο.
- 2) Εκπόνηση Μελετών για τον Εκσυγχρονισμό της Λουτρόπολης**, οι οποίες θα περιλαμβάνουν την αναβάθμιση της ξενοδοχειακής υποδομής (σε τουλάχιστον 4 αστέρια και χώρο υποδοχής - διοίκησης), του εστιατορίου-καφέ και του υδροθεραπευτηρίου (κεντρική πισίνα, ατομικές μπανιέρες – υδρομασάζ, χαμάμ, σάουνα, κρήνες για ποσιθεραπεία κλπ), καθώς και τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου (εξωτερική πισίνα, πλατείες, διαδρομές, χώροι στάθμευσης κλπ).
- 3) Χρηματοδότηση Επένδυσης**, στη βάση των εγκεκριμένων προϋπολογισμών των δύο υποέργων.

3. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΛΟΥΤΡΩΝ ΣΤΗ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Στον οικισμό των Θέρμων, στο βόρειο τμήμα του νησιού, βρίσκονται τα δημοτικά Λουτρά Σαμοθράκης που εκμεταλλεύονται την ιαματική πηγή «Ψαρόθερμα» (έχει παραχωρηθεί από τον ΕΟΤ στο Δήμο έως το 2052). Οι πηγές αυτές ήταν γνωστές για τις ιαματικές τους ιδιότητες ήδη από την αρχαιότητα.

Τα Λουτρά βρίσκονται σε δημοτική έκταση, εντός της οποίας υφίσταται το κτίριο του Υδροθεραπευτηρίου (κατασκευάστηκε το 1981) και το κτίριο των παλιών λουτρών (κτίστηκε το 1958) που φιλοξενεί Η/Μ εγκαταστάσεις (στην οροφή έχουν τοποθετηθεί φωτοβολταϊκά). Στον περιβάλλοντα χώρο έχουν κατασκευαστεί δυο στέγαστρα, για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών.

Το υδροθεραπευτήριο διαθέτει 13 ατομικούς και 2 ομαδικούς λουτήρες - πισίνες (ανδρών και γυναικών). Τα νερά τους έχουν θεραπευτικές ιδιότητες και ενδείκνυνται για παθήσεις όπως ρευματοειδή, αρθρίτιδα, δερματοπάθειες, κλπ. Δίπλα υπάρχουν βρύσες χλιαρού νερού για ποσιποθεραπεία (για παθήσεις ήπατος, χολής και νεφρών). Οι ατμοί από τη γεώτρηση δίπλα στο κτήριο συνιστώνται για εισπνοθεραπεία (για φλεγμονές του αναπνευστικού). Τέλος, στον έξω χώρο, ακολουθώντας τον χωματόδρομο προς το λόφο, υπάρχει υπαίθρια γούρνα, θερμοκρασίας 37-38οC με μεγάλη περιεκτικότητα σε θειάφι (χρήση για ποδόλουτρα για αρθροπάθειες και δερματικά, ελεύθερη στο κοινό).

Τα τελευταία χρόνια σημειώθηκαν δύο σημαντικές εξελίξεις. Η πρώτη αφορά στην απόφαση του Υπουργού Τουρισμού (ΦΕΚ 3530/20-9-2019Β') με την οποία αναγνωρίστηκε ως ιαματικός ο φυσικός πόρος "Ψαρόθερμα", ο οποίος ταυτοποιείται ως υπέρθερμος, χλωρονατρίουχος, ασβεστούχος, μαγνησιούχος, καλιούχος, ελαφρά βασικός, υπερτονικός, αλατούχος και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για λουτροθεραπεία. Η δεύτερη εξέλιξη αφορά στην χορήγηση του Ειδικού Σήματος Λειτουργίας (κατόπιν σχετικού αιτήματος συνοδευόμενου από την υποβολή φακέλου, συμπεριλαμβανομένης ΜΠΕ).

Η αναγνώριση του συγκεκριμένου πόρου ως ιαματικού και η αδειοδότηση της δομής θεωρούνται ιδιαίτερης σημασίας. Απαραίτητη προϋπόθεση ωστόσο αποτελεί η αναβάθμιση του χώρου σε ένα κέντρο υδροθεραπείας ευρωπαϊκών προδιαγραφών με ποιοτικές υπηρεσίες που θα είναι ανοιχτά τουλάχιστον κατά τη χρονική περίοδο που αναφέρεται στον κανονισμό λειτουργίας του (15 Μαΐου έως 15 Οκτωβρίου), σε αντίθεση με την υφιστάμενη κατάσταση όπου η περίοδος λειτουργίας του είναι ασταθής και περιορισμένη.

Το τελευταίο εγείρει επίσης ζητήματα όσον αφορά την βέλτιστη επιλογή όσον αφορά τον φορέα λειτουργίας του. Το ζήτημα αυτό, όπως και η δυνατότητα ή μη διανομής νερού σε περισσότερους χρήστες, απασχόλησε προ διετίας το Δημοτικό Συμβούλιο, όπου αποφασίστηκε η αναγκαιότητα σύνταξης ολοκληρωμένης μελέτης αξιοποίησης και αναβάθμισης της Μονάδας.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Αντικείμενο της παρούσης αποτελεί η αξιοποίηση των Ιαματικών Λουτρών και η μετατροπή τους σε ένα σύγχρονο κέντρο θερμαλισμού υψηλών προδιαγραφών. Η αναβάθμιση των εγκαταστάσεων του Υδροθεραπευτηρίου θα αποτελέσει το πρώτο βήμα για την περαιτέρω αξιοποίηση των Λουτρών, με απώτερο στόχο την καθιέρωση του νησιού ως προορισμού ιαματικού τουρισμού και στην επέκταση της τουριστικής περιόδου (η οποία σήμερα περιορίζεται σε λιγότερο των 60 ημερών) διεισδύοντας σε νέες, εξειδικευμένες τουριστικές αγορές.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το προτεινόμενο έργο περιλαμβάνει την ανάπλαση των Ιαματικών Λουτρών Σαμοθράκης προκειμένου να μετατραπεί σε ένα σύγχρονο κέντρο λουτροθεραπείας. Αυτό περιλαμβάνει τα εξής επιμέρους στάδια:

- 1) Εκπόνηση Μελετών για τον Εκσυγχρονισμό των Ιαματικών Λουτρών**, που θα περιλαμβάνουν τις παρεμβάσεις για την αναβάθμιση του Υδροθεραπευτηρίου και τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου (δημιουργία εξωτερικής πισίνας, πλατεία, κλπ).
- 2) Χρηματοδότηση Επένδυσης**, στη βάση του εγκεκριμένου προϋπολογισμού.

ΤΜΗΜΑ Γ – ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ / ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

4. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΟΛΥΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΣΤΟ ΔΕΛΤΑ ΤΟΥ ΕΒΡΟΥ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Το Δέλτα του Έβρου αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους υγρότοπους της Ευρώπης (έχει αναγνωριστεί ως Υγρότοπος Διεθνούς Σημασίας βάσει της Σύμβασης Ramsar). Το μεγαλύτερο μέρος του είναι ενταγμένο στο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000, ενώ περιοχές εντός της επικράτειάς του έχουν οριστεί Ζώνη Ειδικής Προστασίας και Ειδικές Ζώνες Διατήρησης. Αναπτύσσεται στις εκβολές του Έβρου, σε έκταση 188 τ.χλμ., και είναι αποτέλεσμα αιώνων φυσικών διεργασιών όπου και δημιουργήθηκαν εντυπωσιακοί σχηματισμοί που περιλαμβάνουν διάφορες εναλλαγές τοπίων, από λιμνοθάλασσες, υγροτόπους, κανάλια και νησίδες έως περιοχές πυκνής βλάστησης (έχουν αποτυπωθεί 7 βασικές ενότητες βιοτόπων, καθεμία αντιστοιχεί σε μια ιδιαίτερη ενότητα βλάστησης).

Η σπουδαιότητα του Δέλτα έγκειται στην τεράστια βιοποικιλότητά του. Εκτός των περίπου 350 φυτικών ειδών, το Δέλτα αποτελεί ένα πλούσιο ενδιαίτημα για περισσότερα από 40 είδη θηλαστικών, 21 είδη ερπετών, 7 είδη αμφιβίων και 46 είδη ψαριών. Η σημαντικότερη αξία του ωστόσο εντοπίζεται στην πλούσια орnιθοπανίδα του. Έχουν παρατηρηθεί τουλάχιστον 316 είδη πουλιών από τα 422 περίπου που ζουν στη χώρα, ενώ λειτουργεί ως βιότοπος για φώλιασμα, καταφύγιο, αναπαραγωγή ή διαχείμαση για μεγάλους πληθυσμούς υδρόβιων ενδημικών και μεταναστευτικών πουλιών (ερωδιοί, φλαμίνγκο, κορμοράνοι, πάπιες, κύκνοι, νανόχηνες, κ.ά.), πολλά είδη εξ αυτών θεωρούνται σπάνια ή απειλούμενα.

Για δεκαετίες, το Δέλτα αποτέλεσε και εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό πόρο για την τοπική κοινωνία, και ειδικότερα για τη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία. Η ανθρώπινη παρουσία και δραστηριότητα ωστόσο συνοδεύτηκε από μεγάλες πιέσεις στο οικοσύστημα του Δέλτα. Ορισμένες παρεμβάσεις προηγούμενων δεκαετιών (αποξηράνσεις εκτάσεων για καλλιέργειες) ή μία σειρά μη ορθών αγροτικών πρακτικών (καύση καλαμιών, παράνομη βόσκηση), καθώς και το εντεινόμενο (και συχνά παράνομο, σύμφωνα με έρευνες του Φορέα Διαχείρισης / Μονάδας ΟΦΥΠΕΚΑ) κυνήγι (αποτελεί δημοφιλή κυνηγητικό προορισμό καθώς επιτρέπεται περίπου στο 70% του Εθνικού Πάρκου), σε συνδυασμό με την άναρχη δόμηση των καλυβών και τη ρύπανση, έχουν προκαλέσει, μεταξύ άλλων, την υποβάθμιση των οικοτόπων και την αισθητή μείωση των πληθυσμών των πουλιών.

Από την άλλη, οι προσπάθειες για την τουριστική αξιοποίηση του Δέλτα ήταν σε μεγάλο βαθμό υποτονικές, γεγονός που εμπόδισε την πλήρη μεταμόρφωσή του σε εμβληματικό τουριστικό πόλο. Αυτό αντικατοπτρίζεται στην χαμηλή επισκεψιμότητα της τελευταίας δεκαετίας εν συγκρίσει με τις προηγούμενες, όπου οι αριθμοί επισκεπτών άγγιζαν τις 20 χιλιάδες ετησίως. Τα προβλήματα προσβασιμότητας σε συνδυασμό με αρνητικές εντυπώσεις (από την ανεξέλεγκτη απόθεση σκουπιδιών και μπαζών ή η ενόχληση από την κυνηγητική

δραστηριότητα) προκαλούν συχνά μια απόκλιση μεταξύ της ιδεατής εικόνας που σχηματίζει ο επισκέπτης και εκείνης που βιώνει. Σε αυτά προστίθεται η υποβάθμιση των υφιστάμενων ή η έλλειψη απαραίτητων υποδομών καταρχήν για τη διευκόλυνση των επισκεπτών.

Ωστόσο, το Δέλτα εξακολουθεί να αποτελεί προορισμό για μεγάλο αριθμό επισκεπτών. Σε αυτό συνέβαλε η πολύχρονη δραστηριοποίηση του Φ.Δ. (νυν Μονάδα ΟΦΥΠΕΚΑ) στο κομμάτι του εκπαιδευτικού τουρισμού και του οικοτουρισμού, πραγματοποιώντας οργανωμένες περιηγήσεις με αφετηρία το Κέντρο Πληροφόρησης στα Λουτρά και το Τουριστικό Κέντρο Φερών (πρόσφατα αναβαθμίστηκε με έργα υποδομής και έκθεση ερμηνείας περιβάλλοντος). Το πρόγραμμα περιηγήσεων περιλαμβάνει ενημέρωση στο χώρο των Κέντρων (λειτουργεί εκθεσιακός χώρος και αίθουσα βιντεοπροβολής για τα οικοσυστήματα και την άγρια ζωή) και κατόπιν χερσαία διαδρομή στον υγρότοπο με λεωφορείο με στάσεις σε σημεία για παρατήρηση πουλιών η οποία καταλήγει με μια πλωτή περιήγηση στα φυσικά κανάλια με κατάλληλο εξοπλισμό παρατήρησης (τηλεσκόπια, κιάλια). Ανάλογες βαρκάδες γίνονται και από ιδιώτες με ιδιόκτητα σκάφη.

Για τη βελτίωση του έργου του Φορέα καθώς και των συνθηκών διέλευσης και παραμονής των επισκεπτών στο Δέλτα, υπήρξε χρηματοδότηση από πόρους της Περιφέρειας για την κάλυψη των αναγκών σε υλικοτεχνικό εξοπλισμό (επιβατικά οχήματα, οπτικοακουστικά μέσα, εποπτικό υλικό και εξοπλισμό στα παρατηρητήρια) καθώς και για την κατασκευή πλωτών εξεδρών και κιосκιών στις θέσεις Μυδοτροφείο και Δασικό Περίπτερο, παράλληλα με μια σειρά παρεμβάσεων για την αποκατάσταση της οδοποιίας. Σημαντική είναι και η συνεισφορά της Ορνιθολογικής Εταιρίας στο κομμάτι της παρατήρησης πουλιών (κατασκευή παρατηρητηρίων).

Σκοπιμότητα Πρότασης

Σκοπός της παρούσης αποτελεί η ενίσχυση του τουριστικού προφίλ του Δέλτα Έβρου ως εναλλακτικού τουριστικού προορισμού, μέσα από στοχευμένες παρεμβάσεις στα πρότυπα ανάλογων πετυχημένων εγχειρημάτων (λίμνες Πλαστήρα και Κερκίνης, υγρότοποι Λέσβου), που θα αναδεικνύουν τη φυσική ομορφιά του τοπίου και θα προσφέρουν στον επισκέπτη τη δυνατότητα να βιώσει μοναδικές εμπειρίες και να απαθανατίσει ξεχωριστές εικόνες.

Η φιλοσοφία πίσω από αυτή συνδέεται με μια νέα οπτική για τη διαχείριση του Δέλτα στο επίκεντρο της οποίας βρίσκεται από τη μία πλευρά η διαφύλαξη του φυσικού αποθέματος (λ.χ. προστασία από τη λαθροθηρία και άλλες παράνομες πρακτικές) η οποία επιτυγχάνεται μέσα από την αύξηση της ανθρώπινης παρουσίας σε ένα πλαίσιο απόλυτα συμβατό με το περιβάλλον, από την άλλη η αξιοποίηση του φυσικού πόρου ως εργαλείου αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος της περιοχής και η δημιουργία συνθηκών για την ανάπτυξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών (υπηρεσίες αναψυχής, βαρκάδες, αθλοπαιδιές, ενοικιάσεις ποδηλάτων, επισκέψιμα αγροκτήματα κλπ), με όλα τα οφέλη που συνεπάγεται (στήριξη τοπικής οικονομίας, δημιουργία θέσεων απασχόλησης, επιμήκυνση τουριστικής περιόδου).

Η πρόταση αυτή εξάλλου συμβαδίζει με τις κατευθύνσεις του Ε.Π. για την Τουριστική Ανάπτυξη της Περιφέρειας Α.Μ.Θ. (το Δέλτα Έβρου εντάσσεται στην Υποζώνη Β - Παράκτιος Χώρος και διέπεται από τις διατάξεις της Κ.Υ.Α. 4110/2007, η οποία επιτρέπει την ανάπτυξη ειδικού - εναλλακτικού τουρισμού). Στο πλαίσιο αυτό προκρίνεται η αξιοποίηση των ιδιαίτερων πόρων του για την ανάπτυξη του περιηγητικού τουρισμού (οργανωμένες ξεναγήσεις κοινού), του οικοτουρισμού (παρατήρηση πουλιών), του αγροτουρισμού και του εκπαιδευτικού τουρισμού (με σκοπό την περιβαλλοντική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση) καθώς και η ένταξή του σε ευρύτερα θεματικά δίκτυα, μεταξύ αυτών και της επιστημονικής έρευνας του οικοσυστήματος.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Αντικείμενο της παρούσης αποτελεί η δημιουργία ενός πολυθεματικού οικοτουριστικού πάρκου που θα φιλοξενεί δραστηριότητες αναψυχής, άθλησης, παρατήρησης πουλιών (bird watching) και εκπαίδευσης. Η πρόταση συγκεντρώνει και επικαιροποιεί σχετική πρόταση του WWF (2008), ενώ η προσέγγιση πίσω από τον σχεδιασμό θα περνά μέσα από τη «ματιά του επισκέπτη» και περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενέργειες:

1) Εκπόνηση Μελέτης Δημιουργίας Πολυθεματικού Οικοτουριστικού Πάρκου. Οι παρεμβάσεις που προτείνονται κατηγοριοποιούνται όπως παρακάτω:

- Προσβασιμότητα: Περιλαμβάνει τη δημιουργία μονοπατιών στους υγροτόπους με φυσικά υλικά (ξύλο), την προσθήκη πινακίδων προσανατολισμού, τη δημιουργία χώρων στάθμευσης οχημάτων και την αναβάθμιση σημείων στάσης (παρεμβάσεις σε σκέπαστρα και κιόσκια για προστασία από κρύο, κουνούπια κλπ) καθώς και τη βελτίωση αγκυροβολίων (για την επιβίβαση των επισκεπτών στις βάρκες) με χρήση φυσικών υλικών. Ειδική πρόβλεψη για την προσβασιμότητα ΑΜΕΑ.
- Χώροι Αναπαυσης / Αναψυχής: Ενδεικτικά περιλαμβάνει τη δημιουργία χώρου αναψυχής στο δυτικό τμήμα και την πλήρη αναβάθμιση του Δασικού Περιπτέρου (δημοτικό αναψυκτήριο) στο ανατολικό ως μίνι κέντρου επισκεπτών και τη βελτίωση των τουαλετών (με πρόβλεψη για ΑΜΕΑ).
- Υποδομές Θεματικού Τουρισμού: Αφορά σε έργα ή παρεμβάσεις για τη βελτίωση των ξεναγήσεων (επεξηγηματικές πινακίδες ερμηνείας περιβάλλοντος κατά μήκος των διαδρομών και εντός των χώρων αναμονής) και την υποστήριξη θεματικών μορφών τουρισμού, και δη του οικοτουρισμού (αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων κτιρίων για οικοτουριστικούς σκοπούς, δημιουργία χώρων για αθλοπαιδιές, ποδηλατικές διαδρομές κ.ά.) και της παρατήρησης πουλιών (βελτίωση υφιστάμενων ή κατασκευή νέων παρατηρητηρίων, δημιουργία χώρων υπαίθριας παρατήρησης, όπως κρυψώνες).

2) Ένταξη Προτεινόμενων Παρεμβάσεων σε Χρηματοδοτικό Πρόγραμμα στη βάση του εγκεκριμένου προϋπολογισμού.

5. ΕΡΓΟ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΑΙΣΥΜΗΣ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Ο ορεινός όγκος που αναπτύσσεται στα βόρεια της Αλεξανδρούπολης αποτελεί την θεσμοθετημένη περιοχή προστασίας «Νότιο Δασικό Σύμπλεγμα Έβρου» και περιελάμβανε ένα πλούσιο δασικό οικοσύστημα με καταπράσινα βουνά, μεγάλο μέρος του οποίου καταστράφηκε με τις πυρκαγιές του Αυγούστου. Μέσα στο δάσος, ακολουθώντας το δρόμο μέσα από μια εντυπωσιακή (μέχρι πρόσφατα) διαδρομή συναντάει κανείς οικισμούς ιδιαίτερης αισθητικής, μεταξύ αυτών και τον οικισμό Αισύμη (βρίσκεται σε απόσταση 23 χλμ από την πόλη). Στα όριά της βρίσκονται σημεία με ιδιαίτερο ενδιαφέρον πλευράς επισκεψιμότητας, όπως η αναπαράσταση του παραδοσιακού σαρακατσάνικου καταυλισμού.

Στην περιοχή αυτή βρίσκεται επίσης το Φράγμα της Αισύμης, το οποίο υδροδοτεί ολόκληρο τον Καλλικρατικό Δήμο (πρόσφατα εγκαινιάστηκε ένα έργο αύξησης της χωρητικότητας του υδροταμιευτήρα). Πέριξ του φράγματος υπάρχουν διάφορα σημεία για πεζοπορία, ενώ δίπλα στο φράγμα είχαν κατασκευαστεί από το Δασαρχείο κιόσκια με τραπέζια για ανάπαυση των περιηγητών. Σε κοντινή απόσταση υπάρχει ένας (εγκαταλελειμμένος εδώ και χρόνια) χώρος αναψυχής με αιωνόβια πλατάνια και τρεχούμενα νερά, ο οποίος κατά το παρελθόν ήταν ιδιαίτερα δημοφιλής για ημερήσιες εκδρομές αναψυχής ή για σχολικές εκδρομές.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Σκοπός της παρούσας πρότασης αποτελεί η αναγέννηση του όλου συγκροτήματος της περιοχής με επίκεντρο την ανάδειξη και την τουριστική αξιοποίηση Φράγματος Αισύμης, ως προορισμού εναλλακτικού τουρισμού. Η περιοχή του Φράγματος είναι ένα μέρος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους που με την κατάλληλη ανάδειξη μπορεί να προσελκύσει διάφορες μορφές δραστηριοτήτων (πεζοπορία, παρατήρηση πουλιών, κανό/καγιάκ, αθλοπαιδιές υπαίθρου).

Η ανάδειξη και αξιοποίηση του Φράγματος Αισύμης αποτελεί στόχευση του Δήμου (έχει ενταχθεί στο Επιχειρησιακό του Πρόγραμμα, στο Ειδικό Στόχο 1.1.2 - Προστασία, ορθολογική διαχείριση και ανάδειξη οικολογικά ευαίσθητων περιοχών), ο οποίος έχει ενταχθεί επίσης στο «Δίκτυο Πόλεων με Λίμνες» (για την προστασία και ανάδειξη λιμνών και παρυδάτιων οικοσυστημάτων).

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Αντικείμενο της παρούσης αποτελεί η δημιουργία θεματικού πάρκου εναλλακτικού τουρισμού στην περιοχή του Φράγματος Αισύμης και περιλαμβάνει 2 επιμέρους στάδια:

- 1) Εκπόνηση Μελέτης Αξιοποίησης Φράγματος Αισύμης**, η οποία θα περιγράφει τις παρεμβάσεις που απαιτούνται για την δημιουργία του πάρκου.
- 2) Χρηματοδότηση Επένδυσης**, στη βάση του εγκεκριμένου προϋπολογισμού.

6. ΕΡΓΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΠΕΡΙΠΑΤΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ – ΠΕΡΙΠΑΤΗΤΙΚΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Ο περιπατητικός τουρισμός αποτελεί μορφή ενεργού κινητικά τουρισμού που βασίζεται στην εμπειρία της επαφής με τη φύση και την απόλαυση του τοπίου. Αποτελεί μια ανερχόμενη μορφή εναλλακτικού τουρισμού, πολύ διαδεδομένη μεταξύ ώριμων τουριστικά χωρών. Το προφίλ των περιπατητών τουριστών αφορά κυρίως σε μέσης ηλικίας, ανώτερης μόρφωσης και εισοδήματος, συνειδητοποιημένους ταξιδιώτες, οι οποίοι, εκτός από την περιήγηση στη φύση, ενδιαφέρονται για την ιστορία, την παράδοση και τη γαστρονομία του προορισμού.

Ο περιπατητικός τουρισμός αναπτύσσεται σε όλες τις εποχές του χρόνου και αφορά κατά κανόνα περιοχές με πλούσια φυσική ομορφιά και εναλλαγή τοπίου, ενώ συνδυάζεται και με την ανάδειξη των πολιτιστικών, ιστορικών και αρχιτεκτονικών στοιχείων του τόπου. Ήδη πολλοί προορισμοί στη χώρα έχουν προχωρήσει στην ανάπτυξη περιπατητικών μονοπατιών προκειμένου να ενισχύσουν αυτή τη μορφή εναλλακτικού τουρισμού.

Σε αντίθεση με άλλες Ενώτητες της Α.Μ.Θ., ο Έβρος υστερεί σημαντικά ως προς την ανάπτυξη του περιπατητικού τουρισμού (περιπατητικά μονοπάτια ή ορειβατικά καταφύγια), παρά την ύπαρξη περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και του Ευρωπαϊκού Μονοπατιού Μεγάλων Διαδρομών - Ε6 (το οποίο ξεκινάει από την Φινλανδία και, διασχίζοντας το ηπειρωτικό τμήμα της περιοχής καταλήγει στην κορυφή Φεγγάρι του όρους Σάος Σαμοθράκης).

Οι κυριότερες πεζοπορικές διαδρομές στην περιοχή κατανέμονται γεωγραφικά ως εξής:

- Ορεινός Όγκος Σαμοθράκη: Ξεχωρίζει η διαδρομή Θέρμα - Φεγγάρι (κορυφή) που αποτελεί προέκταση του μονοπατιού Ε6 και διαπερνά διάφορες ζώνες βλάστησης, η διαδρομή στο φαράγγι του χείμαρρου Φονιά (προς τους ομώνυμους καταρράκτες), το μονοπάτι της Γριάς Βάθρας, η διαδρομή προς τον καταρράκτη Ξηροπόταμου, το σύμπλεγμα διαδρομών που ξεκινούν από την Παναγία Κρημνιώτισσα.
- Εθνικό Πάρκο Δαδιάς: Εδώ υπάρχει το κυκλικό σηματοδοτημένο μονοπάτι που συνδέει το Οικοτουριστικό Κέντρο με το Παρατηρητήριο των αρπακτικών πουλιών, ενώ με αφετηρία το Οικοτουριστικό Κέντρο ξεκινάει επίσης το μονοπάτι που οδηγεί στην κορυφή Γκίμπρενα (διαθέτει ενδιάμεσους σταθμούς με κιόσκια για ξεκούραση).
- Άβαντας: Με κορμό το φαράγγι του ξεδιπλώνονται διάφορα μονοπάτια (συντηρούνταν τακτικά από τους τοπικούς φορείς) όπως η διαδρομή Καταρράκτη - Ληνού - Μυτερού.
- Διδυμότειχο: Υπάρχουν πεζοπορικές διαδρομές που συνδέουν ιστορικά μνημεία (Κάστρα) με φυσικά στοιχεία (δασος της Τσίγγλας).
- Πεντάλοφος Ορεστιάδας: Πεζοπορικές διαδρομές που ξεκινούν από το χωριό με τερματισμό στο καταφύγιο «Δρυμός».

Τις ανωτέρω συμπληρώνουν διάφορες διαδρομές όπως οι δασικοί χωματόδρομοι που απλώνονται σε μια εκτεταμένη περιοχή (ωστόσο η απουσία σήμανσης ή αξιολογών χαρτών ελλοχεύει τον κίνδυνο αποπροσανατολισμού).

Για την ανάδειξη του περιπατητικού τουρισμού, υπάρχει πρόγραμμα της Περιφέρειας Α.Μ.Θ. για την χαρτογράφηση του μονοπατιού Ε6, με στόχο να αποτελέσει τον κεντρικό κορμό ενός ευρύτερου δικτύου μονοπατιών σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας και Δήμων ώστε να καταστούν πόλοι έλξης επισκεπτών. Ήδη ο Δήμος Ορεστιάδας (σε συνεργασία με το τμήμα Δασολογίας του Δ.Π.Θ.) και η Τοπική Κοινότητα Άβαντα έχουν προχωρήσει σε ενέργειες για τη δημιουργία περιπατητικών μονοπατιών (η Τ.Κ. Άβαντα έχει αποκτήσει συναφή εξοπλισμό προς εγκατάσταση στα μονοπάτια).

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η παρούσα πρόταση αποσκοπεί στην ενίσχυση του περιπατητικού τουρισμού μέσα από την αναβάθμιση του δικτύου διαδρομών που υπάρχουν στην επικράτεια του Νομού. Μέσω αυτής επιτυγχάνεται η ανάδειξη όλων των στοιχείων που χαρακτηρίζουν την περιοχή (φυσικός πλούτος, μνημεία ιστορικού ενδιαφέροντος, πολιτιστική κληρονομιά) ενώ παράλληλα μπορεί να τονώσει την οικονομική δραστηριότητα των γραφικών οικισμών που βρίσκονται διάσπαρτοι στον ορεινό όγκο, γενικότερα να λειτουργήσει ως άξονας αειφόρου ανάπτυξης.

Παράλληλα, μπορεί να συμβάλλει στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης αλλά και να αποτελέσει ασπίδα προστασίας από παράνομες ενέργειες (λαθροθηρία και παράνομη υλοτομία) ή να συμβάλλει στην πρόληψη πυρκαγιών.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Αντικείμενο της παρούσης αποτελεί η δημιουργία **Περιπατητικών Μονοπατιών (Αναψυχής (Ε) και Θεματικών Μονοπατιών (L))** και η σύνδεση μεταξύ τους σε ένα ενιαίο δίκτυο. Οδηγός του έργου αυτού αποτελεί Υ.Α. 151344/165 (ΦΕΚ 206/Β/30-01-2017) περί «Καθορισμού τεχνικών προδιαγραφών χάραξης, σήμανσης, διάνοιξης και συντήρησης των ορειβατικών - πεζοπορικών μονοπατιών» όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται η υλοποίηση των παρακάτω:

- 1) Εκπόνηση Μελέτης Χάραξης και Κατασκευής Περιπατητικών Μονοπατιών**, η οποία περιλαμβάνει: α) έργα χάραξης και διάνοιξης μονοπατιών, β) την απαραίτητη σήμανση, όπως πινακίδες υποδοχής (βασικές πληροφορίες της διαδρομής), θέσης, κατεύθυνσης και επισήμανσης, και πινακίδες ενημέρωσης (χλωρίδα, πετρώματα, ιστορικά στοιχεία κλπ), γ) τη διαμόρφωση χώρων ανάπαυσης / αναψυχής με φυσικά υλικά (τοποθέτηση ξύλινων τραπεζιών, πέτρινων βρυσών, θέσεις θέας κλπ) και, ειδικά για το όρος Σάος, την κατασκευή Ορεινού Καταφυγίου, δ) λοιπές παρεμβάσεις σε ειδικά σημεία (όπως κατασκευή ξύλινων σκαλοπατιών ή γεφυριών).
- 2) Σχεδιασμός Ψηφιακής Εφαρμογής** κινητών τηλεφώνων για τους χρήστες.
- 3) Ένταξη των Προτεινόμενων Παρεμβάσεων σε Χρηματοδοτικό Πρόγραμμα**, στη βάση του εγκεκριμένου προϋπολογισμού.

7. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΑΣΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΣΕ ΔΑΔΙΑ ΚΑΙ ΦΥΛΑΚΤΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥΣ ΣΕ ΔΑΣΙΚΑ ΧΩΡΙΑ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Τα δασικά χωριά είναι τεχνητώς δημιουργημένα χωριά σε απομακρυσμένες ορεινές και δασικές περιοχές και αποτελούνται από ένα σύνολο (μέγιστου αριθμού 20) απλών κατοικιών διαβίωσης, σύμφωνα με τα οριζόμενα της σχετικής νομοθεσίας (ΦΕΚ 170/Β/14-3-1995) που προορίζονται για επισκέπτες που επιθυμούν να διαμείνουν κοντά στη φύση. Σε αντίθεση με άλλες Περιφερειακές Ενότητες (χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Δράμα) στον Έβρο δεν υπάρχουν δασικά χωριά. Ωστόσο, στα όρια του Δήμου Σουφλίου υπάρχουν δύο μέρη που παρουσιάζουν ανάλογο ενδιαφέρον. Πρόκειται για την περιοχή «Κατρατζήδες» στο Δάσος Δαδιάς και την περιοχή «Ζεστά Νερά» του οικισμού Φυλακτού.

Ο Δασικός Χώρος Αναψυχής «Κατρατζήδων» βρίσκεται μέσα στο Δάσος της Δαδιάς, δυτικά του Κέντρου Ενημέρωσης (9 χλμ από τον οικισμό Δαδιά), σε μία όμορφη τοποθεσία. Διέθετε καταφύγιο και αναψυκτήριο - εστιατόριο (για μια περίοδο το λειτουργούσε ο Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Δαδιάς «Η Γερακίνα» ως χώρος παρασκευής φαγητού και τοπικών προϊόντων, κυρίως πίτες και χειροποίητα ζυμαρικά), υπαίθριους χώρους αναψυχής, ένα γήπεδο ποδοσφαίρου καθώς και ένα θεματικό πάρκο που στο παρελθόν φιλοξενούσε διάφορα είδη πουλιών. Για πολλά χρόνια αποτελούσε δημοφιλή χώρο αναψυχής ενώ υποδεχόταν σχολικές εκδρομές από την ευρύτερη περιοχή. Για πολλές γενεές ήταν ένας τόπος γεμάτος παιδικές αναμνήσεις. Ωστόσο, εδώ και δύο περίπου δεκαετίες ο χώρος έχει εγκαταλειφτεί, με τις περισσότερες εγκαταστάσεις να είναι κατεστραμμένες, ενώ και το φυσικό τοπίο που το περιέκλειε κάηκε ολοσχερώς την περσινή χρονιά.

Λίγα χιλιόμετρα νοτίως, πλησίον του οικισμού Φυλακτού, από τη δυτική έξοδο του χωριού προς τις παρυφές του δάσους, στην περιοχή «Ζεστά Νερά», σ' ένα ξέφωτο όπου αναβλύζει ζεστό νερό (εκεί υπήρχαν λουτρά υστερορωμαϊκής εποχής), βρίσκεται ένα συγκρότημα ξύλινων αυτόνομων κατοικιών (χωρητικότητας έως 10 ατόμων), το καθένα διέθετε τζάκι και ιδιωτικό τζακούζι, αξιοποιώντας το ζεστό νερό του γεωθερμικού πεδίου. εκτός των σπιτιών υπήρχε και ένα κεντρικό κτίριο που λειτουργούσε ως εστιατόριο. Ο χώρος αυτός είχε ανάλογη εξέλιξη και επίσης εδώ και δύο δεκαετίες είναι εγκαταλελειμμένος (πολλά σπίτια, μεταξύ αυτών και το κεντρικό είχαν καταστραφεί από φωτιά).

Η εγκατάλειψη των δύο αυτών χώρων συνετέλεσε στην σημαντική υποβάθμιση της περιοχής από πλευράς τουριστικής κίνησης και επισκεψιμότητας.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η παρούσα πρόταση αποσκοπεί στην αποκατάσταση και την επαναλειτουργία των δύο χώρων προκειμένου να αναγεννηθούν και να μετατραπούν εκ νέου σε τόπους συγκέντρωσης κατοίκων και επισκεπτών που επιθυμούν να αποκαταστήσουν την επαφή τους με τη φύση μέσα σε ένα ειδυλλιακό αρμονικό περιβάλλον.

Η περιοχή Δαδιάς - Σουφλίου - Μικρού Δερείου βρίσκεται μεταξύ των περιοχών που αναγνωρίζονται ως διακριτές ενότητες ανάπτυξης ειδικού τουρισμού, σύμφωνα με το Ε.Π. για την Τουριστική Ανάπτυξη της Περιφέρειας Α.Μ.Θ.. Εδώ, βασική στρατηγική είναι η ανάδειξη της μοναδικής ταυτότητας της περιοχής και η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της στην κατεύθυνση της ήπιας οικο-ανάπτυξης. Μέσω από τη διαδικασία αυτή επιτυγχάνεται η ανάδειξή τους σε ένα δίκτυο αξιόλογων προορισμών ειδικού τουρισμού προσφέροντας δυνατότητες επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου και διασποράς της τουριστικής κίνησης.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Αντικείμενο της παρούσης αποτελεί η αποκατάσταση και επαναλειτουργία των δύο κέντρων και η μετατροπή τους σε επισκέψιμους χώρους που θα φέρουν χαρακτηριστικά ενός δασικού χωριού, περιλαμβάνοντας ένα ευρύ φάσμα χώρων και υπηρεσιών που θα ενσωματώνονται στο περιβάλλον και θα αξιοποιούν τα φυσικά στοιχεία για την ανάπτυξη υπαίθριων δραστηριοτήτων (άθληση, αναψυχή, παρατήρηση, εκπαίδευση κλπ).

Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται η υλοποίηση των δύο παρακάτω Υπο-έργων:

7.1 Αποκατάσταση Χώρου Αναψυχής «Κατρατζήδες» και Μετατροπή σε Δασικό Χωριό.

Αυτή περιλαμβάνει την εκπόνηση **Μελέτης Αποκατάσταση – Επαναλειτουργίας** του χώρου και συγκεκριμένα:

- 1) Αποκατάσταση του Καταφυγίου - Αναψυκτηρίου - Εστιατορίου, με συμπληρωματικές προσθήκες χώρων (όπως εκθετήριο τοπικών προϊόντων), των Υπαίθριων Χώρων Αναψυχής, του Γηπέδου Ποδοσφαίρου (με προθήκη νέων χώρων Αθλοπαιδιών) και του Θεματικού Κήπου (με επανεισαγωγή πουλιών).
- 2) Κατασκευή Ξύλινων Κατοικιών με προδιαγραφές που θα συνάδουν με την αισθητική του τοπίου και θα παρέχουν μια άνετη και ευχάριστη διαμονή.

7.2 Αποκατάσταση Συγκροτήματος Ξύλινων Κατοικιών στο «Ζεστά Νερά» Φυλακτού και Μετατροπή τους σε Δασικό Χωριό.

Αυτή περιλαμβάνει επίσης την εκπόνηση **Μελέτης Αποκατάσταση – Επαναλειτουργίας** του χώρου και συγκεκριμένα:

- 1) Ανακατασκευή του Κεντρικού Κτιρίου (Καταφύγιο – Εστιατόριο), με πρόσθετους χώρους (εκθετήριο τοπικών προϊόντων).
- 2) Αποκατάσταση των Ξύλινων Κατοικιών με τις ίδιες προδιαγραφές που ίσχυαν και στο παρελθόν, παντρεύοντας αρμονικά την πολυτέλεια (jacuzzi) με την απλότητα.
- 3) Ανάπλαση του Περιβάλλοντος Χώρου που θα περιλαμβάνει προβλέψεις για δραστηριότητες υπαίθρου, μικρές πεζοπορικές διαδρομές κλπ.

Την ολοκλήρωση των ανωτέρω μελετών θα ακολουθήσει η ένταξή τους σε χρηματοδοτικό πρόγραμμα προκειμένου να δρομολογηθεί η διαδικασία ανάθεσης για την υλοποίησή τους.

ΤΜΗΜΑ 'Δ - ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

8. ΕΝΤΑΞΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΤΟΥ «ΣΠΟΡΑΔΙΚΟΥ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ»

Υφιστάμενη Κατάσταση

Εντός της επικράτειας του Έβρου υπάρχουν τρεις θεσμοθετημένοι Παραδοσιακοί Οικισμοί (Π.Δ./19-10-78 (ΦΕΚ 594/Δ/13-11-78) σύμφωνα με την οποία τηρούνται ειδικοί όροι δόμησης). Πρόκειται για τους εξής:

α) Μεταξάδες. Πρόκειται για ένα γραφικό και επιβλητικό χωριό του Έβρου που διατηρεί μέχρι σήμερα την παραδοσιακή ρυμοτομία του, με πλήθος από στενά δρομάκια και οικοδομικές νησίδες στον οικιστικό ιστό. Κύριο δομικό υλικό των σπιτιών αποτελεί η πέτρα ενώ για τις ενισχύσεις της τοιχοποιίας χρησιμοποιήθηκε το ξύλο από τα δάση της περιοχής. Η τεχνογνωσία της κατασκευής έχει τις ρίζες της στη βυζαντινή εποχή. Ο οικισμός εκτός από παραδοσιακός χαρακτηρίστηκε ως οικισμός με ιδιαίτερα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά με την Ι-4917/10-12-1987 (ΦΕΚ 1277Γ/31.12.87) Απόφαση της Νομαρχίας. Στον οικισμό υπάρχει το παλιό κτίριο του "Κουκουλόσπιτου", το οποίο χαρακτηρίστηκε το 1997 ως διατηρητέο, και η Μεταβυζαντινή Εκκλησία του Αγ. Αθανασίου (κτίστηκε το 1695).

β) Παλιούρι. Γειτονικό γραφικό χωριό με αρκετά πέτρινα σπίτια κτισμένα από την τουρκοκρατία με μια είσοδο, πολλά παράθυρα μπρος και πίσω και χτιστό φούρνο όπου οι γυναίκες έψηναν ψωμί ή διάφορα παραδοσιακά φαγητά στις μεγάλες γιορτές και στους γάμους. Στο χωριό υπάρχει και ο Μεταβυζαντινός Ναός του Αγ. Παντελεήμονα.

γ) Χώρα Σαμοθράκης. Κτισμένη τον 10^ο αι, αμφιθεατρικά στις πλαγιές του όρους Σάους σε υψόμετρο 300 μ., με πλήθος από λιθόστρωτα σοκάκια και παραδοσιακά πέτρινα δώροφα σπίτια σε μεγάλη πυκνότητα. Εδώ βρίσκεται ο Πύργος των Γατελούζων, η Εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου και το Λαογραφικό Μουσείο, καθώς και ο παραδοσιακός φούρνος ο οποίος ανακηρύχθηκε «Μνημείο του κράτους».

Εκτός αυτών υπάρχουν και πολλοί άλλοι οικισμοί με ιδιαίτερη αρχιτεκτονική και αισθητική αξία. Μεταξύ αυτών είναι η Λευκίμμη, ένα γραφικό χωριό που βρίσκεται στις παρυφές του προστατευόμενου Δάσους της Δαδιάς. Αρχιτεκτονικά, στον οικισμό κυριαρχεί το στοιχείο της πέτρας. Στην πλατεία του χωριού βρίσκεται (μισογκρεμισμένο) το αρχοντικό Κιρμιζή, ενώ ξεχωρίζει επίσης ο Ιερός Ναός Γενεσίου της Θεοτόκου καθώς και το Απολιθωμένο Δάσος. Από τον οικισμό ξεκινούν διάφορα μονοπάτια μέσα στο δάσος ή προς το γειτονικό φράγμα.

Με εξαίρεση τη Χώρα, οι υπόλοιποι οικισμοί δεν έχουν κατορθώσει να αξιοποιήσουν τα ιδιαίτερα τους χαρακτηριστικά για την ανάπτυξή τους ως τουριστικοί προορισμοί σε σχέση με τις πραγματικές του δυνατότητες. Εκτός αυτού, η συνεχιζόμενη πληθυσμιακή τους συρρίκνωση απόρροια της γήρανσης του πληθυσμού και της εσωτερικής μετανάστευσης οδηγούν σχεδόν νομοτελειακά στην οριστική ερήμωση των οικισμών και στην κατάρρευση των ερειπωμένων κτιρίων και σπιτιών.

Για την ανάπτυξη του τουρισμού σε μειονεκτικές περιοχές με σχεδόν μηδενική τουριστική κίνηση θεσπίζεται, στο πλαίσιο του νέου Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου (Ε.Χ.Π.) για τον Τουρισμό, η έννοια του «Σποραδικού Ξενοδοχείου» η οποία θα παρέχει τη δυνατότητα δημιουργίας τουριστικών καταλυμάτων εντός εγκαταλελειμμένων οικισμών που βρίσκονται διάσπαρτοι στη χώρα, με την υποχρέωση ανάπλασής τους, παράλληλα με την προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η παρούσα πρόταση αποσκοπεί στην αναγέννηση, μέσα από το εργαλείο του τουρισμού, και στην πληθυσμιακή αναζωογόνηση οικισμών με ιδιαίτερη αρχιτεκτονική αξία που ωστόσο βρίσκονται αντιμέτωποι με το φάσμα της ερήμωσης. Μέσω της τουριστικής ανάπτυξης επιδιώκεται αφενός η διατήρηση και η αύξηση του πληθυσμού των μόνιμων κατοίκων (μέσα από νέες ευκαιρίες απασχόλησης) αλλά και των περιστασιακών επισκεπτών σε μια πιο μόνιμη ωστόσο βάση (λ.χ. μέσω της παραθεριστικής κατοικίας), αφετέρου η διάσωση του αξιόλογου ιστορικού και αρχιτεκτονικού αποθέματος της χώρας μας.

Η πρόταση αυτή συμβαδίζει και με τις κατευθύνσεις του Ε.Π. για την Τουριστική Ανάπτυξη της Περιφέρειας Α.Μ.Θ. για τις ορεινές περιοχές, με βασική στρατηγική την ανάδειξη της μοναδικής ταυτότητας της περιοχής και την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της για την ήπια οικο-ανάπτυξη.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Αντικείμενο της παρούσης αποτελεί η ανάληψη πρωτοβουλίας για την **Τροποποίηση** του σχεδιαζόμενου **Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Τουρισμό**, ως προς τα κριτήρια πλήρωσης για το «Σποραδικό Ξενοδοχείο», προκειμένου να ενταχθούν στην κατηγορία αυτή και οικισμοί που δεν θεωρούνται εγκαταλελειμμένοι ωστόσο βρίσκονται σε άμεσο κίνδυνο ερήμωσης.

Ως προς την εφαρμογή της, αυτή θα ξεκινήσει πιλοτικά από τον Έβρο και συγκεκριμένα από τους ανωτέρω οικισμούς των Μεταξάδων, του Παλιουριού και της Λευκίμμης.

ΤΜΗΜΑ Έ - ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ / ΠΑΡΑΚΤΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

9. ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΓΑΛΑΖΙΑΣ ΣΗΜΑΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑΚΗ ΖΩΝΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ – ΜΑΚΡΗΣ – ΔΙΚΕΛΛΩΝ – ΜΕΣΗΜΒΡΙΑΣ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Ένα από τα βασικά τουριστικά πλεονεκτήματα της Αλεξανδρούπολης αποτελεί η εκτεταμένη ακτογραμμή της, η οποία βρέχεται από τα νερά του Θρακικού Πελάγους και απλώνεται σε ένα μήκος άνω των 20 χλμ. Η περιοχή αυτή αποτελεί από τα σημαντικότερα asset της πόλης καθιερώνοντας την σημαντικό τουριστικό και θαλάσσιο προορισμό για χιλιάδες επισκέπτες κυρίως από τις γειτονικές χώρες (Τουρκία, Βουλγαρία, Ρουμανία) αλλά και για επισκέπτες του εγχώριου τουρισμού.

Όλες οι παραλίες της είναι αμμουδερές, φαρδιές με καθαρά, γαλανά νερά και ως επί τω πλείστο οργανωμένες αν και σε διαφορετικό βαθμό και ένταση ως προς την επισκεψιμότητά τους. Στις περισσότερες από αυτές λειτουργούν διάφορες επιχειρήσεις εστίασης (ταβέρνες, καφετέριες, beach bar) ενώ ορισμένες προσφέρουν και τη δυνατότητα θαλάσσιων σπορ για τους λουόμενους. Μεταξύ των πλέον αναγνωρισμένων είναι (από την πόλη προς τα δυτικά) οι ακόλουθες: η παραλία ΕΟΤ, η παραλία Ντεμίρ Αλί, τα Κόκκινα Βράχια, η παραλία της Νέας Χιλής, οι παραλίες Μάκρης και Αγ. Παρασκευής, η παραλία Δικέλλων (συμπεριλαμβανομένου του Σκορπιού) και η παραλία Μεσημβρίας.

Σε αντίθεση ωστόσο με άλλες περιοχές με ανάλογη τουριστική φυσιογνωμία, η περιοχή υστερεί ως προς την πιστοποίηση της ποιότητας των παραλιών της. Ενδεικτικά, από τις 21 παραλίες της Περιφέρειας Αν. Μακεδονίας και Θράκης που έχουν βραβευθεί με τη γαλάζια σημαία, μόνο μία (πλαζ του ΕΟΤ) βρίσκεται στην Αλεξανδρούπολη (αντίθετα η περιοχή της Π.Ε. Καβάλας διαθέτει 12).

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η παρούσα πρόταση αφορά στην αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου του Δήμου μέσα από την απόκτηση του πλέον αναγνωρίσιμου και διαδεδομένου διεθνώς σήματος ποιότητας, τη Γαλάζια Σημαία, για το οποίο δίνεται μεγάλη βαρύτητα ανάμεσα σε οργανωμένους ταξιδιωτικούς φορείς ως εγγύηση των υψηλής ποιότητας υπηρεσιών που προσφέρονται στην ακτή αλλά και της προστασίας του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας.

Τα οφέλη από την ολοκλήρωση της διαδικασίας για τις επιλεγείσες παραλίες του Δήμου Αλεξανδρούπολης συνδέονται με την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε κατοίκους και επισκέπτες και την αναβάθμιση της παράκτιας ζώνης ως τουριστικού πόλου, προσφέροντας νέες ευκαιρίες για επιχειρηματικές δραστηριότητες και επενδύσεις (σε υπηρεσίες, καταλύματα κλπ). Επιπλέον, επιδιώκεται η ενίσχυση της φήμης της πόλης και γενικότερα η στήριξη της προσπάθειας του Δήμου να καθιερωθεί στην διεθνή τουριστική αγορά ως προορισμός αριστείας.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Αντικείμενο της παρούσης αποτελεί η ανάληψη των απαραίτητων ενεργειών προκειμένου οι ανωτέρω προεπιλεγμένες 8 παραλίες να λάβουν το Σήμα της «Γαλάζιας Σημαίας». Η απόκτηση του σήματος προϋποθέτει την πλήρωση ορισμένων κριτηρίων που σχετίζονται με την ποιότητα των νερών κολύμβησης, την περιβαλλοντική διαχείριση και την ασφάλεια των ακτών (ναυαγοσωστικά, πρώτες βοήθειες), καθώς και τις αναβαθμισμένες και ποιοτικές υπηρεσίες και τις εγκαταστάσεις.

10. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΟΥ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Η αλιεία αποτελεί μια σημαντική οικονομική δραστηριότητα για την ευρύτερη περιοχή, που απασχολεί περί τις 250 οικογένειες σε Αλεξανδρούπολη, Μάκρη και Σαμοθράκη. Στο τμήμα αυτό του Θρακικού πελάγους δραστηριοποιούνται δεκάδες σκάφη παράκτιας αλιείας καθώς και περί τα 10 σκάφη μέσης αλιείας τροφοδοτώντας την τοπική αγορά με φρέσκα, υψηλής ποιότητας και διατροφικής αξίας ψάρια και λοιπά θαλασσινά είδη, τα οποία αποτελούν συστατικό στοιχείο της τοπικής γαστρονομίας.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια η βιωσιμότητα του κλάδου υπονομεύεται σε μεγάλο βαθμό, μεταξύ άλλων, από το αυξημένο ενεργειακό κόστος, τη μείωση των ιχθυαποθεμάτων καθώς και από την εγκατάσταση του Πλωτού Σταθμού Υγροποιημένου Αερίου (FSRU). Εκτός από τα προτεινόμενα μέτρα για την άμβλυνση των επιπτώσεων που προκαλούνται από τους παραπάνω παράγοντες, καθίσταται αναγκαία η δημιουργία νέων ευκαιριών για την απόκτηση ενός συμπληρωματικού εισοδήματος των αλιέων εντός του πλαισίου της υφιστάμενης τους δραστηριότητας.

Ήδη τα τελευταία χρόνια σε ορισμένες περιοχές (κυρίως στις Βόρειες Κυκλάδες) γίνεται μια συστηματική προσπάθεια για την ανάπτυξη του Αλιευτικού Τουρισμού, μιας ειδικής μορφής τουρισμού που συνίσταται στην παροχή τουριστικών υπηρεσιών συνδεδεμένων κυρίως με την αλιεία και τις σχετικές με αυτές πρακτικές και τεχνικές, παραδόσεις και τοπικά έθιμα, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την τοπική γαστρονομία.

Ο Αλιευτικός Τουρισμός περιλαμβάνει επίσης την επίδειξη τεχνικών αλιείας και της χρήσης μεθόδων και εργαλείων από τους ίδιους τους τουρίστες –επισκέπτες ή και την άμεση και ενεργό συμμετοχή τους σε αυτές τις δραστηριότητες, την παροχή φιλοξενίας, εστίασης σε παράκτιες, παρόχθιες και παραλίμνιες περιοχές αλιευτικών κοινοτήτων, την ενημέρωση, παρακολούθηση ή συμμετοχή σε ενέργειες ή δραστηριότητες με στόχο την ψυχαγωγία και την απόκτηση γνώσεων και εμπειριών του επισκέπτη - τουρίστα μέσω της επαφής του με την αλιεία και την σπογγαλιεία και το φυσικό, κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον της.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η παρούσα πρόταση αποσκοπεί στο να ενθαρρύνει μέσα από την απόκτηση γνώσης και δεξιοτήτων την προώθηση της τουριστικής επιχειρηματικότητας των αλιέων της περιοχής και την ενασχόλησή τους με ένα κλάδο με πολλαπλά οφέλη:

- ⇒ Για τους ίδιους τους αλιείς, μέσα από την απόκτηση ενός συμπληρωματικού εισοδήματος),
- ⇒ Για την τοπική κοινωνία, μέσα από την ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος με την προσθήκη μιας νέας μορφής τουρισμού, αλλά και την αύξηση της τουριστικής κίνησης στην περιοχή,
- ⇒ Για το περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιούνται, μέσα από την υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών αλιείας, την τόνωση του αισθήματος σεβασμού των αλιέων απέναντι στα θαλάσσια οικοσυστήματα, και την ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των επισκεπτών μέσα σε ένα πλαίσιο «υπεύθυνου τουρισμού».

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το προτεινόμενο έργο αφορά στην χρηματοδότηση ενός **Εκπαιδευτικού Προγράμματος για τον Αλιευτικό Τουρισμό** για τους τοπικούς αλιείς που θα υλοποιηθεί από ένα φορέα που διαθέτει τη σχετική εμπειρία σε ανάλογα προγράμματα (για τις Β. Κυκλάδες είναι το WWF).

Στο πλαίσιο του Προγράμματος αυτού θα πραγματοποιηθούν τα ακόλουθα:

- ☐ Ενημέρωση σχετικά με το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο περί αλιευτικού τουρισμού (προϋποθέσεις άσκησης αλιευτικού τουρισμού, μέγεθος σκάφους, απαραίτητες άδειες και πιστοποιητικά, διαμόρφωση χώρου παραμονής στο σκάφος, μέτρα ασφάλειας που θα πρέπει να εφαρμόζονται, τρόπος επιβίβασης - αποβίβασης επισκεπτών, περιοχές όπου μπορεί να ασκείται ο αλιευτικός τουρισμός, χρονικής περιόδου άσκησης αυτής, επιτρεπόμενα εργαλεία και αλιευτικές μέθοδοι για τους επισκέπτες).
- ☐ Παρουσίαση χρηματοδοτικών εργαλείων που αφορούν επενδύσεις στον αλιευτικό τουρισμό (μέτρα ΕΠΑΛΘ, Leader Αλιείας).
- ☐ Ενημέρωση σχετικά με τα είδη των συμπληρωματικών δραστηριοτήτων που μπορούν να πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο του αλιευτικού τουρισμού (δράσεις γαστρονομίας ή γνωριμίας με τις παραδόσεις και την πολιτιστική κληρονομία της παράκτιας αλιείας).
- ☐ Πρόγραμμα ανταλλαγής αλιέων σε περιοχές εντός και εκτός Ελλάδας για την μεταφορά καλών πρακτικών.
- ☐ Υποστηρικτικές ενέργειες για την περαιτέρω προβολή και προώθηση του αλιευτικού τουρισμού στην περιοχή.

11. ΕΡΓΑΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΔΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Υφιστάμενη Κατάσταση

Η παράκτια ζώνη του Έβρου, ειδικότερα στη ευρύτερη περιοχή της Μεσημβρίας, διαθέτει ένα πλούσιο υποθαλάσσιο περιβάλλον με σημαντική γεωμορφολογία και βιοποικιλότητα. το ίδιο ισχύει και για τη Σαμοθράκη. Αν και περισσότερο γνωστή για τον επιβλητικό ορεινό της όγκο, ο βυθός της Σαμοθράκης είναι εξίσου μαγευτικός: εντυπωσιακοί σχηματισμοί, υποβρύχιες σπηλιές, μοναδικά οικοσυστήματα με πλούσια βιοποικιλότητα και ιχθυοπανίδα.

Και στις δύο περιοχές ήδη δραστηριοποιούνται αρκετά πιστοποιημένα καταδυτικά κέντρα που προσφέρουν μοναδικές εμπειρίες κατάδυσης, παράλληλα με την πραγματοποίηση μαθημάτων για την απόκτηση πιστοποιητικού αυτοδύτη. Ακολουθώντας την παγκόσμια τάση κατά την οποία οι καταδύσεις αναψυχής τείνουν να εξελιχτούν σε ένα από τα δημοφιλέστερα θαλάσσια σπορ, και στην περιοχή μας το ενδιαφέρον των επισκεπτών για τη συμμετοχή σε οργανωμένα προγράμματα κατάδυσης αυξάνεται αλλά όχι στον βαθμό που θα αναλογούσε στο πλούσιο υποθαλάσσιο περιβάλλον που προσφέρει.

Ένας από βασικούς παράγοντας αυτής της υστέρησης αποτελεί η απουσία θεσμοθετημένων καταδυτικών προορισμών (δεν υπάρχει κανένας αντίστοιχος σε όλη την Περιφέρεια Α.Μ.Θ.) με τη μορφή που προβλέπει το ισχύον θεσμικό πλαίσιο (καταδυτικές διαδρομές, καταδυτικά πάρκα κλπ). Αντίθετα, σε άλλες Περιφέρειες της χώρας (Κρήτη, Νότιο Αιγαίο, Πελοπόννησος, Θεσσαλία) έχουν υλοποιήσει ή δρομολογήσει υποδομές και άλλες δράσεις ενίσχυσης της καταδυτικής δραστηριότητας, προκειμένου να διεισδύσουν με αξιώσεις σε αυτή τη μορφή θεματικού τουρισμού η οποία εδώ και χρόνια έχει ενσωματωθεί στο τουριστικό προϊόν των τουριστικά ανεπτυγμένων χωρών της Μεσογείου (Ισπανία, Ιταλία, Γαλλία, Μάλτα, Κύπρος, Αίγυπτος). Πλέον έχει αναγνωριστεί η τεράστια συνδρομή του καταδυτικού προϊόντος προσδίδοντας στις περιοχές όπου ασκείται οργανωμένα μια αυξημένη δυναμική.

Σκοπιμότητα Πρότασης

Η παρούσα πρόταση αποσκοπεί στην αύξηση του καταδυτικού ενδιαφέροντος στην περιοχή μέσα από την υλοποίηση μιας σειράς ενεργειών που θα δημιουργήσουν ένα δίκτυο καταδυτικών διαδρομών μαζί με την παραγωγή ψηφιακού υλικού. Το τελικό αποτέλεσμα θα ενσωματωθεί στο τουριστικό προϊόν της περιοχής. Τα αναμενόμενα οφέλη από την ολοκλήρωση του έργου περιλαμβάνουν τα παρακάτω:

- ⇒ Τον εμπλουτισμό και την αύξηση της προστιθέμενης αξίας του τουριστικού προϊόντος της περιοχής και την βελτίωση της ελκυστικότητάς της ως προορισμού.
- ⇒ Την αύξηση της επισκεψιμότητας που θα συνδυαστεί με ανάλογη αύξηση της μέσης δαπάνης των επισκεπτών καθώς και την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.
- ⇒ Την προστασία και ανάδειξη του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, την μείωση των ανθρωπογενών επιπτώσεων σε αυτό καθώς και την αύξηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης κατοίκων και επισκεπτών.

Περιγραφή Φυσικού Αντικειμένου

Το προτεινόμενο έργο φέρει τον τίτλο «**Δημιουργία Καταδυτικών Διαδρομών με Ψηφιακή Αναπαράσταση**» αναπτύσσεται ακολουθώντας τον βηματισμό του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου και βρίσκεται σε άμεση συνάφεια με την προτεινόμενη δημιουργία Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής στη Σαμοθράκη (αν και η εν λόγω πρόταση επεκτείνεται και στην παράκτια ζώνη της Αλεξανδρούπολης).

Συνοπτικά, το έργο περιλαμβάνει τον σχεδιασμό και τη δημιουργία καταδυτικών διαδρομών σε επιλεγμένες περιοχές μαζί με την ψηφιακή του αναπαράσταση.

Πιο αναλυτικά, αυτό περιλαμβάνει τις εξής ενέργειες όπως παρουσιάζονται παρακάτω:

- 1) **Χαρτογράφηση και Αποτύπωση Καταδυτικών Διαδρομών.** Αυτή θα γίνει για 6 σημεία ενδιαφέροντος (4 στη Σαμοθράκη και 2 σε Δίκελλα και Μαρώνεια) και θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την οριοθέτηση της διαδρομής, την αποτύπωση της κάθε διαδρομής με όλα τα συνοδευτικά στοιχεία (μήκος, διάρκεια, βαθμός δυσκολίας κλπ).
- 2) **Καταγραφή Θαλάσσιας Βιοποικιλότητας και Υποθαλάσσιων Σχηματισμών,** που θα περιλαμβάνει αναφορές σχετικά με τη γεωμορφολογία του βυθού καθώς και αναφορές στα είδη πανίδας και στα ενδιαιτήματά τους, με ειδικές αναφορές στους τύπους οικοτόπων και στα είδη χλωρίδας της θαλάσσιας περιοχής.
- 3) **Ψηφιακή Αποτύπωση και Αναπαράσταση.** Κάθε υποβρύχιο μονοπάτι θα αποτυπωθεί και ψηφιακά σε πρώτη φάση με την παραγωγή φωτογραφικού και οπτικοακουστικού υλικού. Στη συνέχεια θα παραχθεί μία ψηφιακή αναπαράσταση της κάθε διαδρομής παρέχοντας τη δυνατότητα εικονικής κατάδυσης στον βυθό με τη χρήση εφαρμογής επαυξημένης πραγματικότητας και τη δημιουργία ολογραμμάτων (Ψηφιακή Ολογραφία).
- 4) **Παρεμβάσεις Διευκόλυνσης της Καταδυτικής Δραστηριότητας.** Αυτές περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την τοποθέτηση ναυδέτων για την πρόσδεση των καταδυτικών σκαφών καθώς και την σήμανση της διαδρομής με την τοποθέτηση πινακίδων κατεύθυνσης και ενημερωτικών πινακίδων στη βάση του συγκεντρωθέντος υλικού και επιπλέον με πρόσθετες πληροφορίες (λ.χ. ύπαρξη αρχαίου λιμανιού, παρουσία ευρημάτων παλιού ναυαγίου κλπ).
- 5) **Παρεμβάσεις Εμπλουτισμού των Διαδρομών.** Αυτές θα γίνουν κατόπιν επιστημονικής έρευνας και θα περιλαμβάνουν ενδεικτικά την πόντιση τεχνητών υφάλων και αγαλμάτων για την ενίσχυση της βιοποικιλότητας και τη βελτίωση της ελκυστικότητας της διαδρομής.
- 6) **Ενέργειες Προβολής / Προώθησης.** Θα δημιουργηθεί ολοκληρωμένη Τουριστική Διαδικτυακή Πύλη για τον υποθαλάσσιο πλούτο της περιοχής.